

ทิพยมนต์ ไท้พระสวตมนต์ภาวนา

และ

วิธีทำอาณาปานสติ

ตามแบบของท่านพ่อลี

จันทบุรีรำลึก

พิธีสร้างพระเต็รื่องของท่านพ่อลี

ณ วัดป่าคลองกุ้ง จันทบุรี

ความมหัศจรรย์ของพระบรมสารีริกธาตุ ๆ

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

294.308

อ231ห

ฉ.2

คุณแม่โหน สว่างเนตร

ณ ฌาปนสถานวัดป่าคลองกุ้ง อ.เมือง จ. จันทบุรี

หมดอายุ 11/07/2567

วันอังคารที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ทิพยมนต์ ไท้พระเจ้าวรมนต์ภานา

และ

วิธีทำอาณาปานสติ

ตามแบบของท่านพ่อลี

จันทบุรีรำลึก

พิธีสร้างพระเตरणของของท่านพ่อลี

ณ วัดป่าคลองกุ้ง จันทบุรี

ความมหัศจรรย์ของพระบรมสารีริกธาตุ

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแม่โหน สว่างเนตร

ณ ฌาปนสถานวัดป่าคลองกุ้ง อ.เมือง จ. จันทบุรี

วันอังคารที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕

เลขหมู่

294.309

๑๖๖๓ น

๓๓๑

เลขทะเบียน

๐๐๖๕๑๗

๒๐ แก้คำผิด

หน้า	บรรทัด	คำผิด	แก้เป็นคำถูก
(13)	4	ทียพ	ทพย
14	7	จากลม	ตัดคำว่า "จาก" ออก
15	7	กทพยก	ทพชก
	8	เช่น	เช่น
25	5	วิตต	วิตก
38	3	คาค คาค	คาค
51	6	เรียบเรียบ	เรียบเรียง
52	5	เรียบเรียบ	เรียบเรียง
53	6	โฉนเราลูก	โฉนเราเหล่าลูก
54	สุดท้าย	พระบรมสารีริกธาตุ	พระบรมสารีริกธาตุ
60	6	ทงนน	ทงนน
80	7	แต่	แต่
80	16	อ่ย่ายิ่ง	อย่างยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
ขอบพระคุณ	(3)
คำปรารภ	(5)
เมื่อระลึกถึงคุณแม่	(7)
คำนำ – ทิพยมนต์	(11)
ไหว้พระสวคมนต์ภาวนา (ตามแบบของท่านพ่อลี) และทิพยมนต์	1
วิธีทำอานาปานสติ (ตามแบบที่ ๒ ของท่านพ่อลี)	11
พระคาถาของท่านพ่อลี	31
จันทบุรีรำลึก (ความเป็นมาของวัดป่าคลองกุ้ง)	33
งานทำบุญสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ ๆ	54
พิธีสร้างพระพุทธรูป (พระเครื่อง) ที่วัดป่าคลองกุ้ง จันทบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖	68
แบบรูปพระเครื่องที่สร้าง	71
ความมหัศจรรย์ของพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุ	77

ขอขอบพระคุณท่านที่เคารพและนับถือทุกท่าน

สิ่งหนึ่งที่ประทับใจพวกข้าพเจ้าก็คือ ศพของคุณแม่
เมื่อนำมาตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดป่าคลองกุ้ง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัด
จันทบุรี พระภิกษุสามเณรทั้งวัดมิได้รังเกียจเด็ดchnittเลยแม้แต่ผู้อยู่ในเมื่อ
ท่านทราบว่า คุณแม่เป็นศิษย์ของท่านพ่อดี (พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร
เมธาจารย์) และเคยบำเพ็ญประโยชน์แก่วัดป่าคลองกุ้งมาแล้วในอดีต จึง
เป็นผลดลใจให้พระภิกษุสามเณรทั้งวัด ร่วมกันจัดตกแต่งศพด้วยความ
เข้มแข็ง เสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของภาพเอง มองดูจะเห็นสีเหลืองอร่ามไปทั้งศาลา
นับว่าเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงว่าคุณแม่คงจะไปดี เพราะแม้ศพ
ของคุณแม่ยังไม่ห่างพระ ทงน เห็นจะเป็นด้วยกุศลผลบุญที่คุณแม่ได้
กระทำมาแล้วในอดีต จึงเป็นผลดลบันดาลให้เหตุการณ์เป็นไปอย่างน่าชื่นชม
และยินดีถึงเพียงนี้ ยิ่งไปกว่านั้น พระสงฆ์เป็นศิษย์ของท่านพ่อดีมากก่อน
เมื่อทราบข่าวการถึงแก่กรรมของคุณแม่ ท่านได้รีบเดินทางมาร่วมบำเพ็ญ
กุศลเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของภาพ บางคืนร่วมกันสวดพระอภิธรรมให้เป็นพิเศษ
แม้กระทั่งบรรพบุรุษก็ได้รับความเมตตาจากพระภิกษุสามเณร จน
สำเร็จลุล่วงทันกำหนดบรรพบุรุษ

(4)

พฤติการณ์ต่างๆ ดังกล่าว พวกข้าพเจ้าขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้
มีเมตตาจิตแสดงความเสียใจในมรณกรรมของ คุณแม่โหนด สว่างเนตร
ตลอดจนถามข่าวคราว และเชื้อเพื่อช่วยเหลือร่วมในงานบำเพ็ญกุศล และ
ให้ความกรุณามาเป็นเกียรติในงานฌาปนกิจศพครั้งนี้ ไว้ด้วยเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ในการทำหน้าที่เจ้าภาพ พวกข้าพเจ้าต้องกราบขอ
ประทานอภัยสำหรับความบกพร่องทุกประการด้วย และขอคุณผลบุญที่ท่าน
ได้บำเพ็ญร่วมกับพวกข้าพเจ้าในโอกาสนี้ จงดลบันดาลให้ท่านทั้งหลาย
ประสบสุขศรีสวัสดิ์พัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผลในสิ่งอันพึงปรารถนาทุก
ประการ.

ลูก - หลาน เจ้าภาพ

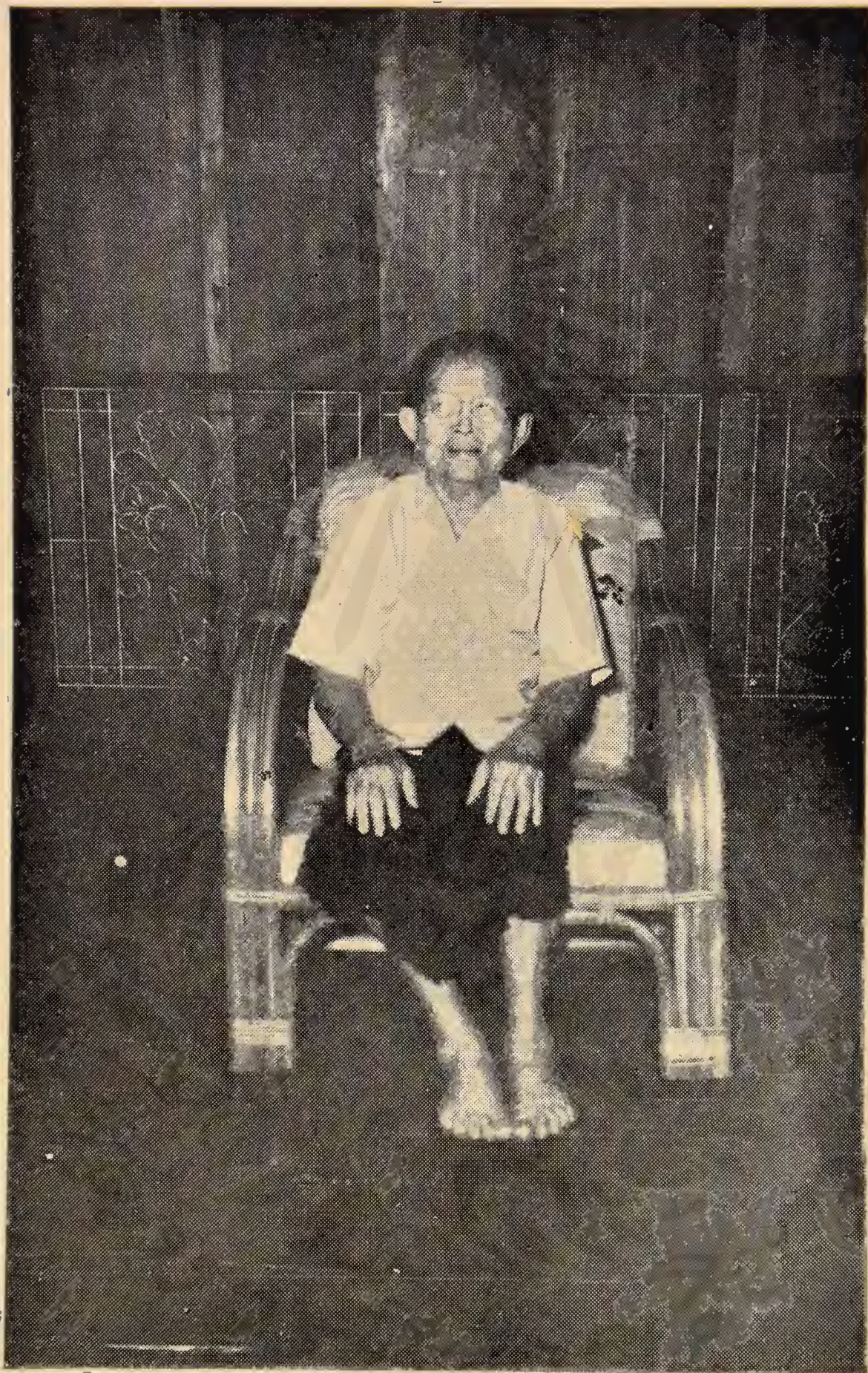
คำปรารภ

หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะจัดพิมพ์ขึ้นไว้เป็นอนุสรณ์ และแจกเป็นธรรมบรณาการมานานแล้ว โดยเฉพาะหลักปฏิบัติเกี่ยวกับ อานาปานสติภาวนา การสวดมนต์ไหว้พระและพระคาถา ซึ่งเป็นของท่าน พอลี อมมธโร (พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์) นี้ คุณแม่ได้รับการ อบรมมาและยึดเป็นหลักปฏิบัติอยู่จนวาระสุดท้ายแห่งชีวิตของท่าน ที่นำมา พิมพ์ซ้ำข้าพเจ้าเคยขออนุญาตและได้รับอนุญาตไว้แล้วในสมัยที่ท่าน พอลียังมีชีวิตอยู่ ส่วนงานบทปริวรรต อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาของวัดป่า คดองกิ่งในระยะเริ่มแรกนั้น มีเนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญและเกี่ยวพันกับ เรื่องอื่น ๆ ที่ควรสนใจอยู่หลายตอน ข้าพเจ้าบันทึกไว้เมื่อ ๑๒ ปีล่วง มาแล้ว โดยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต แต่ได้พลาดจังหวะใน การจัดพิมพ์มาแล้วถึง ๒ ครั้ง คือเมื่อครั้งสูญเสียท่านพอลี และเมื่อคราว สูญเสียคุณพ่อผู้บังเกิดเกล้า ฉะนั้นเพื่อให้สมกับความตั้งใจที่คิดและเตรียม การไว้ จึงจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นเพื่อเป็นธรรมบรณาการ และอนุสรณ์ ในการบำเพ็ญกุศลอุทิศแด่คุณแม่ (คุณแม่ไหนด สว่างเนตร) และเพื่อ รำลึกถึงคุณงามความดีของสูญเสียคนทั้งรักข้าพเจ้า เมตตาข้าพเจ้าตั้งแต่ลมตา

ดูโลกจนท่านจากไป โดยที่ท่านเป็นผู้ให้กำเนิดข้าพเจ้าในทุกสิ่งทุกอย่าง
อย่างประเสริฐสุดตลอดชีวิตของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะหาใครเสมอด้วยคุณแม่
คุณพ่อผู้บังเกิดเกล้าและท่านพ่อลีไม่ได้อีกแล้ว

ดังนั้น หากหนังสือเล่มนี้จะก่อประโยชน์ในทางใดแก่ผู้รับแม่เพียง
นิดเดียว ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐานขออนุญาตคุณคุณคุณแม่
คุณพ่อผู้บังเกิดเกล้า และท่านพ่อลี ผู้เป็นยอดสุดทริก สุดเคารพ สุดบูชา
ของลูก และขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านจงได้รับและเป็นพลัง
สมทบด้วยคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณคุณ
ปัจจุบันอำนาจอิทธิฤทธิ์วิบากบุญผลอันเป็นที่เจริญใจแก่ท่านทั้งสาม ตลอดจนผู้
มีอุปการคุณอื่น ๆ ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยควรแก่ฐานะในสัมปรายภพทุก
ประการเทอญ.

สุนันต์ สว่างเนตร

คุณแม่ไเหน สว่างเนตร

ชาตธ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

มตธ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒

เมื่อระลึกถึง คุณแม่

คุณแม่ได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างเต็มบริบูรณ์มาแล้วด้วยดี มีทายาท
สืบสกุล คือบุตรชาย ๖ คน บุตรหญิง ๓ คน ท่านป่วยเนื่องจากปอดบวม
และมีโรคอื่นเข้าแทรก ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒
เวลา ๑๘.๐๐ น. ณ โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี อายุของ
ท่านได้ ๘๑ ปี

คุณแม่เป็นผู้เคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพุทธมามกะ จิตใจ
ของท่านมั่นคงอยู่ในศีลธรรมจริงๆ ท่านรักชาติ ศาสนา เป็นนิจ เริ่มตั้งแต่วัย
พ.ศ. ๒๔๘๐ ตลอดมา จนถึงวันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ อันเป็นวัน
สุดท้ายแห่งชีวิตนับเป็นเวลาถึง ๓๑ ปี ทุกวันคุณแม่จะใส่บาตร สวดมนต์
ไหว้พระในตอนเช้าและค่ำ คุณแม่จะนั่งภาวนาทำสมาธิจิตเป็นกิจวัตรประจำ
ตามหลักที่ไดรับการฝึกฝนอบรมมาจากท่านพ่อดี แต่แล้ว

ในที่สุด วันเวลาที่ลุลากๆ เกรงกลัวที่สุดก็มาถึง นั่นคือ คุณแม่อัน
เป็นที่รักของลูกต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับ คิดแล้วรู้สึกความหิวเหมือน
ใจจะขาด เหมือนใครควักเอาดวงใจออกไปจากอก เพราะเมื่อต้นเดือน

พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ นั้นเอง ลูกและหลานมาเยี่ยมคุณแม่ เห็นคุณแม่
 มีร่างกายแข็งแรง ลูกนึกมั่นใจว่าอย่างน้อยคุณแม่คงจะอยู่เป็นคู่บารมีของ
 ลูกหลานต่อไปอีกหลายปี แต่เป็นเรื่องของ อนิจจัง ความคาดหมายจึงผิด
 พลาดอย่างถนัด เพราะชั่วระยะเวลาที่ผ่านไปเพียง ๑ เดือนเท่านั้น คุณแม่
 ก็ต้องจากไป ลูก - หลาน ยิ่งระลึกถึงความเมตตากรุณาที่คุณแม่ได้ให้
 แก่ ลูก - หลาน มาแล้วในอดีตที่ห่างไกล และอดีตที่ใกล้ที่สุดซึ่งเป็นความ
 สุขอันซาบซ่านอ้อมเอิบอบอุนทั้งกายและใจ ครึ่งสุดท้ายที่ ลูก-หลาน ได้รับ
 จากคุณแม่นั้น คือ ระหว่างที่ ลูก-หลาน มาเยี่ยมคุณแม่นั้น คุณแม่ดีใจ
 สดใสว่าเรียง เมื่อคุณแม่เห็นลูกของท่านนอนพักผ่อนตอนกลางวันอยู่ในห้อง
 รับแขก คุณแม่จะแอบมาดูและเบียดพัดลม หันพัดลมให้ส่ายไปมายังร่างของ
 ลูกท่านนอนอยู่ทุกวัน ยิ่งกว่านั้นในตอนบ่าย ๆ คุณแม่จะเบียดนมไวตามิน หรือ
 ไม่ก็น้ำอัดลมใส่แก้วมาส่งให้ลูกดื่ม คุณแม่ถามลูกว่า อยากทานกับข้าว
 อะไร เมื่อคุณแม่ทราบเป็นต้องได้ทาน ทำไมคุณแม่จึงเอาใจใส่ต่อลูกถึง
 ปานนั้น ทั้งนั้นก็เนื่องจากความรัก ความเอ็นดู ความทนุถนอม ความ
 ห่วงใยของคุณแม่ที่ให้แก่ลูกและหลานทุก ๆ คนนั้น มีอยู่ตลอดชีวิตของท่าน
 กล่าวคือ จิตใจของท่านเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมเป็นประจำ ซึ่งจะหาอุปการคุณอื่น
 ไตเสมอเหมือนได้แสนยากมากพันทจะพรรณนา ลูก ๆ และหลาน ๆ รู้สึก
 ว่าเป็นหนี้ชีวิตที่ไม่สามารถจะหาค่าใด ๆ มาทดแทนได้เลย

(9)

การจากไปของคุณแม่จึงเป็นที่อาลัยอาวรณ์แก่ ลูก-หลาน ทุก ๆ คน
ใครที่เคยสูญเสียคุณแม่ ใครที่มคุณแม่ที่น่ารักน่าบูชาเช่นนั้น คงจะมีความ
รู้สึกเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี การจากไปของคุณแม่นั้นท่านจากไปด้วยอาการสงบ ทุก
คนที่เห็นหน้าคุณแม่แล้ว ไม่รู้สึกน่าเกลียดน่ากลัวแต่อย่างใด ภาพที่ปรากฏ
คล้ายกับว่าท่านกำลังนอนหลับ ใบหน้าของท่านอิ่มเอิบและสงบ แสดงว่า
ท่านหมดห่วง หมดกังวลแล้วจริงๆ

ลูก - หลาน ขอร่วมกันน้อมจิตอธิษฐานให้ดวงวิญญาณของคุณ
แม่ไหน สว่างเนตร จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

ลูก - หลาน

ทิพยมนต์

คำนำ

หนังสือ “ทิพยมนต์” นี้ ได้เขียนขึ้นเป็นสายบรรทัดเครื่องชกแจง
ใจของผู้ปฏิบัติให้บรรลุถึงความบริสุทธิ์ เพราะมนต์หมวดนี้ยอมให้ผลดีแก่ผู้
ท่องมัน เพราะเป็นเรื่องในตัวของตัวเอง ธรรมดาคนที่เกิดมายอมอาศัยอยู่ใน
ในธาตุทั้ง ๖ ธาตุเหล่านั้นผสมผสานกันด้วยการกระทำของตนเอง ดีบ้าง ชั่วบ้าง
เมื่อเป็นเช่นนั้นธาตุเหล่านั้นยอมลงโทษแก่ผู้อาศัยอยู่ เปรียบเหมือนเด็ก มัน
เป็นสิ่งทอคอยรบกววนใจอยู่เสมอ ฉะนั้น การสวดมนต์ก็เท่ากับว่าเราเลี้ยง-
เด็กบำรุงเด็กให้ได้รับความสมบูรณ์ เมื่อเด็กได้รับความสมบูรณ์เช่นนั้นแล้ว
ผู้ใหญ่ย่อมได้รับความสะดวกสบาย ฉะนั้น ถ้าใครเสกมัน เท่ากับว่าเรา
เลี้ยงเด็กแล้วด้วยอาหาร เรากล่อมเด็กแล้วด้วยเพลงอันไพเราะ คือ
พุทธคุณ อานาจพุทธคุณนั้น อาจจะทำธาตุของตนให้บริสุทธิ์ขึ้นเป็นธาตุ
กายสิทธิ์เหมือนแร่ธาตุที่มีอยู่ในโลก ย่อมเล่นหรือตั้งดูตถึงกันได้ทุกวินาที
หรือเปรียบเสมือนสายไฟฟ้า ส่วนมนต์คาถาที่สวดเปรียบเหมือนกระแสไฟ

มุ่งไปทิศใดยอมถึงที่นั้น ๆ อาจที่จะทำให้น้ำฟ้าอากาศเป็นมงคล เพราะ-
มนต์หมวดนั้นเป็นมนต์กบิลภาษาษิปนอยู่ด้วยตามเรื่องทำเลไว้ดังนี้

ในอดีตกาล มีฤษีตนหนึ่งไปเจริญทิพยมนต์อยู่ในป่าลึก ณ
ประเทศอินเดีย ตามตำนานเล่าไว้ว่า ในบ้านนั้นเป็นมหามงคล เช่นต้นไม้
ทั้งหลายสับเปลี่ยนกันเกิดดอกออกผลอยู่ตลอดทุกฤดูกาล มีน้ำใสสะอาด
สัตว์ตัวไหนเจ็บป่วยวิ่งผ่านเข้าไปได้กินน้ำในที่นั้น อาการป่วยนั้นจะสูญสิ้น
ไป ใบหญ้า และเถาวัลย์สดชื่นอยู่เป็นนิจ สัตว์ที่ดุร้ายและโหดร้าย
เบียดเบียนกัน เมื่อเข้าไปผ่านในสถานนั้นก็ราวกับว่าเป็นเพื่อนเป็นมิตร
กันเอง สัตว์ทั้งหลายก็อาศัยบ้านนั้นอยู่ด้วยความรื่นเริง กลิ่นไสโครก ซาก
สัตว์ต่าง ๆ ที่ตายในที่นั้นไม่ปรากฏ ถ้าหากว่าความตายจะมาถึงตนก็ต้อง
ดิ้นรนหนีไปตายที่อื่น ในที่นั้นพวกชาวศากยสกุลวงศ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ได้ไปตั้งเมืองหลวงในที่นั้น เรียกว่ากรุงกบิลพัสดุ์ ซึ่งยังเป็นบ้านเมือง
มาจนบัดนี้ (แคว้นเนปาล)

นี้เกิดจากความศกตสังฆซึ่ง กบิลภาษาษีได้ไปเจริญทิพยมนต์อยู่ในที่นั้น
วิธีเจริญของฤษีตนนั้น ๑. วาระแรกเขาได้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ได้
เจริญมนต์หมวดนั้นอยู่ตลอด ๗ วัน ๒. วาระที่ ๒ เขาหันหน้าไปทางทิศอุดร
๓. วาระที่ ๓ เขาได้หันหน้าไปทางทิศใต้ ๔. วาระที่ ๔ เขาได้หันหน้าไปทางทิศ-

ตะวันตก วาระที่ ๕ เขาได้หันหน้าลงไปทางใต้พื้นปถพี วาระที่ ๖ เขา
ได้ยกมือแหงนหน้าขึ้นไปในอากาศ ทำจิตให้สะอาด เหาวิคัมของดวงดาว
เป็นนิมิต วาระที่ ๗ เขาได้เจริญอานาปานปล้อยลมของเขาเองออกทุกทิศ
โดยอำนาจแห่งกำลังจิตที่ประกอบด้วยพรหมวิหารทั้ง ๔ ที่เรียกว่าทียพมณฑ์
ตงน เล่ามาตามเรื่องของชาวอินเดียเล่าให้ฟัง ต่อจากนั้นก็ให้นึกถึงพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าผู้บริสุทธิ์ด้วยคุณธรรมอันเลิศ จนพระองค์สามารถจะเสก
ธาตุของพระองค์เองให้บริสุทธิ์ยิ่งกว่าธาตุใด ๆ ทั้งหมดในโลก เช่น พระ
พระบรมธาตุอันเป็นธาตุกายสิทธิ์ซึ่งมีปรากฏอยู่ในผู้เคารพนับถือ ได้ทราบ
ข่าวว่าเสด็จมาบ้าง เสด็จหนีบ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกประหลาดอยู่มาก สิ่ง
เหล่านี้สำเร็จมาจากดวงจิตอันบริสุทธิ์นั่นเอง เมื่อจิตบริสุทธิ์แล้ว ธาตุทั้ง ๖
ก็พลอยบริสุทธิ์ไปด้วย เมื่อธาตุเหล่านี้เนืองอยู่ด้วยโลกอาจจะทำให้โลก
ได้รับความชุ่มเย็นไปด้วยก็ได้ เพราะธาตุทั้งหมดย่อมเนืองถึงกัน ถ้า
พวกเราพุทธบริษัทตั้งใจประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น เชื่อแน่ว่าต้องได้รับผลดีตาม
จำนวนของปริมาณ ถ้าหากว่าจิตมิได้ฝึกหัดในทางนี้ มีวิเวกแต่ระสมความ
ชั่วใส่ตัวแล้ว จิตก็ต้องเดือดร้อน อำนาจแห่งความร้อนของดวงจิตก็จะทำ
ให้ธาตุในตัวทุกส่วนร้อนเป็นไฟไปด้วย ไฟเหล่านี้จะต้องระบายไปในที่
ต่าง ๆ ทั่วโลก ความร้อนอันนี้เมื่อมีปริมาณมากชนก็มักจะจับกลุ่มกันเป็น

เครื่องสนับสนุนช่วยแสงอาทิตย์ให้แรงกล้า แล้วยกทำอากาศธาตุ ดิน น้ำ
ไฟ ลม ให้วิบัติเปลี่ยนแปลงไปโดยอาการต่าง ๆ เช่นฤดูทั้ง ๓ ก็จักไม่
คงที่ เมื่อเป็นเช่นนั้น มนุษย์ที่อาศัยอยู่ก็จะต้องวิบัติหรือเดือดร้อนไปตามกัน
ขั้นที่สุดของความชั่ว ก็จะทำให้โลกที่เราอาศัยอยู่นี้แตกสลายไป ที่เขาเรียก
ว่าไฟป่าโลกดับ ไหม้โลก คนเราไม่ได้นึกคิด จึงเหมาะให้ธรรมชาติเป็นเอง
เสียโดยมาก เมื่อเป็นเช่นนั้นก็มีโชคนักเหตุผล เพราะ สิ่งทั้งหลายต้องมี
เหตุจึงมีผล โลกที่ปรากฏอยู่ย่อมสำเร็จมาจากดวงจิตเป็นตัวเหตุ
จิตดีโลกต้องดี จิตชั่วโลกต้องชั่ว

ฉะนั้น จึงได้เขียนแนวทางอบรมดวงจิตไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อ
สร้างความร่มเย็นเป็นสุขต่อไป

พระอาจารย์ถวิล

ไหว้พระสวดมนต์ภาวนา

ของ
พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร

ไหว้พระ

คำขอขมาโทษ และคำนมัสการพระบรมธาตุ พระอรหันตธาตุ พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ ตลอดจนไม้มหาโพธิ์ ซึ่งเป็นวัตถุที่พุทธบริษัทควรเคารพสักการะทั่ว ๆ ไป เพื่อให้เป็นศิริมงคลแก่ตนเอง :-

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พระผู้มีพระภาคเป็นผู้นิ
ไกลจากกิเลส ตรัสรู้เองชอบ

ตั้ง ภะคะวันตั้ง อะภิวาเทมิ ข้าพเจ้าอภิวาทกราบไหว้พระผู้มี
พระภาคพระองค์นั้น

(กราบลงหนึ่งครั้ง)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม พระธรรมที่พระผู้มีพระภาค
ตรัสดีแล้ว

ตั้ง ธัมมัง นะมัสสามิ ข้าพเจ้านมัสการกราบไหว้พระธรรมนั้น
(กราบลงหนึ่งครั้ง)

สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ พระสงฆ์สาวกของ
พระผู้มีพระภาค ที่ท่านปฏิบัติแล้ว

ตั้ง สังฆัง นะมามิ ข้าพเจ้านอบน้อมกราบไหว้พระสงฆ์
(กราบลงหนึ่งครั้ง)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
(สามจบ)

อุกาสะ, ทวาระตะเยนะ กะตั้ง, สัพพัง อะปะราธัง, ขะมะถะ
เม (ถ้าว่าพร้อมกัน เปลี่ยนเป็น ขะมะตุ โน) ภัณฑะ

วันทามิ ภัณฑะ เจตียัง, สัพพัง สัพพัตถะ ฐาเน, สุปะฏิภู-
ฐิตัง สารริกะชาตุง, มหาโพธิง พุทธะรูปัง, สักการัตถัง, อะหัง
วันทามิ ชาตุโย, อะหัง วันทามิ สัพพะโส, อิจเจตัง ระตะนัตตะยัง,
อะหัง วันทามิ สัพพะทา

พุทฺธะปุชา มหาเตชะวันโต ข้าพเจ้า ขอถวายบูชา พระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า ผู้มีเดชศักดิ์านภาพอันยิ่งใหญ่ ล่วงเสียดังอำนาจของ
เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอถวายบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น เพราะเหตุที่นการบูชาของข้าพเจ้าจึงเป็นเหตุนำมาซึ่งเดชานภาพ
อันยิ่งใหญ่

ธัมมะปุชา มะหัพัญญูโย ข้าพเจ้า ขอถวายบูชา
พระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเป็นบ่อเกิดซึ่งสติปัญญา

ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอถวายบูชาพระธรรมเหล่านั้น เพราะ
เหตุ^๕นั้น การบูชาพระธรรม จึงเป็นเหตุ^๕นำมาซึ่งสติปัญญาอันยิ่งใหญ^๕

สังฆะปุชา มหาโลกาเวโห ข้าพเจ้า ขอถวายบูชา พระสงฆ์
สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ปฏิบัติชอบแล้ว ด้วย กาย วาจา ใจ
และเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งทรัพย์ทั้งหลาย มีอริยทรัพย์เป็นต้น เพราะเหตุ^๕นั้น
การบูชาพระสงฆ์ จึงเป็นเหตุ^๕นำมาซึ่งโภคทรัพย์สมบัติอันยิ่งใหญ^๕

พุทฺธัง ธัมมํ สังฆํ, จีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สาระณัง
คัจฉามิ.

ปริสฺสุทฺโธ อหัง ภันเต, ปริสฺสุทฺโธติ มัง, พุทฺโธ ธัมโม
สังโฆ ชาเรตุ.

สัพเพ สัตตา สทา โหนตุ อเวรา สุขะชีวิน, (ขอ
สัตว์ทั้งหลาย อย่าได้มีเวรแก่กันและกัน จึงเป็นผู้ดำรงชีพอยู่เป็นสุขทุกเมื่อ
เทอญ)

กะตัง ปุญฺญะผะลัง มัยหัง, สัพเพ ภากิ ภะวันตุ เต.
(ขอสัตว์ทั้งหลาย จงได้เสวยผลบุญ ที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญ ด้วยกาย วาจา
ใจ แล้วนั้นเทอญ)

(จบแล้วกราบสามครั้ง)

สวดมนต์

สวดมนต์ด้วย พระพุทฺธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ตั้งอาค
 ทัง ๖, ขันธทัง ๕, ขายตนะทัง ๑๒ และอาการสามสิบสอง

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ
 (สามจบ)

พุทฺธัง อายุวฑฺฒะณัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สาระณัง
 กัจฉามิ

ธัมมัง อายุวฑฺฒะณัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สาระณัง
 กัจฉามิ

สังฆัง อายุวฑฺฒะณัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สาระณัง
 กัจฉามิ

(แล้วว่า ทุติยัมปิ ฯลฯ ตะติยัมปิ ฯลฯ ให้ครบ ๓ รอบ)

หมวดธาตุลุม

(๑) วาโย จะ พุทฺธะคุณัง อะระหัง พุทฺโธ อิติปิโส
 ภะคะวา นะมามิหัง, อะระหัง สัมมาสัมพุทฺโธ, วิชชาจะระณะ
 สัมปันโน - สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา
 เทวะมะนุสสานัง พุทฺโธ ภะคะวาตี

(ให้ระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้บริสุทธิ์, อะระหัง—บริสุทธิ์คุณ)

(๒) วาโย จะ รัมเมตัง อะระหัง พุทฺโธ อตีปโปส ภาวะวานะนามิหัง, สวากขาโต ภาวะวะตา รัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิภัสสโก, โอปะนะยิโก บัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ. (ให้ระลึกถึงพระสารีบุตรผู้มีปัญญา, วิชาจะระณะสัมบันโน-ปัญญาคุณ)

(๓) วาโย จะ สังฆานัง อะระหัง พุทฺโธ อตีปโปส ภาวะวานะนามิหัง, สุปะฏิบันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ, อชุปะฏิบันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญาเยปะฏิบันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามิจิปะฏิบันโน ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิหัง จัตตาริ ปุริสะยุดานิ อัญญะปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภาวะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเนยโย อัญชะลิกะระณียะ, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ. (ให้ระลึกถึงพระโมคคัลลานะผู้มีฤทธิ์, สัตถาเทวะมะนุสสานัง-กรุณาคุณ)

(๔) ธาตุปะริสุทธา นุภาเวนะ, สัพพะทุกขา สัพพะภยา สัพพะโรคา วิมุจันติ, อิติ อุตระมะโธ ติริยัง สัพพะธิ สัพพะตตะตายะ สัพพาวันตัง โลกัง, เมตตา กรุณา มุทิตา อูปะกขา สะหะคะเตนะ เจตะสา, จะตฺถิสัง ณะริตวา วิหะระติ, สุขัง สุปะติ สุขัง ปะฏิพุชณะติ, นะ ปาปะกัง สุป็นัง ภัสสตี, มะนุสสานัง ปิโย โหติ, อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ, เทวะตา รักขันติ, นาสสะ อัคคิ วา วิสัง วา สัตถัง วา กะมะติ, ตุวะณัง จิตตัง สะมาธิยะติ, มุขะวัณโณ วิปปะสัทธิ,

อะสัมมุพโท กาลัง กะโรติ, อุตตะรัง อัมปะณฺเฐวิชณฺโตนโต พรหม-
 โลกูปะโค โหติ, อิติ อุตตะมะโร ติริยํ อะเวรัง อะเวรา
 สุขะชวีโน, กะตัง ปุญฺญะณะลัง มัยหัง สัพเพ ภาคิ ภาวันตุ
 เต, ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง รักษันตุ สัพพะเทวตา, สัพพะพุทธา
 นุภาเวนะ สัพพะธัมมานุภาเวนะ สัพพะสังฆานุภาเวนะ, โสตถิ
 โหนตุ นีรันตะรัง อะระหัง พุทโธ อิติปิโส ภาคะวา นะมามิหัง

วิธีเปลี่ยนธาตุ

สวดเหมือนข้างต้นทั้งหมด คือ ข้อ ๑ พุทธคุณ ข้อ ๒ ธรรมคุณ
 ข้อ ๓. สังฆคุณ และข้อ ๔. “ธาตุประริสุทธานุภาเวนะ ฯลฯ” เปลี่ยนแต่
 ชื่อธาตุเท่านั้น ต่อไปนี้เป็นหมวดต่อจากธาตุลม

หมวดธาตุไฟ

- (๑) เตโช จะ พุทธะคุณัง ฯลฯ
- (๒) เตโช จะ ธัมเมตัง ฯลฯ
- (๓) เตโช จะ สังฆาณัง ฯลฯ
- (๔) ธาตุประริสุทธา ฯลฯ

หมวดธาตุน้ำ

- (๑) อาโป จะ พุทธะคุณัง ฯลฯ
- (๒) อาโป จะ รัมเมตัง ฯลฯ
- (๓) อาโป จะ สังฆาณัง ฯลฯ
- (๔) ธาตุประริสุทธา ฯลฯ

หมวดธาตุดิน

- (๑) ปฐวี จะ พุทธะคุณัง ฯลฯ
- (๒) ปฐวี จะ รัมเมตัง ฯลฯ
- (๓) ปฐวี จะ สังฆาณัง ฯลฯ
- (๔) ธาตุประริสุทธา ฯลฯ

หมวดอากาศธาตุ

- (๑) อากาสา จะ พุทธะคุณัง ฯลฯ
- (๒) อากาสา จะ รัมเมตัง ฯลฯ
- (๓) อากาสา จะ สังฆาณัง ฯลฯ
- (๔) ธาตุประริสุทธา ฯลฯ

หมวดวิญญาณธาตุ

- (๑) วิญญาณัญญ จะ พุทฺธะคฺคณัง ฯลฯ
- (๒) วิญญาณัญญ จะ ธัมเมตัง
- (๓) วิญญาณัญญ จะ สังฆาณัง ฯลฯ
- (๔) ธาตุปะริสุทฺธา ฯลฯ

ให้สนใจท่องในหมวดต้นให้แม่นยำ ส่วนธาตุที่ต่อมานั้น จะเข้าใจ
และจำง่าย เพราะเป็นเรื่องเดียวกัน เพียงแต่เปลี่ยนธาตุเท่านั้น
ธาตุทั้ง ๖ หมวดนี้ มีอยู่ในตัวของเราผู้สวดทุกคน เพราะฉะนั้นเวลาสวด
ให้นึกถึงธาตุนั้นๆ ด้วย เช่น ลม ส่วน พัดไปมา มีลมหายใจ เป็นต้น
ไฟ ความอบอุ่น น้ำ มีอาการเหลวๆ ดิน แข็ง อากาศ ช่องว่าง
วิญญาณ ความรู้งงงง เป็นต้น การสวดจึงจะเป็นประโยชน์มาก ให้ถือ
เป็น ทัพโยมนต์ ประจำตัว

ส่วนการสวดขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ และอาการสามสิบสอง ผสม
พุทฺธคฺคณ ธรรมคฺคณ สังฆคฺคณ ก็สวดทำนองเดียวกันกับการสวดธาตุทุก
อย่าง เปลี่ยนแต่ชื่อ ขันธ์ อายตนะ และอาการสามสิบสอง ไปโดยลำดับ
เท่านั้น

การสวดนี้ ถ้ามีเวลาน้อยจะ สวดย่อ ก็ได้ ดังนี้

หมวดขันธ์ ๕

(๑) รูปัญจะ { พุทธะคุณัง อะระหัง พุทโธ
 อิตปิโส ภะคะวา นะมามิหัง
 ธัมเมตัง อะระหัง พุทโธ
 อิตปิโส ภะคะวา นะมามิหัง
 สังฆานัง อะระหัง พุทโธ
 อิตปิโส ภะคะวา นะมามิหัง

- (๒) เวทนา จะ - " - " -
- (๓) สัญญา จะ - " - " -
- (๔) สังขารา จะ - " - " -
- (๕) วิญญาณัญจะ - " - " -

เมื่อสวดจบหมวดทั้ง ๕ ขันธ์ดังกล่าว ให้สวดตามด้วยบท พุทธคุณ
 (เริ่มแต่ "อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ฯลฯ") ธรรมคุณ และสังฆคุณ
 แล้วจึงสวดบท "ธาตุประสิทธิฐานุภาเวนนะ ฯลฯ" ต่อท้ายเป็นกัจจกวินี
 สวดย่อแต่ละหมวด

สำหรับการสวด หมวดอายตนะ ๑๒ และหมวดอาการสามสิบสอง
 ให้เปลี่ยนขอ "อายตนะ ๑๒" และขอ "อาการสามสิบสอง" ไปโดย
 ลำดับ ดังนี้

หมวดอายตนะ ๑๒

(๑) จักขุ จะ	(๒) โสทัณฺเฑจะ
(๓) ชานันฺเฑจะ	(๔) ชิวหา จะ
(๕) กาโย จะ	(๖) มะโน จะ
(๗) รูปีณฺเฑจะ	(๘) สัทโท จะ
(๙) คันโธ จะ	(๑๐) ระโส จะ
(๑๑) โผฏฐัพพา จะ	(๑๒) ฐัมมารัมมะณฺเฑจะ

หมวดอาการสามสิบสอง

(๑) เกสา จะ	(๒) โลมา จะ
(๓) นะขา จะ	(๔) ทันตา จะ
(๕) ตะโจ จะ	(๖) มังสฺเฑจะ
(๗) นะหารู จะ	(๘) อัญฺฐิ จะ
(๙) อัญฺฐิมิณฺเฑจะ	(๑๐) วักกัณฺเฑจะ
(๑๑) หะทะยฺณฺเฑจะ	(๑๒) ยะกะณฺเฑจะ
(๑๓) กิโถมะกัณฺเฑจะ	(๑๔) ปีหะกัณฺเฑจะ
(๑๕) บุปผาสฺเฑจะ	(๑๖) อันทฺเฑจะ
(๑๗) อันทะคุณฺเฑจะ	(๑๘) อุทะวียฺณฺเฑจะ

(๑๕) กะร็ญจะ	(๒๐) มัตถะลุงคัญจะ
(๒๑) ปิตตัญจะ	(๒๒) เสมหัญจะ
(๒๓) ปุพโพ จะ	(๒๔) โลหิตัญจะ
(๒๕) เสโท จะ	(๒๖) เมโท จะ
(๒๗) อัสสุ จะ	(๒๘) วะสา จะ
(๒๙) เขโพ จะ	(๓๐) สิงฆานิกกา จะ
(๓๑) ละสีกา จะ	(๓๒) มุตตัญจะ

วิธีทำอานาปานสติแบบที่ ๒

มีข้อสำคัญอยู่ ๗ ข้อ คือ

๑. ให้ภาวนา พุท ลมเข้ายาว ๆ โธ ลมออกยาว ๆ ก่อน ๓ ครั้ง หรือ ๗ ครั้ง (คำภาวนากับลมหายใจยาวเท่ากัน)

๒. ให้รู้จักลมเข้าลมออกโดยชัดเจน

๓. ให้รู้จักสังเกตลมในเวลาเข้าออกว่า มีลักษณะอย่างไร สบายหรือไม่สบาย กว้างหรือแคบ ชัดหรือตบถก ช้าหรือเร็ว สั้นหรือยาว ร้อนหรือเย็น ถ้าไม่สบายก็ให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขจนได้รับความสะดวกสบาย เช่นเข้ายาว ออกยาวไม่สบายให้เปลี่ยนเป็นเข้าสั้นออกสั้น เป็นต้น จนกว่าจะได้รับความสบาย เมื่อได้รับความสบายสะดวกดีแล้ว ให้กระจายลมที่

สบายนั้นไปในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่นสูดลมเข้าไปที่ท้ายทอยปล่อยลง
 ไปในกระดูกสันหลังให้ตลอด ถ้าเป็นเพศชายปล่อยไปตามขาขวาทะลุถึง
 ปลายเท้าแล้วกระจายไปในอากาศ แล้วก็กลับมาสูดใหม่ปล่อยเข้าไปใน
 ท้ายทอยปล่อยลงไปในกระดูกสันหลัง ปล่อยไปตามขาซ้ายทะลุถึงปลายเท้า
 แล้วกระจายไปในอากาศ แล้วก็กลับมาปล่อยตั้งแต่ท้ายทอย ผ่านไหล่ทั้ง
 สองถึงข้อศอก ข้อมือทะลุถึงปลายนิ้ว กระจายไปที่ขวปอดขวตับ กระจาย
 เรื่อยลงไปจนถึงกระเพาะเบา กระเพาะหนัก แล้วก็สูดลมหายใจเข้าไป
 ตรงกลางอกทะลุไปจนถึงลำไส้ กระจายลมสบายเหล่านี้ให้ทั่วถึงกันได้ จะ
 ได้รับความสะดวกสบายช้นมาก (ถ้าเป็นเพศหญิงให้กระจายลมทางซ้ายก่อน
 เพราะเพศหญิงและชายเส้นประสาทต่างกัน)

๔. ให้รู้จักขยายลมออกเป็น ๔ แบบ คือ

- ๑) เข้ายาวออกยาว
- ๒) เข้าสั้นออกสั้น
- ๓) เข้าสั้นออกยาว
- ๔) เข้ายาวออกสั้น

แบบใดเป็นที่สบายให้เอาเอาแบบนั้น หรือทำให้สบายได้ทุกแบบยิ่งดี

เพราะสภาพของบุคคล ลมหายใจย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

๕) ให้รู้จักที่ตั้งของจิต স্থานไหนเป็นที่สบายของตัว ให้เลือกเอา
 স্থานนั้น (คนที่ป่วยโรคเส้นประสาทปวดศีรษะ ห้ามตั้งข้างบน ให้ตั้งอย่าง

สูงตั้งแต่คอหอยลงไป และห้ามสกดจิตสกดลม ให้ปล่อยลมตามสบาย
ปล่อยใจตามลมเข้า ลมออกให้สบาย แต่อย่าให้หนีไปจากวงของลม) ฐาน
เหล่านั้นได้แก่ ๑. ปลาญจุมุก ๒. กลางศีรษะ ๓. เพดาน ๔. คอหอย
๕. ลิ้นปี่ ๖. ศูนย์ (สะดือ) ๗. ฐานโดยย่อคอกทพกของลม

๖) ให้รู้จักขยายจิต คือ ทำความรู้สึกให้กว้างขวางออกไปทั่ว
สรรพางค์กาย

๗) ให้รู้จักประสานลม และขยายจิตออกให้กว้างขวาง ให้รู้ส่วน
ต่างๆ ของลมซึ่งอยู่ในร่างกายนั้นก่อนแล้ว จะได้ว่าในส่วนอื่นต่างๆ ไปอีกมาก
คือธรรมชาติลมมีหลายจำพวก ลมเดินในเส้นประสาท ลมเดินหุ้มเส้น
ประสาทต่างๆ ไป ลมกระจายออกจากเส้นประสาทเล่นแทรกแซง ไปทั่วทุก
ซุมชนลมให้โทษและให้คุณย่อมมีปนกันอยู่โดยธรรมชาติของมัน

สรุปแล้วก็คือ ๑. เพื่อช่วยให้พลังงานลมอยู่ในร่างกายทุกส่วนของ
คนเราทุกคนให้ดีขึ้น เพื่อต่อสู้สิ่งต่างๆ ในตัว เช่น ไม่สบายในร่างกาย
เป็นต้น

๒. เพื่อช่วยความรู้ที่มียู่ในตัวของคนทุกคนให้แจ่มใสขึ้น เพื่อ
เป็นหลักวิชา วิมุตติ วิสุทธ ความหมดจดสะอาดในทางจิตใจ

หลักอานาปา ๗ ทัง ๗ ขอนี้ ควรถือไว้เป็นหลักสูตร เพราะเป็น
เรื่องสำคัญของอานาปา ๗ ทังสน เมื่อบรรณเรื่องสำคัญเหล่านั้นแล้วก็เท่ากับว่า
เราได้ตัดถนนเส้นใหญ่ ส่วนถนนซอยนั้นไม่สำคัญ คือ ส่วนปลีกย่อย
ของอานาปา ๗ นั้นยังมีอยู่อีกมากแต่ไม่ค่อยสำคัญ ฉะนั้น จึงควรปฏิบัติและ

ดำเนินตามแบบนั้นไว้ให้มากท่านจะได้รับความปลอดภัยเป็นอย่างยิ่งทีเดียว ถ้า
 ท่านรู้จักการปรับปรุงแก้ไขโฉมหน้าใจของตัวเองโดยสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ก็
 เท่ากับว่าคนในบ้านของท่านเป็นคนดี ส่วนปลัดก็ย่อมเปรียบเหมือนคน
 นอกบ้าน คือ แยก ถ้าคนในบ้านของเราดี คนนอกบ้านก็ต้องดีไปตาม
 เรา คนนอกบ้านหรือแขกในทันทีได้แก่นิมิตต่าง ๆ และลมสัญญาจรที่จะต้อง
 ผ่านไปผ่านมาในรัศมีแห่งลมของเราที่อาศัย เช่น นิมิตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจาก
 จากลมให้ปรากฏเป็นรูป บางทีเกิดเป็นแสงสว่างขึ้น บางทีปรากฏเป็นรูป
 คนหรือรูปสัตว์ เป็นตัวเองหรือคนอื่น บางคราวเกิดนิมิตชนทางหู เช่น ได้
 ยินเสียงคำพูดของบุคคลผู้นั้น จำได้บ้าง บางคราวให้ปรากฏกลิ่นต่าง ๆ ชน
 ทางจมูก บางทีกมกลิ่นหอม บางทีกเหม็นเหมือนซากศพ บางคราวหายใจ
 เข้าไปให้เกิดความอึดอึดซึมซาบไปทั่วสรรพางค์กาย จนไม่รู้สึกรู้สึกรู้สึกรู้
 หนาว บางคราวให้เกิดสัมผัสชนในทางกายให้ม้อการอุ่น ๆ ร้อน ๆ เย็น ๆ
 หนาว สายไปสายมาตามสรรพางค์กาย บางทีให้ผุดขึ้นทางจิตใจซึ่งเราไม่เคยนึก
 คิดกเกิดขึ้นได้ ดังที่หลายเหล่านั้น ชื่อว่า "แขก" ก่อนที่เราจะรับแขก
 เหล่านั้นให้ปรับปรุงจิตและโฉมหน้าใจของตัวเองให้เรียบร้อยแล้ว และมั่นคงเสียก่อน
 จึงค่อยรับแขก การที่เราจะต้อนรับแขกเหล่านั้นเราต้องบังคับปรับปรุงแขก
 ให้อยู่ในอำนาจของเราเสียก่อน ถ้าแขกไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของ
 เรา อย่าเพิ่งไปคลุกคลีกับเขา ๆ อาจจะนำความเสื่อมเสียมาสู่เราได้ ถ้า
 หากเราปรับปรุงเขา สิ่งเหล่านั้นก็จะเบนเครื่องสนับสนุนเราต่อไป

การปรับปรุงนั้น ได้แก่การเจริญปฏิภาณนิมิต คือ ให้ขยายสิ่งที่ปรากฏมา
 นั้นให้เป็นไปตามอำนาจแห่งจิต คือทำให้เล็ก ให้โต ให้ใกล้ ให้ไกล ให้
 เกิด ให้ดับ ให้มีข้างนอก ข้างในก็ได้สิ่งเหล่านี้จึงจะเป็นประโยชน์ในการ
 ทำจิต ถ้าคล่องแคล่วชำนาญในนิมิตนี้ ก็จะกลายเป็นวิชา เช่น ตาทิพย์
 เห็นรูปโดยไม่ต้องลืมตา หูทิพย์ ฟังเสียงได้ จมูกทิพย์ ตมกลิ่นไกลได้
 ลิ้นทิพย์ ตมรสของธาตุต่างๆ ซึ่งอยู่ในอากาศธาตุ อันจะเป็นประโยชน์
 แก่ร่างกาย สามารถบอกรับกันความหิวความอยากได้ สัมผัสอันเป็นกททิพย์ก็จะ
 เกิดขึ้นในทางกาย เช่น เราต้องการความเย็นก็จะเย็นขึ้น ต้องการความ
 ร้อนก็จะร้อนขึ้น ต้องการความเข้มแข็งของร่างกายก็จะมขม เพราะธาตุ
 หงหลายที่จะให้ประโยชน์แก่ร่างกาย ซึ่งมีอยู่ในโลกก็จะแล่นเข้ามาปรากฏ
 ในกายของเรา ดวงใจ ก็จะเป็นทิพย์ และมีอำนาจสามารถจะทำให้เกิด
 ญาณจักษุ เช่น ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้ จุตปปาทญาณ
 รู้จักความเกิดตายของสัตว์ว่ามาอย่างไร ไปอย่างไร อาจทราบได้ อาสว
 ขยญาณ ความรู้เป็นเหตุที่จะฟอกอาสวะกิเลสให้สิ้นไป ถ้าเราเป็นผู้มีสติ
 ปัญญา ย่อมรับแขกมาทำงานในบ้านของเราได้เป็นอย่างดี นี่เป็นส่วนปลุกย่อย
 ในการปฏิบัติอานาปานสติโดยย่อ ฉะนั้น สิ่งทั้งหลายที่กล่าวมาให้ทบทวน
 ดูให้ดี อย่าเพ่งย่นตีในสิ่งที่ปรากฏ อย่าเพ่งย่นร้ายหรือปฏิเสธในสิ่งที่ปรากฏ
 ควรตั้งจิตเป็นกลาง ทบทวนดูให้รอบคอบละเอียดละเอียดก่อนว่าเป็นของ
 ควรเชื่อถือได้หรือไม่ มีฉะนั้นจะเป็นเหตุให้สำคัญผิดไปก็มี ดี ชั่ว ถูก

ผิด สูงต่ำ ทั้งหมดมันสำคัญอยู่ที่ดวงจิตของเราฉลาดหรือโง่ รู้จักพลิก
 แผลงตัดแปลงแก้ไข เมื่อดวงจิตของเราเป็นผู้โง่อยู่แล้ว แม้ของสูงอาจจะ
 กลายเป็นของต่ำ ของดีอาจจะกลายเป็นของชั่ว ถ้าหากเราไตร่ตรองราว
 ต่าง ๆ ของลมและส่วนปลีกย่อยของลมก็จะรู้ได้ในอริยสัจธรรม นอกจาก
 จากนั้นยังเป็นหนทางบรรเทาทุกข์ของร่างกายได้อย่างดีอีก ตัวสติเป็นตัว
 ยาลม อาปानา ฯ เป็นกระสาย เมื่อสติเข้าไปพอกแล้วย่อมบริสุทธิ ลมที่
 บริสุทธิจะส่งไปพอกโลหิตต่าง ๆ ในร่างกายให้สะอาด เมื่อโลหิตสะอาดแล้ว
 เป็นเหตุจะบรรเทาโรคภัยต่าง ๆ ในตัวได้ ถ้าเป็นผู้มีโรคเส้นประสาทประจำ
 อยู่แล้วก็จะหายได้อย่างดีทีเดียว นอกจากนี้ ก็ยังสามารถจะสร้างความ
 เข้มแข็งของร่างกายให้ได้รับความสุขยิ่งขึ้น เมื่อร่างกายได้รับความสุข
 จิตใจก็สงบได้อย่างดี เมื่อจิตสงบได้เช่นนั้นย่อมเกิดกำลัง สามารถที่จะ
 ระงับเวทนาในเวลาที่นั่งสมาธิให้ทนทานได้หลายชั่วโมง เมื่อกายสงบจาก
 เวทนา จิตย่อมสงบปราศจากนิวรณ์ได้อย่างดี กายก็มีกำลัง ใจก็มีกำลัง
 เรียกว่า "สมาธิพลึง" เมื่อสมาธิมีกำลังเช่นนั้นแล้ว ย่อมเกิดปัญญา สามารถ
 จะแลเห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แจ่มประจักษ์ชนในลมหายใจของตัว
 หมดอยู่ทุกคน ถ้าจะอธิบายก็ได้ความอย่างนี้ คือ ลมหายใจเข้าออกเป็น
 ทุกข์สัจจ ลมเข้าเป็นชาติทุกข์ ลมออก เป็นมรณทุกข์ ไม่รู้จักลมเข้าไม่
 จักลมออก ไม่รู้ลักษณะของลม เป็นสมุทัยสัจจ ลมออกรู้ว่าออก ลมเข้า
 รู้ว่าเข้า รู้ลักษณะของลมโดยชัดเจนเป็นสัมมาทิฐิ องค์อริยมรรค คือ

มีความเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงของลมหายใจ หายใจแบบใดไม่สบาย
 กิริ และรู้จักวิธีแต่งลมหายใจของตัวเองว่า แบบไหนไม่สบาย เราจะต้องหายใจ
 แบบนั้นจึงจะเป็นที่สบายนี้ เรียกว่า สัมมาสังกัปปะ คำวิชอบ จิตสังขาร
 ซึ่งนักคิดวิทกวิจารณ์ในกองลมทั้งปวงอยู่โดยชอบ ชื่อว่า สัมมาวาจา วาจา
 ชอบ รู้จักวิธีปรับปรุงลมหายใจของตนโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น หายใจเข้า
 ยาวออกยาว หายใจเข้าสั้นออกสั้น หายใจเข้าสั้นออกยาว หายใจ
 เข้ายาวออกสั้น จนไปถูกลมอันเป็นที่สบายแห่งตน ดังนี้ ชื่อว่า สัมมา-
 กัมมันตะ การงานชอบ รู้จักทำลมหายใจพอกโลหิตในร่างกายให้สะอาด
 บริสุทธิ์ แล้วส่งไปหล่อเลี้ยงหทัยวัตถุ รู้จักแต่งลมให้เป็นที่สบาย
 ของร่างกาย รู้จักประกอบลมให้เป็นที่สบายแห่งดวงจิต หายใจเข้าไปอิม
 กาย อิมจิต นี้เรียกว่า สัมมาอาชวะ เลี้ยงชีวิตชอบ รู้จักพยายามเปลี่ยน
 ลมหายใจของตนจนเป็นที่สบายกาย สบายจิต ถ้ายังไม่ได้รับความสบาย
 เกิดขึ้นในตวิทกพากเพียรพยายามอยู่เรื่อยไปอยู่อย่างนั้น นี้เรียกว่า สัมมา-
 วายามะ เพียรชอบ รู้ลมหายใจเข้าออกทุกขณะเวลา และรู้จักลมต่าง ๆ
 ที่มีอยู่ในร่างกาย เช่นลมพัดชนเบองบน ลมพัดลงเบองต่ำ ลมพัดในท้อง
 ลมพัดในลำไส้ ลมพัดไปตามขนเนื้อซาบซ่านไปทั่วทุกซุมซน มีสติสัมป-
 ัญญะตามรู้อยู่ทุกขณะลมหายใจเข้าออก นี้เรียกว่า สัมมาสติ ระลึกชอบ
 ดวงจิตสงบอยู่ในเรื่องของตนอย่างเดียว ไม่ไปเห็นยวเอาอารมณ์อย่างอื่น

เข้ามาแทรกแซง ทำไปจนลมละเอียด เป็นอัมปนาตมาน จนกว่าจะเกิด
 วิบัสสนาญาณชั้นในทันที เรียกว่า สัมมาสมาธิ นี้ก็ถึงลมเรียกว่าวิตก
 กระจายลม ขยายลม เรียกว่าวิจารณ์ ลมได้รับความสะดวกทั่วถึงแล้ว
 ก็อมกาย อิมจิต เรียกว่าบีติ กายไม่กระวนกระวาย ใจไม่กระสับกระส่าย
 ก็เกิดสุข เมื่อได้รับความสุขแล้ว จิตย่อมไม่ส่ายไปสู่อารมณ์อื่น ย่อม
 แนบสนิทอยู่กับอารมณ์เดียว เรียกว่า เอกัคคตารมณ์ ตั้งใจไว้ชอบ นี้
 เรียกว่า สัมมาสมาธิเบื้องต้นในองค์อริยมรรค มรรคสังขทั้งหมดที่กล่าว
 มาคือ ศีล สมาธิ ปัญญา เข้ามาสนับสนุนในดวงจิตได้แล้วโดยสมบูรณ์
 ย่อมทำให้รู้แจ้งในกองลมทั้งปวงว่า หายใจอย่างนั้นเป็นเหตุให้เกิดอกุศลจิต
 หายใจอย่างนั้นเป็นเหตุให้เกิดกุศลจิต และไม่ติดอยู่ในกายสังขาร คือ ลม
 ไม่ติดอยู่ในวจีสังขาร ไม่ติดอยู่ในจิตสังขาร ทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว ปล่อยวาง
 ไปตามสภาพแห่งความเป็นจริงนี้เรียกว่า นิโรธสังข

ถ้าจะย่นอริยสังข & ให้สั้นเข้าไปอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ลมหายใจ
 เข้าออกเป็นทุกขสังข ไม่รู้จักลมหายใจเข้า ไม่รู้จักลมหายใจออก เป็น
 สมุทัยสังข หรืออวิชชาโมหะ ทำให้แจ้งในกองลมทั้งปวง จนละได้ไม่ยึด
 ถือ เรียกว่านิโรธสังข ที่มีสติสัมปชัญญะประจำอยู่ในกองลมเรียกว่ามรรค
 สังข เมื่อปฏิบัติได้เช่นนั้นก็เรียกว่า เป็นผู้ปฏิบัติถูกต้องตามแนวทางของ
 อานาปา ๆ เป็นผู้มึนวิชา อาจารย์ของจริงทั้ง & อย่างใดอย่างชัดเจน ย่อมถึง

วิมุติ วิมุตินั้นคือ ดวงจิตที่ไม่เข้าไปติดอยู่ในเหตุฝ่ายต่ำ ผลฝ่ายต่ำ อัน
 ได้แก่ทุกข์ สมุทัย ไม่ติดอยู่ในเหตุฝ่ายสูง ผลฝ่ายสูง คือ มรรค และ
 นิโรธ ไม่ติดอยู่ในสิ่งที่ให้เวารู ไม่ติดอยู่ในความรู้ ไม่ติดอยู่ในรู้แยกสภาพ
 ธรรมไว้เป็นส่วน ๆ ได้ เช่นน ชอว่าเป็นผู้มัวชรา วิมุติ คือรู้จักเบองตน
 เบองปลาย และท่ามกลาง ว้างไปตามสภาพแห่งความเป็นเอง ที่เรียกว่า
 สัพเพ ธมมา อนตตา การติดอยู่ในสิ่งที่ให้เวารูคือ ชาติชนันท์ อายตนะ
 เหล่านี้เป็น กามุปปาทาน ตติวิภาควรรุของตัวเป็น ทิฏฐูปปาทาน ไม่
 รู้จักตัวคือรูปุทธะ เป็น สลพัตตูปปาทาน ย่อมเป็นเหตุให้หลงกายสังขาร
 วจสังขาร และจิตสังขาร อันเกิดจากอวิชชา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ยอมเป็นผู้สมบุรณ์ทงเหตุทงผล พระ
 องค์มิได้เข้าไปยึดในเหตุฝ่ายต่ำ ผลฝ่ายต่ำ มิได้เข้าไปยึดในเหตุฝ่ายสูง ผล
 ฝ่ายสูง อยู่นอกเหตุเหนือผล สุข ทุกข์ พระองค์กมิใช่ แต่พระองค์มิ
 ได้ติดสุข ติดทุกข์ ดี ชั่ว พระองค์กรอยู่โดยสมบุรณ์ อตตา และอนัตตา
 พระองค์กมิอยู่โดยสมบุรณ์ แต่พระองค์กมิได้ไปยึดถือในเรื่องราวเหล่านั้น
 วัตถุอันเป็นทตงแห่งสมุทัยกมิใช่ แต่พระองค์กมิได้ติด มรรค คือ บัญญา
 พระองค์กมิใช่ พระองค์กรูจักแต่พระองค์คด้วยพิธีการต่าง ๆ เช่น แต่งโง
 แต่งฉลาด แล้วรู้จักโง โง่ ฉลาด ในกิจพระศาสนา ส่วนนิโรธเล่า
 พระองค์กมิใช่มิได้ยึดถือ คือไม่มีการติดในสิ่งเหล่านั้น จึงเรียกว่าเป็นผู้
 สมบุรณ์ได้จริง ก่อนทพระองค์จะละได้เช่นนั้น พระองค์กตองบำเพญให้

เกิดมีชนโดยสมบุรณ์เสียก่อน แล้วจึงค่อยปล่อยวาง เป็นการปล่อยวาง
 ด้วยความสมบุรณ์มั่งมี มีใช้จะวางจะปล่อยด้วยความยากจนอย่างบุคคล
 ธรรมดา แม้พระองค์ทรงวางแล้วก็ยังมิใช่อยู่ พระองค์มิได้ทรงปฏิเสธใน
 การที่พระองค์ได้บำเพ็ญ คีล สมาธิ บัญญามาตั้งแต่ยังมีได้ตรัสรู้ จนได้รู้
 แจ่มเห็นจริงแล้วยังทรงใช้ คีล สมาธิ และบัญญัติ อยู่ทุกประการ จนวันเสด็จ
 ดับชนธเข้าสู่ปรินิพพาน ตราบถึงขณะจิตที่จะนิพพานนั้นก็ยังบำเพ็ญสมา
 บัติอยู่ คือพระองค์ได้เสด็จปรินิพพานในระหว่างรูปฌาน และอรุฌาน
 เพราะฉะนั้นพุทธบริษัททั้งหลายก็ไม่น่าจะปฏิเสธ คีล สมาธิ บัญญา กันเสีย
 คนบางคนจะถือศีล ก็กลัวสลดพต ฯ บางคนจะบำเพ็ญสมาธิ ก็กลัวโง่
 กลัวบ้าก็มี แท้จริงคนเราก็คงมีความโง่ความบ้าประจำอยู่แล้ว การกระทำ
 สมาธิจิตนั้น เป็นเรื่องแก่งแย่งต่างหาก ถ้าได้ศึกษาในทางถูกต้องย่อม
 เกิดปัญญาอันบริสุทธิ์ เหมือนเพชรพลอยที่จาระไนแล้ว ย่อมเกิดแสงชน
 ในตัวของมันเอง โดยธรรมชาติแล้วนั้นแล จึงเรียกว่าเป็นตัวปัญญาที่แท้เกิด
 ชนเฉพาะตัว ที่เรียกว่าเป็น บัจจัตตัง เป็นได้เฉพาะตัว รู้ได้เฉพาะตัว แต่
 โดยมากคนเราเข้าใจผิด ไม่รู้จักลักษณะของปัญญา ไปถือเอาปัญญาไม่
 แท้มาทับของแท้เสีย คล้าย ๆ กับว่าเอาปรอทมาทากระจกแล้วมองเห็นเงา
 ของตัวแลคนอื่นได้ โดยอาศัยของอื่นมาฉายา ก็เข้าใจว่าตัวเป็นผู้ฉลาด
 มองเห็นธรรมลักษณะ อย่างนกเท่ากันว่า ดึงส่องกระจกเงาเท่านั้นเอง

ตัวเดียวก็จะต้องกลายเป็นสองตัว ก็จะเล่นเงาของตนเองอยู่อย่างนเรอโยไป
 ถ้าปรอทหลุดออกจากบานกระจกเมื่อไร ถึงตัวนั้นก็จะหน้าตักขบเซาอยู่โดย
 ไม่รู้ว่าจะเงาแน่นมาจากเรื่องอะไร ฉนั้นใด บุคคล ผู้ได้บุญญาที่ไม่แท้ไม่
 จริง คิดเอาตัวเองตามสัญญาอารมณ์ ว่าตนรู้ตนเห็น โดยปราศจากรูสึกตน
 เอง แล้วก็จะได้รับความทุกข์โศก ในคราวประสพกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 เฉพาะหน้าเมื่อภายหลัง ฉนั้นนั่น ส่วนสำคัญของบุญญาโดยธรรมชาติ
 ในทางพระพุทธศาสนาย่อมเกิดขึ้นจากการอบรมดวงจิตโดยเฉพาะ เหมือน
 แสงเพชรที่เกิดในตัวของมันเอง ย่อมมีรัศมีแผ่โดยรอบและเกิดแสงสว่าง
 ได้ทั้งในที่มืด และที่สว่าง ส่วนเงาในกระจกนั้น ใช้ได้สำหรับในสถานที่
 แฉงมีแสงสว่างมองเห็น ถ้าเอาเข้าไปในที่มืดแล้วจะใช้ส่องเงาตัวเองไม่ได้
 เลย ไม่เหมือนแสงเพชรแสงพลอยที่จาระไนแล้ว ย่อมมีแสงได้ทั่วไป ฉนั้น
 พระองค์จึงได้ทรงแสดงไว้ว่า บุญญาไม่มีที่ลับและปิดบังได้ในโลกนั้นแล
 เรียกว่า บุญญารัตนัง เป็นตัวที่จะทำลายเสียได้ซึ่งอวิชชา ตัณหาและอุปาทาน
 ก็จะบรรลुकุณธรรมอย่างสูงสุด คือพระนิพพาน ไม่เจ็บ ไม่ตาย, ไม่สาป,
 ไม่สูญ มีอยู่โดยธรรมชาติของธรรมเรียกว่า อมต โดยมากคนเรามักจะ
 ต้องการแต่บุญญา และวิมุตติ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ไม่อาจจะเป็นไปได้ เอะอะ
 ก้อนิจจ้ง ทุกขัง อนัตตา ก็นเสียเลยทีเดียว สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ-
 เจ้า ก่อนที่พระองค์จะปฏิเสธ อนิจจัง ของไม่เที่ยงนั้น พระองค์ ได้ทำ
 ได้รู้ จนปรากฏเห็นเป็นของเที่ยงเสียก่อน ก่อนที่จะปฏิเสธ ทุกขัง พระองค์

ก็ได้อาทำทุกข้อนั้นให้เป็นสุขเสียก่อน และก่อนที่จะปฏิเสธ อุตตา ที่ไม่ใช่
 ตัวตนนั้น พระองค์ก็ได้ทำอุตตาให้เป็นอนัตตาจนเสียก่อน จึงได้เห็นของ
 เทียงของจริงที่แอบอิงอยู่ใน ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา แล้วก็ได้รวบรวมยอด
 แห่งธรรมเหล่านั้นเข้ามาเป็นอันเดียว เช่นทำ ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา ให้เป็น
 อันหนึ่งอันเดียวกันนั้นเป็นหมวดหนึ่ง นับเป็นพวกเดียวกัน มีลักษณะเสมอกัน
 หมดทั้งโลก ส่วน นิจจัง สุข อุตตา นั้นเป็นอีกหมวดหนึ่ง เป็นสังขารธรรม
 พระองค์ทรงปล่อยได้แล้วในส่วนสังขารโลกและสังขารธรรม ไม่ใช่อิงอยู่ใน
 ของเทียงและของไม่เทียง ไม่ใช่อิงอยู่ในทุกข์และสุข ไม่ใช่อิงอยู่ในอุตตาและ
 อนัตตา จึงได้นามว่า วิมุตติ วิสุตติ นิพพาน ไม่ต้องไปยึดสังขารธรรม
 และสังขารโลกทั้งหมดนี้ เป็นลักษณะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์
 ได้ทรงบำเพ็ญมา แต่ปฏิบัติของพุทธบริษัททั้งหลายส่วนมากมักจะเป็นผู้
 ก่อเกิด เป็นผู้เลศก่อนทำ ต้องการแต่ความละความพัวพันฝ่ายเดียว ถ้า
 ละโดยปราศจากเหตุอันสมบูรณ์แล้วมันจะเลอะ ถ้าพัวพันโดยปราศจากเหตุ
 แล้วมันจะผิด สำหรับคนผู้ปรารถนาดีอยากเป็นแต่คนดี เหตุประกอบ
 ของคนโดยอาการเช่นนมแล้วหรือยัง ถ้าหากว่าไม่ต้องการสร้างเหตุแห่ง
 ความละ ความพัวพัน โดยสมบูรณ์ แล้วพวกเราจะพัวพันไปได้อย่างไร พระ
 พุทธเจ้าพระองค์ยังทรงแสดงไว้ว่า คือ ปราบกิเลสอย่างหยาบที่เป็นวิติกมโทษ
 ที่เกิดขึ้น ทางกาย ทางวาจา ออกเสียได้ สมารถปราบกิเลสอย่าง
 กลางมี กามฉันทะ พยาบาทะ ถีนมิตตะ อุทัจจกุกกุจจะ วิจิกิจฉา เป็นต้น
 ส่วนบัญญัติปราบกิเลสอย่างละเอียดมี อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็นต้น

คนบางคนที่มีปัญญาฉลาดหลักแหลม สามารถจะอธิบายข้ออรรถข้อธรรม
 ได้อย่างแจ่มแจ้ง แต่กิเลสเพียงหยาบ ๆ อันเป็นคู่ปรับแห่งศีลแค่นี้ก็ยังไม่
 อดทนไม่คอยจะออก นี่คงจะเป็นเพราะขาดความสมบูรณ์แห่งศีล สมาธิ
 ปัญญา ธรรมะ จึงได้เป็นไปอย่างนั้น ศีลก็คงเป็นศีลอย่างเปลือก ๆ สมาธิ
 ก็คงเป็นสมาธิเปื้อนเปราะ ญาณก็คงเป็นญาณอย่างเลอะเลือนเคลือบเอา
 เสมอเหมือนด้วยบานกระจกที่ทาดด้วยปรอทฉะนั้น จึงไม่สามารถเป็นเหตุให้
 สำเร็จความมุ่งหวังของพุทธบริษัทได้ ตกอยู่ในลักษณะมืดทึบมอกผัก คือ
 ฉลาดในเชิงพูด เชิงคิด แต่ดวงจิตไม่มีสมาธิ นี้เรียกว่ามมอกผัก พัก
 ไข่นอกรัง คือแสวงหาความดีแต่ภายนอก ไม่อบรมจิตของตนให้เป็นไปใน
 ทางสมาธิ บั๊กหลักกองทราย คือเที่ยวยึดถือเอาสิ่งที่ไม่เป็นสาระแก่นมา
 เป็นสรณะที่พึ่ง ย่อมให้โทษ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ชื่อว่า เป็นผู้ที่ยังไม่ได้ที่พึ่งอัน
 เป็นแก่นสาร ฉะนั้นจึงควรที่จะต้องสร้างเหตุให้เป็นไปด้วยดี เพราะธรรม
 ะทั้งหลายย่อมไหลมาเทมาแต่เหตุ ดังนี้

อตตนา โจทยตตานิ ปฏิมีเสตมตตนา

จงเตือนตน ผูกฝนใจด้วยตนเอง จงเร่งคิดพิจารณา อาปานา ๆ
 ของตนด้วยตนเทอญ.

ตอนจะได้รวบรวมวิธีปฏิบัติอาปานาให้เป็นองค์ฌานชั้นตามหลักเกณฑ์

ดังต่อไปนี้

(๑) “ฌาน” ฌานแปลว่า ความเพ่งอยู่ในอารมณ์อันเดียว เช่น กระทบลมหายใจ ดังต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง

ข้อ ๑. ปฐมฌาน มีองค์ ๕ คือ

๑. วิตก ให้นึกถึงลมหายใจเข้าออกจนจำได้ ไม่เผดอ (ตรึก)
 ๒. เอกคคตา ให้ระคองจิตไว้ในลมหายใจ อย่าให้แผ่ส่ายไปในสัญญาอารมณ์อื่น ๆ ระคองจิตไว้ในเรื่องลมอย่างเดียวกันเกิดลมสบายขึ้น (จิตถึงความเป็นหนึ่งนึ่งอยู่กับลมหายใจ)

๓. วิจาร์ณ คือ ให้รู้จักขยายลมหายใจที่ได้รับความสบายแล้วนั้น ให้ไปเชื่อมกับลมส่วนอื่นในร่างกาย กระจายลมออกจนทั่วถึงกัน เมื่อร่างกายได้รับประโยชน์จากลมหายใจแล้ว ทุกขเวทนาก็สงบไป ร่างกายเป็นไปด้วยธาตุลมที่ดี (ตรอง) คือ เพ่งอยู่ในเรื่องของลมอย่างเดียว คุณธรรม ๓ อย่างนั้นเขาอยู่ในสายลมอันเดียวกันจึงจะเป็นปฐมฌานได้ สายลมอันนั้นยอมแล่นเข้าถึงฌาน ๕ ได้

วิตก เอกคคตา วิจาร์ณ สามประการนี้เป็นตัวเหตุ เมื่อเหตุเหล่านี้ทำให้สมบูรณ์ ดังกล่าวมาแล้ว ก็จะได้รับผลเกิดขึ้น เช่นเป็นองค์ที่ ๕ คือ บิติ ความอิมกายอิมใจก็เกิดขึ้นดูตมปลาบปลมปราโมทย์ อยู่โดยดำพังกาย และจิต

(กายปัสสทุติ) ใจสบาย ใจไม่กระสับกระส่าย มีความสบายรื่นเริง อยู่
ลำพังไม่วอกแวก (จิตปัสสทุติ)

บิตติ สุข สองอย่างนี้เป็นส่วนผล ปฐมฉานทอธบายมานกมเหตุ
อย่างหนึ่งผลอย่างหนึ่งเท่านั้น เมื่อบิตติและสุขมีกำลังมากขึ้น ลมก็ละเอียด
เพราะอาศัยความเพ่งนานเข้า ผลก็แรงขึ้น จึงเป็นเหตุให้ละวางวิตติวิจารณ์
อันเป็นงานเบื้องต้นเสียได้ อาศัยเหตุผลอันเดียวกันคือ เอกคคตารมณิกก็เข้าสู่
ทุติยฉาน (มรรคจิต ผลจิต)

ข้อ ๒ ทุติยฉาน มีองค์ ๓ คือ

๑. บิตติ
๒. สุข
๓. เอกคคตา (มรรคจิต)

ได้แก่จิตที่เสวยผลมาจากปฐมฉาน ถ้าเข้าถึงทุติยฉาน บิตติก็มี
กำลังแรงขึ้นอีก สุขก็มีกำลังแรงขึ้นอีก เพราะอาศัยความเพ่งอยู่ในเหตุอัน
เดียวกัน คือ เอกคคตารมณิก เป็นผู้ดูงานต่อไป เพ่งลมหายใจละเอียดเข้า
นั่งอยู่ด้วยความอิมภายอิมจิต สุขกาย สุขใจ ใจแน่นแ่น้ำมันคงลงไปอีก
กว่าเดิม เพ่งไปนาน ๆ บิตติและสุขก็มีกำลังแล้วแสดงลักษณะ อาการขยาย
ตัวเข้าขยายตัวออก เอกคคตารมณิก ก็เพ่งลงไปอีก ขยับจิตลงไปอีกให้

ละเอียดจนพ้นลักษณะแห่งความไหวของบีตและสุขแล้วจะเข้าถึง ตติยฌาน
ต่อไป

ข้อ ๓. ตติยฌาน มีองค์สอง คือ

๑. สุข

๒. เอกคคตา

กายมีความสงบสงัด พ้นจากการไหวตัวเป็นวิเวก ไม่มีเวทนาอัน
ใดมารบกวน จิตก็เจียบสงัดเป็นจิตวิเวก ลมก็ละเอียดกว้างขวาง ปลอด-
โปร่ง มีรัศมีสีขาว ซาบซ่านไปทั่วสรรพางค์กายคล้ายสำลี ระวังทุกข์
เวทนาของร่างกายได้หมด ระวังเวทนาของดวงจิตได้หมด จิตจึง
ประคองไว้ แต่ลมอันละเอียดและกว้างขวางดวงจิต มีอิสระ ไม่มี
อารมณ์ สัญญา อนาคตมาแทรก ดวงใจก็โพล่งตัวอยู่โดย
ลำพัง อรรถธาตุทั้ง ๕ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นสามัคคีกันทุกส่วน
เกือบจะเรียกได้ว่า บริสุทธิ์ทั้งก่อนกายก็ได้ เพราะลมมีกำลังควบคุมปรนปรีอ
ธาตุส่วนอื่นให้สามัคคีกันเป็นอย่างดี สติก็คุมอยู่กับ เอกคคตา อันเป็นตัว
เหตุ ลมเต็มกาย สติเต็มกาย พุ่งลงไปจิตก็แจ่มใส ร่างกายก็เบา ใจมี
กำลังกล้าเวทนา คือ สุข ก็สงบ กายก็สม่ำเสมอ ไม่มีความพลั้งเผลอ
ใดๆ เข้าแทรกเป็นเหตุให้ปล่อยวางความสุข อวการของความสุขก็สงบเพราะ
อาศัยธาตุทั้ง ๕ เสมอกัน ไม่มีลักษณะอาการเคลื่อนไหวตัว ตัวเหตุ
เอกคคตาก็กำลังพุ่งหนักลงไปก็ได้เข้าสู่จตุตถฌานต่อไป

ข้อ ๕. จตุตถฌาน มีองค์สอง คือ

๑. อุเปกฺขา

๒. เอกคฺคตา (สติ)

อุเปกฺขากับเอกคฺคตาในฌาน ๔ นี้ มีความเพ่งอย่างแข็งแรงเหนียวแน่นมั่นคง ชาติตมสงบไม่มีอาการกระเพื่อมกระดกได้เลย จิตวางเฉยหมดอารมณ์อดีตอนาคต ชาติตมอันเป็นส่วนปัจจุบันก็เยียบเฉย เปรียบเหมือนทะเล หรืออากาศที่ปราศจากคลื่นรบกวน รูปและเสียงย่อมแลเห็นและรู้ได้ในทางไกล เพราะอาศัยชาติตมซึ่งไม่มีอาการกระเพื่อมเคลื่อนไหวตัวเปรียบเหมือนจอหนังคอยรับรูปภาพที่ฉายออกมาให้แลเห็นและรู้เรื่องของภาพนั้น ๆ เป็นอย่างดี มีวิชาความรู้ลงในดวงจิต รู้แล้วก็เฉยอยู่ จิตก็เฉย ลมก็เฉย เฉยได้ทั้ง ๓ กาล นั่นแหละเรียกว่าเอกคฺคตารมณฺ์ เพ่งอยู่ในความเฉยความเยียบของลม ลมทุกส่วนของร่างกายย่อมแล่นถึงกันสามารถที่จะหายใจได้ทุกซอกซุน คือ ไม่ต้องใช้ลมหายใจทางจมูก เพราะลมหายใจกับลมส่วนอื่นเป็นพันเดียวกันหมด ลมเต็ม ลมเสมอกัน ชาติทั้ง ๕ มีลักษณะอย่างเดียวกันหมด จิตสงบเต็มที่ ความเพ่งก็แรง แสงก็แจ่ม เป็นมหาสติบัญญัติ ดวงจิตก็เบิกบานแจ่มใส เหมือนแสงไฟหรือแสงอาทิตย์ซึ่งไม่มีเครื่องบดบัง ย่อมลุกโพล่งส่องโลกให้สว่างไสวฉะนั้น จิตดวงนี้ย่อมมีวิมุตติแผ่ทั่วไป ลมก็มีวิมุตติ จิตก็มีวิมุตติอย่างบริบูรณ์ เพราะอาศัยความเพ่งแห่งสติ ความเพ่งก็แรงแสงก็แจ่ม ดวงจิตก็มอานาจ คุณธรรม

๕ ประการ เข้าสนับบาททั้งหมด คือ สติบัญญัติทั้ง ๕ ไม่มีอาการว่านั้น
 กาย เวทนา จิต ธรรม ความเห็นที่ว่า ๕ นั้น ย่อมไม่มี จึงเรียกได้ว่า
 มหาสติบัญญัติ เพราะธรรม ๕ ประการไม่แตกแยกกัน ใจตั้งมั่นไม่หวั่นไหว
 อาศัยความเพ่งอย่างแรง สติสัมปชัญญะกรวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 เป็นสามัคคีธาตุสามัคคีธรรมโดยสมบูรณ์ ที่เรียกว่า เอกายมรรค คือ ๕
 ใน ๓ จึงเป็นเหตุให้เกิดมีกำลังกล้า เป็นชาคริยานุโยค องค์ตปธรรม กำจัด
 ความมืดมิดปิดบังได้เป็นอย่างดี แสงสว่างของดวงจิตเมื่อเพ่งแรงเข้าอำนาจ
 อันเกิดจากการปล่อยวางอารมณ์ต่าง ๆ ดวงจิตก็กำลังตั้งอยู่โดยลำพัง
 เหมือนบุคคลที่ขึ้นไปอยู่บนยอดภูเขา ย่อมมีสิทธิอำนาจจะแลเห็นได้ในทิศ
 ต่าง ๆ ทั่วไป เครื่องอาศัยก็สูง คือ ธาตุลมเป็นเครื่องสนับสนุนให้เด่นเป็น
 อิศระ ฉะนั้นดวงจิตนั้นจึงสามารถจะมองเห็นสถานที่ต่าง ๆ ธาตุ ฐาน
 อายตนะ ที่เรียกว่าสังขาร ธรรมทั้งปวงได้เป็นอย่างดี เปรียบเหมือนบุคคล
 ที่เอากล่องขึ้นไปถ่ายพื้นโลกบนอากาศ สามารถที่จะตั้งดูตเอาภาพต่าง ๆ
 ในพื้นโลกได้เป็นส่วนมากนั้นใด ใจของบุคคลที่เข้าถึงลักษณะอย่างนี้
 ย่อมรู้เห็นความเป็นจริงของโลกและธรรมได้เป็นอย่างดี (โลกวิทู) จะเกิด
 มิวชาชนอย่างหนึ่งในทางจิต ที่เรียกว่าวิปัสสนาหรือวิชชา วิมุตติ เหล่านี้เป็น
 ต้น ธาตุทั้ง ๕ เป็นธาตุกายสิทธิ์ ดวงจิตเป็นจิตตานุภาพ เมื่อประสงค์
 ปรารถนาส่วนใดส่วนหนึ่ง อันเป็นส่วนของธรรมและโลก ก็ให้ชยบจิตเพ่ง
 ลมให้หนักและแรง กำลังจิตเข้าไปจ่อในธาตุอันบริสุทธิ์ ก็จะมีญาณผู้คช

ในอาตุนั้น เปรียบเหมือนเข็มของแผ่นจานเสียงซึ่งจ่อลงไป ย่อมเกิดเสียงของมนุษย์และสัตว์ปรากฏขึ้นในทันทีทันใด สติของเราจ่อเพ่งเล็งลงในอารมณ์อันสะอาด ต้องการรูปก็จะปรากฏรูป ต้องการเสียงก็จะปรากฏเสียง ไม่ว่าจะไกลหรือใกล้ ย่อมรู้ได้ทั้งเรื่องโลกและเรื่องธรรม เรื่องตนและคนอื่น สุดแต่เราประสงค์เรื่องใด จ่อลงไปก็ให้ภพนั้นก็ปรากฏได้ทันทีทันใด ฉะนั้นแหละเรียกว่าญาณ รู้ได้ในอดีตและอนาคตพร้อมด้วยในปัจจุบัน จึงเป็นวิชาสำคัญอันหนึ่งที่เรียกว่า ปุจฉาตต รู้ได้เฉพาะตน อาตุนั้นเปรียบเหมือนกระแสไฟที่แล่นอยู่ในอากาศ สติและจิตมีกำลังกล้า มีวิชาความรู้สูง สามารถที่จะทำให้อาตุนั้นเป็นสอสัมพันธ์ทั่วไปในโลก เป็นทางให้เกิดความรู้วิชาขึ้นในตัวเองได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น เมื่อมีแล้วโดยสมบูรณ์ก็เป็นเหตุเกิดวิชา ๘ ประการ ขึ้นในตัวของเขาเอง มีวิปัสสนาญาณเป็นต้น กล่าวคือ

๑. วิปัสสนาญาณ คือความรู้แจ้งเห็นจริงในนามและรูป วิปัสสนาญาณนี้เป็นส่วนพิเศษ เกิดขึ้นจากการอบรมจิต มีหนทางรู้ได้ ๒ วิธี

- (๑) วิชาตนเองโดยไม่ต้องนึกคิด
- (๒) วิชาจากการนึกคิด แต่ไม่ใช่การตรองให้หยดยาวเหมือนความรู้ธรรมดา นักเมอไรโกโพลองขึ้นมาเมอนน เหมือนนามนเป็นชนที่ชุ่มอยู่ด้วยน้ำดี เมื่อจ่อไฟเมื่อใดก็ลุกโพลองขึ้นได้โดยเร็ว วิปัสสนากต ญาณกต ย่อมมีความเร็วได้เช่นนั้น จึงต่างจากบัญญัติสามัญธรรมดา

๒. มโนมยทธิ ฤทธิในทางจิตใจ นึกเช่นไรย่อมเป็นเช่นนั้น
๓. อธิวิธิตี แสดงฤทธิได้ ให้ปรากฏแก่คนบางพวก เช่น แปลงรูป แปลงสถานที่ ให้ประชาชนแลเห็นด้วยตา บางคราวบางสมัย
๔. ทิพฺพโสต ฤทธิ์ พังเสียงไกลได้
๕. เจโตปริยญาณ กำหนดรู้ในวาระน้ำใจของบุคคลอื่นได้ ว่าดีชั่วหายาบหรือละเอียด
๖. ปุพฺพนิวาसानุสสติญาณ ระลึกชาติหนหลังได้ (ท่านจะต้องยุ่งในเรื่องตายเกิดตายสูญ เพราะได้วิชาข้อนี้)
๗. ทิพฺพจกฺขุ ได้ตาทิพย์ มองเห็นรูปละเอียดและหายาบ ใกล้หรือไกลได้ (อนุ ปริมาณ)
๘. อาสวกุชฌญาณ รู้จักวิธีทำอาสวะก็เลศเครื่องเคราหมองใจให้เบาบางและสิ้นไปได้ วิชา ๘ ประการนี้ ล้วนแล้วแต่สำเร็จมาจากภูมิฐานของสมาธิทั้งสิ้น
- ฉะนั้น จึงได้เขียนรวบรัดแนวทางที่จะทำให้เกิดสมาธิญาณ โดยทางของอานาปาตแสดงไว้แล้ว เมื่อผู้มีความมุ่งหวังในส่วนความดีทั้งหลายนี้ จึงให้สนใจปฏิบัติอบรมจิตใจของตนเองนั้น เทอญ วุ.

พระคาถา ของท่านพ่อลี

พระคาถาประจำองค์พระที่สร้างโดยท่านพ่อลี (พระสุทธิธรรมรังษี คัมภีรเมธาจารย์) ณ วัดป่าคลองกุ้ง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ หรือที่สร้างใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ณ วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ก็ดี ไม่ว่าจะเป็นแบบรูปใด ปางใด คงใช้พระคาถาประจำองค์พระนั้น ๆ อย่างเดียวกัน พระคาถานี้ควรท่องสวดประจำตัวด้วยจะดีมาก ดังนี้ คือ

“อะระหัง พุทฺโธ อิติปิโส ภะคะวา นะมามิหัง”

ให้นึกภาวนา ๓-๗ ครั้ง หรือสวดประจำตัวเท่าอายุของตัวเองทุกวัน เวลาก่อนนอนได้ยิ่งดี.

พระคาถาบูชาหลวงปู่เคียร

พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์แห่งวัดอโศการาม ตำบลท้ายบ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิามงคลแก่ตน ว่าดังนี้

“พุทฺโธ สัพพัญญูตะญาโน ธัมโม โลกุตตะโร วโร
สังโฆ มัคคะณะลัญญูโร จะ อิจเจตัง ระตะนัตตะยัง อะระหัง
พุทฺโธ อิติปิโส ภะคะวา นะมามิหัง”

พระคาถาบรรเทาทุกข์

ให้สวดเวลานอนบ้่วย ให้สวดทุกวันเท่าอายุของตนได้ดที่สุด ถ้าไม่
สามารถ ให้สวดวันละ ๓-๗ ครั้ง ก็ได้ ว่าดังนี้

“บิญจะมาระ ชินะ นาโถ บัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
อะระหัง พุทโธ อตีปัสโส ภะคะวา นะมามิหัง”

จันทร์รำลึก

เมื่อจิตของข้าพเจ้ายอนไปคิดว่าพึงถึงอดีตกาลที่ล่วงมาแล้ว ๔๔ ปี ที่
ข้าพเจียมชวตผ่านมา ก็มเสียง ! เสียงหนง ! กองกวงวานชนอย่างแจ่มแจ้ง
ชัดเจน เสียงน เป็นเสียงที่เกิดชนจากกำลังภายในจิตใจของข้าพเจ้านั่นเอง
หาใช่เป็นเสียงที่เกิดจากการสน้สะเทือนของวัตถุใด ๆ ภายนอกแต่อย่างใด
ไม่ เสียงน เป็นเสียงที่ประทับแน่นซึมซาบชานอยู่ทุกสัดส่วนของร่างกาย
นั่นคือเสียง จันทร์ ! ทำไมเสียงนจึงเกิดกับข้าพเจ้า ? ทงน ก็เพราะว่า
จังหวัดจันทร์บุรี เป็นถิ่นที่ข้าพเจ้าถือกำเนิดเกิดมาในดินแดนนี้ ซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งทรวมอยู่ในราชอาณาจักรไทย ข้าพเจ้านักถึงภาวะต่าง ๆ ตั้งแต่เยาว์วัย
ในสมัยที่ข้าพเจ้าปฏิสนธิแล้วคลอดและอยู่รอดตลอดมา ด้วยความอบอุ่นใน
อ้อมแขนของมารดาผู้บังเกิดเกล้า ใบหน้าของข้าพเจ้าที่เกลือกกลังอยู่บน
ทรวงอกของคุณแม่ ภายในอ้อมกอดปกป้องคุ้มครองของมารดาบิดา ซึ่งได้
ทะนุถนอมและเฝ้าอบรมสั่งสอนข้าพเจ้าตลอดมา เมื่อนักถึงภาวะความเป็นอยู่
ในกาลนี้ จิตใจของข้าพเจ้าเคลิบเคลิ้มเสมือนอยู่ในดินแดนอันเป็นบรมสุข
ข้าพเจ้าอยากจะกลับไปมีชีวิตอันอบอุ่นเช่นนั้นอีก แต่เป็นการพ้นวิสัย และ

ไม่มีทางจะเป็นไปได้เสียแล้ว ในฉบับล้นท้นไถ่เอง จิตของข้าพเจ้าได้ย้อน
 ไปรำลึกถึงความเมตตา กรุณา และอุปการคุณของมารดาผู้บังเกิดเกล้า
 ทมต่อข้าพเจ้า ยิ่งนึกยิ่งคิด ก็ยิ่งเพิ่มพูนทบทวนอย่างล้นพ้น มากมาย
 กว้างใหญ่มหาคาล ไม่มีสิ่งใด ๆ ในโลก ที่จะนำมาเทียบเคียงได้เลย
 ข้าพเจ้าจึงขอเทิดทูนพระคุณอันมากพันรำพันของผู้บังเกิดเกล้า ไว้ ณ ที่
 นตวย

จิตใจของข้าพเจ้าเลือนลอยไปตามกระแสแห่งความ ระลึกได้เรื่อยไป
 โดยลำดับ ระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย ที่
 เป็นผู้ให้แก่ข้าพเจ้ามาแต่กาลก่อน และยังให้แก่ข้าพเจ้าอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่ง
 ข้าพเจ้าจะลืมเสียมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ "ท่านพ่อลี" ซึ่งเป็นท่าน
 พ่อ ผู้ประสิทธิ์ประสาทหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนาให้แก่ข้าพเจ้า เป็น
 การเพิ่มพูนทบทวนข้าพเจ้าเคยได้รับการศึกษาอบรมจากมารดาบิดา และ
 ครูอาจารย์จนมาแล้วในเบื้องต้นแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกตมดำในคำสั่งสอนของท่าน
 พ่อลีเป็นอันมาก สอนแล้วให้ปฏิบัติและพิจารณาไตร่ตรอง กลั่นกรองเอา
 ไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

ด้วยจิตใจอันเปี่ยมอยู่ด้วยความรักเคารพสักการะบูชาในพระคุณ ของ
 ผู้ให้กำเนิด ของผู้ให้การศึกษาอบรม และท่านพ่อลีอย่างยิ่งยวด ข้าพเจ้า
 มีความรู้สึกเกิดขึ้นในส่วนลึกของหัวใจ เป็นเวลาช้านานมาแล้ว ข้าพเจ้า
 ควรจะได้บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้เป็นอนุสรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ

เปลี่ยนแปลงสภาพของบ้ำชำ มาเป็น “วัดป่าคลองกึ่ง” จังหวัดจันทบุรี
 เพื่อผู้สนใจจะได้ทราบถึงประวัติแห่งความเป็นมา ข้าพเจ้าจึงเริ่มลงมือจัดทำ
 บันทึกขึ้นไว้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ และมีความตั้งใจอยู่ว่า จะจัดพิมพ์ออก
 เผยแพร่ในโอกาสอันสมควร สาระสำคัญอันเป็นส่วนหนึ่งของข้าพเจ้าบันทึกไว้
 นี้ มีอยู่ดังต่อไปนี้ คือ

วัดป่าคลองกึ่ง จังหวัดจันทบุรี

ใครจะนึกฝันบ้างหรือว่า ผืนดินส่วนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตทิศเหนือจด
 ทุ่งนา ทิศใต้จดสวนยาง ทิศตะวันออกจดทุ่งนา ทิศตะวันตกจดคลองกึ่ง
 ตั้งอยู่ห่างฝั่งแม่น้ำจันทบุรีประมาณ ๑ กิโลเมตร ในตำบลวัดใหม่ อำเภอ
 เมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเริ่มสภาพการณ์เป็นป่าชำผิงศพของ
 ประชาชนที่มูมิลาเนาอยู่ในตลาดจันทบุรีมาช้านานหลายสิบปีแล้ว จะ
 เปลี่ยนสภาพเป็นวัดที่เจริญรุ่งเรืองดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ก่อนที่จะ
 บรรยายถึงความเป็นมาของวัดป่าคลองกึ่ง ข้าพเจ้าใคร่ขอกล่าวถึงที่มาของ
 คำว่า “คลองกึ่ง” สักเล็กน้อยว่า เหตุใดผืนดินส่วนนี้จึงมีนามว่า “คลอง
 กึ่ง” ทั้งนี้เมื่อใดคนควาหามูลฐานแล้ว คงได้ความว่า มีลำคลองเล็กๆ
 อยู่สายหนึ่ง ซึ่งแยกมาจากแม่น้ำจันทบุรี ลำคลองนี้ไปสิ้นสุดลงที่ทุ่งนาเขย
 ลำคลองที่กล่าวนี้ในครึ่งกระโน้นมีกิ่งอาศัยชุกชุมอยู่มาก ด้วยเหตุนี้แหละ
 ผืนดินอนตงอยู่บนริมคลองนี้ ชาวจันทบุรีจึงได้ขนานนามว่า “คลองกึ่ง”

สภาพของป่าชาคลองกิ่ง

ในสมัยก่อน พ.ศ. ๒๔๗๗ เมื่อกล่าวถึงป่าชาคลองกิ่ง ทุกคนใน
ตลาดจันทบุรียอมทราบดว่า นนค้อ ป่าชาผดบ อันเป็นจุดจบของคนเรา
ไม่ว่าเด็กผู้ใหญ่ ชายหรือหญิง ชาติใดภาษาใดก็ตาม ซึ่งเมื่อตายไปแล้ว
ส่วนมากถ้าไม่เผากฝัง การไถผืนดินส่วนนี้เป็นที่ฝังศพของประชาชนทมภูม
จำเนาอยู่ในตลาดจันทบุรี ได้เริ่มสภาพการณ์มาช้านานแล้ว ดังจะเห็นได้จาก
เมื่อเข้าไปในบริเวณป่าชา ภาพที่ปรากฏแก่ตา ก็คือ มูลดินที่พอกพูนหลุม
ฝังศพอยู่นั้น แน่นชนิดสลบซับซ้อน จะมีลักษณะแตกต่างกันอยู่บ้าง ก็โดย
มูลดินนั้น มีระดับสูงต่ำลดหลั่นกัน ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ที่สูงหน่อยก็มักมีไม้
ไผ่ป่าตัดปกคลุมไว้ สัตินที่ปกคลุมก็แสดงให้เห็นว่า ศพใดเพิ่งฝังใหม่ หรือ
ฝังมานานแล้ว อย่างเท่าก้าวไปทางไหน ก็หลีกเลี่ยงหลุมฝังศพไม่พ้น ไม่หลุม
เล็กก็หลุมใหญ่ บางหลุมก็ทะลุเป็นโพรง มองเข้าไปก็จะพบโครงร่างกระดูก
ของคน ศพหนาแน่นยดเยียดซ้อนกันจนเกือบจะหาพื้นดินว่างเปล่าได้ยาก
ยิ่งกว่านั้น ในบริเวณยังมีไม้ไผ่ป่า หญ้าคา ต้นเบญจมาศ และเถาวัลย์
พันอ้อมไม่เลื่อยชนปกคลุมอยู่โดยทั่วไป ส่วนทางที่จะเดินเข้าสู่สถานแห่งนี้ ก็
มีแต่เฉพาะทางเดินเท้าเท่านั้น สองข้างทางรกรุงรัง จึงเป็นสถานที่ปกปิด
ซุกซ่อนของพวกทำโจรกรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย สิ่งปรากฏอยู่เช่น เวท
ถูกขโมยมาได้นำมาแอบแฝงไว้ในป่าชาน นอกจากนั้นก็มีเตาต้มกลั่นสุรา

เดือน ออกจากสถานแห่งนี้ยังเป็นดินแดนใช้เป็นที่ประหารชีวิตนักโทษมาแล้ว
ในอดีต

ข้าพเจ้าเชื่อว่าเกือบทุกคน เมื่อเข้าไปอยู่ในบริเวณป่าช้าแห่งนี้ แม้
จะไม่มีปรากฏการณ์อันน่ากลัวอย่างใดเกิดขึ้น ยิ่งไปกว่าหลุมฝังศพที่เห็นอยู่
โดยเฉพาะหน้า จิตใจย่อมไม่อยู่ในสภาพปกติแน่ เพราะสิ่งแวดล้อมที่หอม
ล้อมตัวเราอยู่ในขณะนั้นเอง จะเป็นสิ่งโน้มน้าวจิตใจ และก่อให้เกิดความ
รู้สึกนึกคิดได้ในประการต่าง ๆ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็จะเกิดความสังเวชสลดใจ
ในการเกิดมาแล้วก็ตองตาย คนที่ตายแล้วก็เอาอะไรไปด้วยไม่ได้ มาตัว
เปล่าก็ไปตัวเปล่า สิ่งที่จะคงเหลืออยู่ก็คือคุณงามความดีที่ผู้นั้นได้ทำไว้ใน
เมื่อยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น ที่สาธุชนจะสรรเสริญและประวัติศาสตร์จะจารึกไว้
ท่านทศตเชนน ก็อาจตั้งหน้าประกอบคุณงามความดีต่อไป สำหรับบางท่าน
อาจจะมีได้นึกคิดในแง่ ก็คงมีได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน แล้วแต่จิตใจของ
แต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน เช่น บางคนอาจรู้สึกสะตงหวาดกลัวขนลุกชันขน
มาทุกขมขน เหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจสืบเนื่องมาจากเมื่อนึกถึงคำว่า "ป่าช้า
คลองกุง" แล้ว กิตติศัพท์ของคลองกุง ก็คือผดุง สำหรับข้าพเจ้านับตั้งแต่
เป็นเยาวชนจนกระทั่งบรรลุนิติภาวะแล้ว เคยได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับภตม
บิศาจที่คลองกุงหลอกหลอนคนนคนนอยู่เนือง ๆ สถานที่แห่งนี้ จึงเป็นที่
ครนครามอย่างขนพองสยองเกล้าของประชาชนอยู่มาก แต่เหตุใดในสภาพ
การณดังกล่าวจึงหม่นเวียนเปลี่ยนไปอยู่ในลักษณะตรงข้าม ดังที่เห็นประจักษ์
อยู่ในปัจจุบันนี้ได้ ข้าพเจ้าจะได้กล่าวในตอนต่อไป

การเปลี่ยนแปลงของป่าช้าคลองกุง ในระยะเริ่มแรก

วันชนค้า ๓ ค่ำ เดือน ๕ ปีกุน ตรงกับวันเสาร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้มีพระภิกษุ ๒ รูป สามเณร ๑ รูป ซึ่งมุ่งห่มด้วยผ้าขอมผาด
สีคลา แแบกกลดสะพายบาตร ย่าม และเครื่องบริกขาร ๘ เดินทางมุ่งหน้า
เข้าสู่ป่าช้าผดบ ณ คลองกุง จังหวัดจันทบุรี สัญญลักษณ์ของสมณ
อาคันตกะทั้งสามบอกให้ทราบได้ทันทีว่า นั่นคือ พระอุตงค์
เมื่อดวงอาทิตย์ลับไปแล้ว ดวงดาวก็ทำหน้าที่ส่องแสงลงมายังบริเวณ
ป่าช้า แม้แสงจะมีกำลังส่องสว่างน้อย ก็เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวก
แก่อาคันตกะผู้เข้ามาอาศัยได้ตามสมควรแก่สภาพ ท่าเล็ทเล็ทเล็กน้อยทาง
ด้านทิศตะวันออกของป่าช้าติดต่อกับทุ่งนา หลังคากคอกกึ่งและใบไม้ไผ่ป่า
เตยงหรือตังกคอกหลุมฝังศพ พุกเบาะระกคอกมูลดิน เหตุไฉนข้าพเจ้าจึงกล่าว
เช่นนั้น ทงนก็เพราะว่าสถานที่ที่อาคันตกะทั้งสามเข้าพักอาศัยนั้น อยู่ใต้
กอไม้ไผ่ป่า และเต็มไปด้วยหลุมฝังศพ แม่นพดินจะราบเรียบก็เพียงส่วน
น้อย และภายใต้พนรบนนหมคพฝังอยู่ ซึ่งมีสภาพตั้งได้กล่าวมาแล้วใน
ตอนต้น

รุ่งอรุณของวันใหม่ สมณอาคันตกะทั้งสามได้เข้าไปบิณฑบาตรใน
ตลาดจันทบุรี ซึ่งมีเส้นทางผ่านบ้านชาวพเจ้า คือ ถนนใหญ่สายจันทบุรี
ท่าแฉลบ ชาวพเจ้าเห็นองค์หนึ่ง มีอายุในขณะนั้นประมาณ ๓๐ ปี

เดินนำหน้า ยังกัดมาอยู่ในวัยชราอายุประมาณ ๒๐ ปี องค์สุดท้ายแสดง
 ว่ายังเป็นสามเณร ตามความรู้สึกของข้าพเจ้าที่ได้พบเห็นในครั้งแรกก็เกิด
 ความเลื่อมใสในบุคลิกลักษณะและการสำรวมอิริยาบถของท่าน ข้าพเจ้าได้
 ใช้สายตามองตามไปในขณะที่ท่านรับบิณฑบาตร จากบ้านข้าพเจ้าแล้วก็
 ไปรับที่บ้านอื่นตามลำดับ ท่านเดินรับบิณฑบาตรด้วยลักษณะอันเป็นระ
 เบียบน่าดูมาก กล่าวคือเมื่อองค์แรกรับเสร็จแล้ว ก็เคลื่อนที่ไปในระยะ
 พอสมควรแล้วหยุดยืนรอองค์หลังและองค์ต่อ ๆ ไป เป็นเช่นนั้นทุก ๆ ระยะ
 ทมผู้ศรัทธา

ความสนใจของข้าพเจ้าได้เริ่มมีต่อสมณอากาศันตกะตั้งแต่นั้นนับเป็นต้น
 มาโดยเฉพาะคุณแม่ของข้าพเจ้า(คุณแม่โหน สว่างเนตร) ซึ่งมีความสัมพันธ์
 ติดต่อกับคุณนายอำนาจอำนาจกิจ(คุณแม่กิมลิ่ง)ท่านได้ทราบรายละเอียดว่า
 สมณอากาศันตกะทั้งสามนั้นเดินทางมาจากจังหวัดปราจีนบุรี และรู้จักกับ
 อากาศันตกะผู้นำ ในสมัยที่ขุนอำนาจอำนาจกิจ ไปรับราชการในตำแหน่ง
 นายอำเภออยู่ทางจังหวัดนครราชสีมา ฉะนั้นในวันต่อ ๆ มา หลังจากที่ได้
 ได้บาตรแล้ว คุณแม่ของข้าพเจ้าก็กับคุณนายอำนาจอำนาจกิจและบุตร
 จึงได้ชักชวนกันนำอาหารใส่ปิ่นโต ไปถวาย ณ สถานที่พักอาศัย คณะ
 ของเราเห็นว่าททท่านพักอาศัยอยู่นครกรุงวังมาก ดังนั้นหลังจากที่ได้ถวาย
 อาหารบิณฑบาตรแล้ว จึงได้ช่วยกันแผ้วถางไปวันละเล็กละน้อย ยิ่ง
 นานวันบริเวณก็ยิ่งขยายกว้างขวางขึ้น เจตน์จำนงของสมณอากาศันตกะใน

ชั้นเดิม ที่เข้ามาสู่สถาน กเพื่ออาศัยพักพวงชั่วคราวแล้วจะถูกต้องต่อไป
แต่ในระยะต่อมา คณะของเรามีจิตศรัทธาเลื่อมใสในอาคันตกะมากขึ้น กิจ
การดำเนินการหลังจากที่ได้อาการแผ้วถางไปพอสมควรแล้ว จึงได้เริ่มลง
มือจัดสร้างกระท่อมน้อย ๆ ชั้น 3 หลัง ใช้เสาไม้ไผ่ หลังคามุงจาก ผากัน
ด้วยจาก บานประตูเปิดปิดทำด้วยไม้ไผ่สาน เพื่อให้ท่านได้พักอาศัยใน
ลักษณะชั่วคราว ถัดมากชุดบ่อน้ำชั่วคราว และสร้างสวน

วันคืนล่วงไป ๆ กิตติศัพท์ของอาคันตกะผู้นำคณะก็เป็นที่ทราบแก่หมู่
ชนมากขึ้น จำนวนผู้ศรัทธาเลื่อมใสได้ทวีขึ้นตามลำดับ ในที่สุดการขยาย
ตัวของบริเวณสถานที่ที่ท่านพักอาศัย ตลอดจนถึงทางเดินเข้าสู่ป่าช้ากกว้าง
ขวางออกไปเป็นเงาตามตัว ครั้นเมื่อจวนจะถึงกำหนดกาลที่จะจำพรรษา
บรรดาพุทธมามกชนผู้ศรัทธาเลื่อมใส จึงวิงวอนขอให้จำพรรษาอยู่ ณ ป่า
ช้าแห่งนี้ ด้วยจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณา ท่านจึงสนองตอบตาม
ที่ขอร้อง ดงนกกอนที่จะถึงวันเข้าพรรษาในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ บรรดา
ผู้ศรัทธาทั้งหลายจึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดสร้างศาลาชนหลังหนึ่ง เพื่อให้
ท่านใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ศาลาหลังนี้ ก็คงมีสภาพชั่วคราว ท่านเอง
เดียวกับกุฎี (กระท่อม) ที่พักอาศัย คือหลังคามุงด้วยจาก เสาไม้ไผ่ มีขนาด
จุคนได้ไม่เกิน ๑๐๐ คน เมื่อมีศาลาชนแล้ว ท่านก็เริ่มเทศนาสั่งสอนและ
อบรมจิตใจต่อไป

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความเป็นมาในระยะเริ่มแรกพอสมควรแล้ว ท่าน

ผู้สนใจคงใคร่ที่จะทราบว่า สมณอาคันตกะทั้งสามทักกล่าวนคือใคร? สมณ
อาคันตกะผู้นำคณะนั้นไม่ใช่ใครอื่น นั่นคือ ท่านพอลดี ถัดมากก็หลวงตาหว่าย
เหตุที่มนามว่าหลวงตาก็เพราะท่านอยู่ในวัยชรา ออกองค์หนึ่ง คือ สามเณรเหี้ย

ขอทนายคดีคือ เหตุใดท่านพอลดี จึงมาสู่สุสานอันชนชอลอชา ว่า
ภุตม์ปีศาจร้ายนโต โดยมีได้สะทกสะท้านหวนไหวด้วยประการใดเลยแม้แต
น้อย และนอกจากคณะของท่านแล้ว ยังสามารถโน้มนำให้สาธุชนพากัน
หลงไหลไปแสวงบุญ ณ ทททานพักอาศัยอยู่นอกด้วย

ข้าพเจ้าผู้หนึ่ง ที่ได้เข้าไปในสุสานแห่งนี้ ชงขอสารภาพว่า ข้าพเจ้า
กลัวผีมาก่อนแล้ว แต่เหตุใดในข้าพเจ้าจึงกล้าเข้าไป ทั้งนี้ ก็เพราะในชั้น
แรกนั้นเราไปด้วยกันคราวละหลายคนและไปในเวลากลางวัน ถึงกระนั้น
จิตใจของข้าพเจ้าก็มีความหวาดกลัว เหมือนอย่างเหยียบเข้าเขตป่าช้า หัวใจ
ของข้าพเจ้าก็เริ่มเต้นจังหวะระวิผิตปกติ ความเงิบสงัดวิเวกวังเวงของ
สถานที่ หูของข้าพเจ้าถึงกับแว่วว่าได้ยินเสียงหัวใจเต้น แต่เมื่อไปถึงกุฎ
ท่านพอลดีพัก จิตใจของข้าพเจ้าก็กลับเข้าสู่สภาพปกติ ถ้าหากท่านออกไป
ก็เริ่มเต้นผิตจังหวะ ข้าพเจ้าคอยรับเราให้คุณแม่ของข้าพเจ้ากลับบ้านทุกครั้ง
เมื่อเห็นดวงตะวันกำลังจะลับไม้ เย็นวันหนึ่งขณะที่เดินทางกลับบ้าน ซึ่ง
เป็นเวลาโพล้เพล้จะใกล้ค่ำ ข้าพเจ้าถือโอกาสเดินกลาง เฝอญเท้าไปสะดุด
เอาเถาววัลย์เข้า ถึงกับเซ จิตใจของข้าพเจ้าก็เซไปด้วย บางครั้งเมื่อได้ยิน

เสียงสวบสาบข้างทางถึงกับสะดุ้งชนลุกชัน แต่ลักษณะอาการเหล่านั้นได้
 ค่อย ๆ จางหายไปทีละน้อยเพราะความเคยชินประการหนึ่ง อีกประการ
 หนึ่งเนื่องด้วยวันหนึ่งข้าพเจ้าปรารภกับท่านพ่อลว่า กระผมกลัวผี ท่านพ่อล
 มองข้าพเจ้าด้วยแววตาที่เปี่ยมด้วยความเมตตากรุณาและเห็นใจ แล้วได้
 กล่าวถ้อยแถลงเพื่อเป็นกำลังปลุกปลอบจิตใจของข้าพเจ้าว่า “กลัวมันทำ
 ไม้ผี ผีมันจะมาทำอะไรได้ ตัวเราเอง ก็คือ บ้าชาผิงผี” ท่านทอดจังหวะ
 ไวส์กอดีใจ แล้วก็กล่าวต่อไปว่า “ผีกุง ผีบู ผีปลา ผีเบ็ด ผีไก่ ผีหมู
 ผีวัว ผีควาย ล้วนมีผีอยู่ในตัวเรา” ข้าพเจ้าได้สติหวลมาคิดว่าฟังว่า
 จริงของท่าน เพราะอาหารที่เรารับประทานเป็นประจำวันนั้น คือเนื้อสัตว์
 ต่าง ๆ นั่นเอง คนเราเมื่อตายไปแล้วก็เรียกว่าผี ท่านเองเดียวกันสัตว์ที่
 ตายแล้วก็ควรจะเรียกว่าผี เราเอาผีนานาชนิดเข้าไปฝังไว้ในตัวเรามากที่
 เดียว แต่อกวาระหนึ่งจิตนึกคิดขึ้นมาอีกว่า ผีที่เรากินเข้าไปนั้นมันให้
 ประโยชน์แก่ร่างกาย ไม่ปรากฏว่ามันหลอกหลอนหรือสำแดงเดชอะไรกับ
 ใครเลย แต่แล้วก็มีความคิดใหม่ขึ้นมาอีกว่า ผีสัตว์ที่เรากินมันเข้าไปใน
 กะเพาะอาหารนั้น บางครั้งมันก็สำแดงเดชได้เหมือนกัน เช่น เมื่อกินมาก
 เกินไปก็ถึงกับแน่นจุกเสียด ชาติพิการ เกิดการเจ็บป่วยได้ จะอย่างไร
 ก็ตาม วาตะของท่านพ่อลทักกล่าวมาแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความคิดคำนึง
 ชนในประการต่าง ๆ ขรอยท่านพ่อลคงจะสังเกตจากอาการปฏิกิริยาของข้าพเจ้า
 ได้ว่า ข้าพเจ้ายังมีความหวาดกลัวอยู่ในระยะต่อมาท่านจึงสอนให้ข้าพเจ้า

ภาวนาพระคาถา ความหวาดกลัวจึงค่อยบรรเทาลง เพราะสติมีเครื่องยึด
เหนี่ยว ข้าพเจ้าเข้าใจว่าบุคคลอื่น ๆ ก็คงจะได้ฟังวาทะของท่านพ่อสอนเป็น
เครื่องปลุกปลอบข้อมใจให้หายกลัวผีในท่านองเดียวกับข้าพเจ้า เท่าที่กล่าว
มานั้นเป็นเพียงส่วนน้อย เพื่อทราบวิธีการอบรมสั่งสอนของท่านพ่อสท
สามารถจะโน้มน้าวจิตใจให้มีความกล้าในสิ่งที่ควรกล้า และกล้าพอที่จะ
เข้าไปในสุสานแห่งนี้

ส่วนมูลฐานในประการที่ว่า เหตุใดท่านพ่อสท จึงเข้าพักอาศัยใน
ป่าช้า ณ คลองกิ่ง จังหวัดจันทบุรี นั้น ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า ท่าน
คือพระอู่ดงค์ การถืออู่ดงค์ที่แท้จริงนั้น มิใช่หมายความว่า เมื่อ
พระภิกษุสงฆ์องค์ใดเที่ยวจาริกไปทำการสักการะบูชาบุญสถานในที่ต่าง ๆ
แล้วจะเรียกว่าพระอู่ดงค์หรือพระรุกขมูลเสมอไปก็หาไม่ ความหมายที่แท้
จริงนั้นอยู่ที่ว่า พระภิกษุองค์นั้นได้สมาทานวัตรพิเศษเพียงใดหรือไม่ หาก
ได้สมาทานวัตรพิเศษเพียงประการใดประการหนึ่งหรือหลายประการ และ
ได้ปฏิบัติเป็นกิจวัตรตามที่ได้สมาทานนั้นเป็นเนืองนิตย์ ก็จะได้นามว่า พระ
พระอู่ดงค์

ในลัทธิธรรมฝ่ายพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติวัตร
พิเศษขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพระภิกษุสงฆ์เลือกประพฤติไว้ มี ๑๓

ประการคือ

๓. บังสุกุลิกังคะ คือการถืออุตงค์ โดยการใช้เฉพาะแต่ผ้าบังสุกุล
เป็นวัตร ไม่ยอมใช้ผ้าซึ่งได้รับมาในทางอื่น

๔. เตจิวรกกังคะ คือการถืออุตงค์ โดยการใช้ไตรจีวรเพียงสำหรับ
เดี่ยวเป็นวัตร ไม่ยอมใช้ไตรจีวรสำหรับอื่น

๕. บิณฑปาตีกังคะ คือการถืออุตงค์ โดยการใช้บิณฑบาตร
เป็นวัตร กล่าวคือต้องทำการบิณฑบาตรทุกวัน

๖. สप्तทานจาริกังคะ คือการถืออุตงค์ โดยการใช้บิณฑบาตรไปตาม
แถวเป็นวัตร กล่าวคือ บิณฑบาตรไปตามลำดับผู้ตักบาตร ไม่เลือกรับเป็นที่ ๆ

๗. เอกาสนิกังคะ คือการถืออุตงค์ โดยการนั่งฉันในอาสนะเดียว
เป็นวัตร กล่าวคือ ฉันครั้งเดียวในวันหนึ่ง ๆ ที่เรียกว่าถือเอกา

๘. บัตตบิณฑกังคะ คือการถืออุตงค์ ในการฉันเฉพาะในบาตร
เป็นวัตร กล่าวคือ ไม่ยอมฉันโดยใช้ภาชนะอื่น

๙. ขลุมัจฉาทตติกังคะ คือการถืออุตงค์ ในการห้ามภตตอันนำ
มาถวายเมื่อภายหลัง กล่าวคือ ไม่ยอมฉันจึงหันทมผู้นำมาถวายในเมื่อฉัน
จ้งหันแล้ว

๑๐. อรัญญิกังคะ คือการถืออุตงค์ โดยการใช้เฉพาะในป่าเป็นวัตร
กล่าวคือ ไม่ยอมเข้าพักอาศัยในเขตอื่นนอกจากป่า

๑๑. รุกขมูลิกังคะ คือการถืออุตงค์ ด้วยการอยู่เฉพาะโคนไม้
เป็นวัตร กล่าวคือ ถือการพักเฉพาะแต่โคนไม้อย่างเดียว

๑๐. อัปโภกกาลิกังคะ คือการถืออุตงค์ ด้วยการอยู่ในที่แจ้งเป็น
วัตร กล่าวคือ ถือการพักผ่อนเฉพาะแต่ในที่ว่างเปิดเผย

๑๑. โสสานิกังคะ คือการถืออุตงค์ในการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร กล่าวคือ
ถือการพักผ่อนในป่าช้าอย่างเดียว

๑๒. ยถาสันถติกังคะ คือการถืออุตงค์ในการอยู่ในเสนาสนะอัน
ท่านจัดให้อย่างไรเป็นวัตร ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

๑๓. เนสัชชกังคะ คือการถืออุตงค์ในการนั่งเป็นวัตร กล่าวคือ
ไม่ยอมนอนทุก ๆ เวลา

วัตรหมวดนี้ พระองค์ได้ทรงบัญญัติขึ้นไว้โดยมีพระพุทธดำริ เพื่อ
พระภิกษุสงฆ์จะได้เลือกประพฤติปฏิบัติเอาเป็นอุบายอย่างหนึ่ง ในการขัด
เกลาจิตใจ คือเครื่องทำให้ศรัทธาหมองท้งมวลให้เบาบางลง และเพื่อให้
บังเกิดความมักน้อยสันโดษ ซึ่งเป็นทางตัดทอนโลกเจตนาให้สูญสิ้นไป
แต่อย่างไรก็ดี วัตรพิเศษทั้ง ๑๓ ประการนี้ มิได้มีพุทธบัญญัติบังคับให้เป็น
สิ่งจำเป็นที่พระภิกษุสงฆ์ทุกคนจะต้องปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อพระภิกษุองค์
ใดสมควรประพฤติวัตรประการใดประการหนึ่งหรือมากกว่าประการ ก็กระทำได้
ด้วยการสมาทาน โดยรับถือเอาด้วยการอธิษฐานหรือเปล่งวาจาว่ารับถือวัตร
ในประการนั้น ๆ แล้วปฏิบัติเป็นปกติ ก็ได้ชื่อว่า พระภิกษุผู้นั้นได้ถืออุตงค์
ด้วยเหตุดังใดกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ากรรมที่ท่านพอล เข้ามาพัก
อาศัย อยู่ ณ ป่าช้าคลองกุ่ม ก็เพื่อเป็นการปฏิบัติวัตรพิเศษ ตามที่พระ

พุทธเจ้าทรงวางแนวไว้ ท่านพ่อจึงมิได้สะทกสะท้านหวั่นไหว ด้วยประการ
 ใด ๆ เลย นอกจากการถืออดงค์ในการอยู่ป่าช้าเป็นวัตรแล้ว เท่าที่ประ
 จักษ์กับตาของข้าพเจ้าและคนอื่น ๆ ในขณะนั้นกคอ ท่านยังถืออดงค์ใน
 ประการอื่น ๆ เช่นการใช้แต่เฉพาะผ้าบังสุกุล การใช้ไตรจีวรเพียงสำหรับ
 เดียว การเที่ยวบิณฑบาตรไปตามแถว การฉันในอาสนะเดียว (เอกา)
 การฉันเฉพาะในบาตร ไม่ยอมฉันจังหันที่มีผู้นำมาถวายในเมื่อฉันจังหันแล้ว
 เป็นต้น จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยเลยว่า ทำไมสาธุชนจะไม่ศรัทธาเลื่อมใส ใน
 เมื่อท่านมีคุณสมบัติสูงยิ่งเห็นปานคุณ

อดีตกับปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาสภาพความแตกต่างระหว่างอดีตกับปัจจุบัน จะเห็นได้
 ชัดว่าสภาพของป่าช้าคลองกึ่ง ในสมัยก่อนที่ท่านพ่อลีเข้ามาพักอาศัย ก็
 คือป่าช้า ซึ่งเต็มไปด้วยหลุมฝังศพ แต่ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันสภาพ
 การเป็นป่าช้าได้เลือนลางจางไปโดยลำดับ จนเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่ใช่ป่าช้า
 แล้ว ถึงจะเป็นป่าช้าก็แปรรูปมาเป็นป่าช้าเผาศพ ไม่ใช่ฝังศพดังเช่นแต่
 กาลก่อน ทุกสิ่งทุกอย่างได้เจริญคืบหน้ามาอย่างรวดเร็วเสมือนหนึ่งจะ
 แข่งกับเวลาที่ผ่านไป

ภายในระยะเวลาที่ล่วงมา ๒๐ ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๘ - ๒๔๙๗)

ที่ท่านพ่อลี ได้มาก่อกำเนิดแหล่งที่ประกอบกิจกรรมเพื่อทำความเจริญก้าวหน้า

ทางพระพุทธศาสนา คือ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี ชนนัน ถ้าจะ
กล่าวในสาระคัญส่วนใหญ่ อาจแยกได้เป็น ๒ นัย คือ

๑. เกียวกับพุทธบริษัท

ก. จำนวนพระภิกษุ สามเณร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ อันเป็นปีเริ่ม
ต้นสำนักนี้ คงมีพระภิกษุ สามเณร จำพรรษา อยู่รวม ๓ รูป โดยมีท่านพ่อดี
หลวงตาห่วย และสามเณรเหี้ย เท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ชาวเจ้า
ได้อุปสมบทและจำพรรษาอยู่ ณ ป่าป่าคลองกุ้งกับท่านพ่อดีในพรรษา มี
ท่านพ่อดี ท่านอาจารย์แดง (พระสุธรรมคณาจารย์ เจ้าคณะจังหวัดฝ่าย
ธรรมยุต จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปัจจุบัน) ท่านอาจารย์เฟื่อง (พระครูฉาน
วิสุทธิ) พระภิกษุเหี้ย และคุณครูทองคำ คำมุข ซึ่งอุปสมบทในวันเดียวกับ
กับชาวเจ้า ปีถัดไปก็มีจำนวนพระภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้นโดยลำดับตลอดมา
ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ข. จำนวนอุบาสก อุบาสิกา มีปริมาณสูงขึ้นโดยลำดับ ทำนอง
เดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีชนนำสังเกตและสนใจ ก็คือ นอกจาก
พุทธศาสนิกชนที่เป็นคนไทยแล้ว ยังมีชนชาวจีนอีกเป็นจำนวนมาก
หมกความศรัทธาเลื่อมใสในตัวท่านพ่อดี ประจักษ์พยานที่บ่งชี้ให้เห็น ก็คือ
งานงานพิธีสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดป่าคลองกุ้ง อำเภอเมือง
จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้กระทำพิธีเมือวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖

จะเห็นผู้คนหลั่งไหลมาจากที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนนับด้วยหมื่น ใน
จำนวนนี้ มีชนชาวจีนรวมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่าสองพันคน

๒. เกี่ยวกับอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่นั้น ในชั้นแรกเริ่มมีเพียงกระท่อม
น้อย ๆ หลังคาและฝาทำด้วยจาก แต่ในปัจจุบันสภาพตั้งว่านได้สูญสิ้นไป
กลายเป็นกุฎี หอนั้น ศาลาการเปรียญ โรงครัว หอระฆัง ที่พักอาศัย
และอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในลักษณะถาวร เป็นสง่าผ่าเผยอาศัย ส่วนทางเดินเท้า
เข้าวัดได้เปลี่ยนสภาพจากทางเดินเท้ามาเป็นทางรถยนต์ สะพานเชื่อม ระ-
หว่างถนนใหญ่กับทางเข้าวัด ก็เปลี่ยนมาเป็นสะพานคอนกรีต สิ่งอำนวย
ความสะดวกได้เปลี่ยนจากแสงดาว มาเป็นแสงโคม จากแสงโคม มาเป็น
แสงตะเกียงรว จากแสงตะเกียงรว มาเป็นแสงตะเกียงเจ้าพายุ จากแสง
ตะเกียงเจ้าพายุ มาเป็นแสงไฟฟ้าโดยลำดับ บริเวณสถานที่แต่เดิมคับแคบ
รก รุงรัง ในสภาพของป่าช้า ขณะนี้มีปริมณฑลกว้างขวางสะอาด อากาศ
ก็บริสุทธิ์ มีสายลมเย็นพัดผ่านเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญวิปัสสนา
ยิ่งกว่านั้น ถ้ามองออกไปจากวัด จะเห็นทิวทัศน์ที่คล้ายกับชอนเทียมเมฆของ
ทิวภูเขาสระบาป อันเป็นภาพท่งดงามเย็นตาเย็นใจอีกด้วย

สรุปได้ว่า ป่าช้าได้เปลี่ยนสภาพมาโดยลำดับจนได้นามว่า "วัดป่า
คลองกึ่ง" นามนี้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง ที่ชาวจีนทบรี จะปลาบปลื้ม

บิตยन्द และประทับนามของวัดไผ่เป็นเรือนกาย พร้อมทั้งจารึกเกียรติ
 ประวัตอันสูงยิ่งของท่านพ่อผดไผ่เป็นเรือนใจควบคู่กันไป และรักษาไว้ให้คง
 อยู่คู่กับพระพุทธศาสนา อันเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยสืบไปตลอดกาลนิรันดร

อนาคตกาล

กาลทั้งสอง คืออดีตกับปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า มี
 ลักษณะแตกต่างกันอย่างไร ในอันต่อไปนี้ จึงใคร่ขอเชิญชวนพุทธ
 ศาสนิกชนทั้งหลายร่วมจิตร่วมใจกันสร้าง ความหวังในอนาคตของวัดป่าคลอง
 กุ้ง จังหวัดจันทบุรีสืบไป เมื่อพูดถึงอนาคต คือกาลข้างหน้าก็เป็นสิ่งที่คาด
 หายได้ยาก เพราะทุกสิ่งทุกอย่างย่อมผันแปรเปลี่ยนแปลงตามยุคตามกาลสมัย
 แต่อย่างไรก็ดีการเปลี่ยนแปลงนั้นมอยู่ ๒ ลักษณะ คือเปลี่ยนไปในทางเสื่อม
 หรือเปลี่ยนไปในทางเจริญงอกงาม ถ้าจะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในทาง
 พระพุทธศาสนา ความเจริญหรือเสื่อมอยู่ที่จิตใจของแต่ละคนเป็นจุดใหญ่ที่
 สำคัญยิ่ง เพราะการกระทำหลายแห่งเนื่องมาจากใจ มีใจเป็นใหญ่เป็น
 ประธาน ใจใคร่อยากเห็นท่านพ่อผด ก็ควรปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่าน
 ชงตรงกับหลักทพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา”

อย่างไรก็ดี เมื่อนึกถึงสภาพของวัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี ท่าน

ทั้งหลายจะมีความคิดเห็นอย่างไรก็ตาม แต่สำหรับข้าพเจ้ามีความเห็นอยู่ว่า
 เมื่อท่านทั้งหลายมีใจศรัทธามั่นคง และประทับนามของวัดไผ่เป็นเรือนกาย
 ตลอดจนจารึกเกียรติประวัติของท่านพ่อไผ่เป็นเรือนใจ ให้สมกับที่เราทั้ง
 หลายได้ขนานนามของท่านว่า "ท่านพ่อ" แล้ว ข้าพเจ้าเชื่อเหลือเกินว่า
 นามของวัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งก่อกำเนิดขึ้นโดย "ท่านพ่อไผ่"
 คงจะไม่สูญสิ้นไปจากผืนแผ่นดินส่วนนี้ แม้ชีวิตของพวกเราในสมัยท่านพ่อ
 จะแตกดับสลายไป แต่เลือดเนื้อเชื้อไขที่เราถ่ายทอดไว้ หรือชีวิตใหม่ที่ตาม
 มา คงจะเป็นผู้รับมรดกตกทอดช่วงกันไปตุลุกโซ่

สิ่งหนึ่ง ที่เกิดจากความรู้สึกของข้าพเจ้า ก็คือ ถึงแม้ว่า ท่านพ่อไผ่
 จะมีได้อยู่จำพรรษาที่วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี เป็นเวลาหลายปีนั้น
 มิใช่ว่า พ่อจะทิ้งลูก แต่เนื่องด้วยความจำเป็นบางประการ ประกอบด้วย
 เจตนาอธิษฐานของท่านพ่ออันแรงกล้าทมิฬจะบำเพ็ญกรณกิจ เพื่อพระพุทธ
 ศาสนาเป็นข้อใหญ่ จึงได้จาริกไปในสถานที่ต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ท่านพ่อถึงกับไปจำพรรษาอยู่ในหุบเขา ที่อำเภอแม่แตง
 จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งติดต่อกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน อันเป็นดินแดนที่แสนจะ
 ทุระกันดาร เต็มไปด้วยสัตว์ป่าที่ดุร้าย โรคภัยไข้เจ็บชุกชุม ในคราวนั้นเป็น
 ครบสำคัญที่สุดในชีวิตของท่านพ่อ ที่ได้กระทำการต่อสู้มาแล้ว ท่านพ่อต้อง

เผชิญหน้ากับอุปสรรคต่าง ๆ อย่างโชกโชนทุกแง่ทุกมุม และได้รับความ
 ทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสจนแทบชีวิตจะปลดปลง ความมุ่งหมายก็เพื่อ
 จะปฏิบัติตนตามรอยบาทของพระพุทธองค์ แล้วนำหลักวิชามาถ่ายทอด
 และกระทำประโยชน์อันยิ่งใหญ่ เพื่อความเจริญของงามของพระพุทธ
 ศาสนา ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ขณะที่ท่านพ่อ จำพรรษาอยู่
 ณ วัดบรมนิวาส จังหวัดพระนคร ก็ได้เริ่มลงมือเรียบเรียงหนังสือ อานา
 ปานสติ วิชา ๒ ชั้นอีกวิชาหนึ่ง (ดังที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้) เพื่อให้
 ผู้สนใจได้เลือกปฏิบัติตามความถนัดของแต่ละบุคคล และได้จัดพิมพ์แจก
 แก่ผู้สนใจ ใคร่ต่อการปฏิบัติเป็นจำนวนหลายหมื่นเล่ม นอกจากนี้ยังได้
 ปรับปรุงแก้ไข จัดพิมพ์หนังสือ รัตนวิจารณ์ ชั้นอีกในท่านเองเดียวกัน
 ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจ ที่ได้มีโอกาสรับใช้ท่านพ่อในการนี้ โดยท่านพ่อ
 เป็นผู้บอก ข้าพเจ้าเป็นผู้เขียน แต่เนื่องด้วยความไม่สนัดในภาษาบาลี
 จึงมีผิดพลาดและบกพร่องอยู่บ้าง อันขอผิดพลาด หรือบกพร่องทั้งใน
 หนังสือดังกล่าว ข้าพเจ้าขอออมรับว่าเป็นความผิดของข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว
 หนังสือทั้งสองเล่มนี้ผู้สนใจมาก แม้กระนั้น ก็มิได้หยุดยั้ง คงมุ่งที่จะก้าว
 ไปข้างหน้าให้ทันกับกาลเวลา ท่านพ่อจึงสละความสุขส่วนตัวเป็นพล
 เพื่อพระพุทธศาสนา ทำการอบรมสั่งสอนอยู่ตลอดเวลา การพักผ่อนหาได้

ยากเต็มที่ ใครมีทุกข์ร้อนร้อยแปดพันประการก็มาขอรับความเมตตากรุณา
จากท่านพ่ออยู่เนืองแน่นทุกวัน ท่านพ่อก็แผ่รังษแห่งความเมตตากรุณา
ให้แก่ทุกคนโดยทุกถ้วนหน้า ตามหลักของพรหม

อย่างไรก็ดี แม้ว่าท่านพ่อดี จะไปพำนักอยู่ ณ แห่งหนตำบลใด นาม
สำนักของท่านที่ปรากฏในนามบัตร หรือหนังสือทียบเรียบชนนนั้น ก็ยังคง
มีนามว่า “วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี” ยูนั่นเอง (ระหว่างที่บันทึก
เรื่องนี้) นีแหละ คือ พยานหลักฐานที่บ่งชี้เจตนาอันแท้จริงของท่านพ่อ
ได้ว่า พ่อมิได้ทอดทิ้งลูก แต่เป็นธรรมดาของพ่อที่มลูกลูกมาก และกระจัด
กระจายกันอยู่โดยทั่วไปในจังหวัดต่าง ๆ การอบรมสั่งสอนลูกจึงต้องกระทำ
โดยทั่วถึง หรือออกนัยหนึ่งข้าพเจ้าใคร่ขอกล่าวตามที่ได้นิพนธ์มาจากท่าน
พ่อว่า เราเที่ยวไขว่ไขว่แล้ว ถ้าไม่พกกไม่เป็นตัว ดังนั้นในแง่คิดของข้าพเจ้า
เห็นว่า ธรรมดาที่บรรดาสาธุศิษย์ได้ปฏิบัติอย่างมั่นคงตามคำสั่งสอนอบรม
ของท่านพ่อ ด้วยจิตใจที่เป็นกุศล เว้นการที่ควรเว้น ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบ
และชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ ปราศจากความอิจฉาริษยาแก่งแย่งชิงดี
ไม่มองผู้อื่นในแง่ร้าย ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่ารังษแห่งความเมตตากรุณาของท่าน
พ่อ คงจะแผ่ปกบ้องคุ้มครองผู้นั้นสมควรความปรารถนา ประจักษ์พยานอีก
ประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นเด่นชัด ก็คือ งานสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ

ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งข้าพเจ้าจะได้
กล่าวในตอนต่อไป

ข้าพเจ้าหวังว่า ท่านทั้งหลายคงจะมีจิตใจสอดคล้องกับข้าพเจ้าใน
อันที่จะได้เห็นวัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี มีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป
ในอนาคต ในฐานะที่วัดนมกำเนิดโดยท่านพ่อลี (พระสุทธิธรรมรังษีคัมภีร-
เมธาจารย์) ไฉนเราลูกจะนั่งนอนใจอยู่ได้ บัญญัติสำคัญนั้นอยู่ที่ว่า ทำ
อย่างไร วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี จึงจะมีความเจริญรุ่งเรืองสืบอายุ
พระพุทธศาสนาต่อไปอีกนานเท่านาน ข้าพเจ้าใคร่ขอฝากความหวังแก่
พี่น้องร่วมจังหวัด ร่วมชาติ และร่วมศาสนาไว้ ณ ทนตวย.

กำหนดการ

งานทำบุญสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ
และฉลองสะพาน ถนน ศาลา เมรุ ครัว หอนั้น
และ ศาลาการเปรียญ

ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี

เริ่มงานแต่วันชน ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ตรงกับวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ.
๒๔๙๖ เวลา ๑๖.๒๐ น. ทำพิธีเปิดสะพานที่สร้างใหม่ นิมนต์พระสงฆ์
๓๐ รูปสวด ขยันโต ๆ เสร็จแล้วนิมนต์ไปสวดมนต์เย็นที่ศาลาวัดป่าคลองกุ้ง
และเชิญบรรดาข้าราชการและผู้มีเกียรติ ไปฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
แล้วเชิญรับประทานอาหาร

รุ่งขึ้น วันชน ๑๕ ค่ำ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๙๖ ตอนเช้าถวาย-
อาหารบิณฑบาตร แก่พระภิกษุสงฆ์ที่เจริญพระพุทธมนต์ และพระสงฆ์
ทั่ว

ตอนเย็นวันชน ๑๕ ค่ำ มีการเวียนเทียนสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ
แสดงธรรมเทศนา และสวดมนต์สมโภชน์ตลอดคืน

ต่อไปตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งถึง ๗ ค่ำ เดือนหก มีการแสดงธรรมและสวด
มนต์สมโภชน์ พระบรมสารีริกธาตุ ทุกคนทุกวัน จนถึง ๘ ค่ำ

วันแรม ๘ ค่ำ เดือนหก ตรงกับวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๔๙๖ ตอน
 บ่ายเวลา ๑๕.๐๐ น. นิมิตต์พระสงฆ์ ๘๐ รูป ปลงกรรมฐาน เสร็จแล้ว
 ถวายพระเพลิง คือเผาพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นในงานนี้ และเผากระดาษราย
 นามญาติที่ลวงลั้ไป ของบรรดาผู้มาทำบุญรวมญาติพร้อมกันอุทิศกุศล
 ส่วนนี้ ให้แก่ผู้ลวงลั้ไปแล้วที่มีรายนามทุกคน

ตอนกลางคืน มีการสวดพระอภิธรรม และสวดมนต์สมโภชน์
 รุ่งขึ้น วันแรม ๙ ค่ำ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๙๖ อัญเชิญพระ
 บรมสารีริกธาตุ และพระพุทธรูป ที่ถวายพระเพลิงลงตรงหน้า มีพระสวด
 ขยันโต ๆ และเปิดให้พุทธบริษัทชมพระบรมสารีริกธาตุได้ตลอดวัน

เมื่อข้าพเจ้าได้รับทราบกำหนดการดังกล่าว ข้าพเจ้ามีความปลาบ
 ปิรมปติยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะงานนี้เป็นงานเกี่ยวกับพระศาสนา ที่จะจัด
 ขึ้น ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี อันเป็นสถานที่ซึ่งข้าพเจ้าเคยถือเพศ
 บรรพชิต และพำนักอยู่ในกระท่อมเล็กๆ หลังหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ใน
 สมัยนั้น วัดนยงมสภาพเป็นป่าช้าผดบ เต็มไปด้วยหลุมฝังศพ แมกภูท
 ข้าพเจ้าพักอาศัยในสุสานะของลูกอบวชในขณะนั้นก็มีสภาพเป็นกระท่อม หลัง
 ความงจาก ฟากไม้ไผ่ และกั้นฝาด้วยใบไม้ (ใบจาก) มีหน้าช้ายังปลูก
 ครอบหลุมฝังศพอยู่ และบริเวณรอบ ๆ ก็มีแต่หลุมฝังศพ จิตใจของข้าพเจ้า
 หวลคิดไปถึงสภาพของป่าช้า ซึ่งตดตาดวังเงาของข้าพเจ้าตลอดจนพฤติการณ์
 บางประการที่ข้าพเจ้าเคยประสบมาในครั้งกระนั้น อะไรที่ทำให้ข้าพเจ้า

มีความรู้สึกเช่นนั้น ข้าพเจ้ากลัวหรือ? ผมจริงหรือไม่ ข้าพเจ้าเคยตั้ง
ปัญหาซักถามท่านพอแล้ว แต่จะไม่ขอนำมากล่าว ณ ที่นี้

ข้าพเจ้าได้อ่านกำหนดการนัดด้วยความตั้งใจจริง และทบทวนไป
มาหลายครั้ง เห็นว่างานนี้เป็นงานที่จัดขึ้นภายใต้การอำนวยการของท่านพอ-
ลซึ่งข้าพเจ้าเคารพ รัก และศกการะอย่างสูงสุด เป็นงานครั้งแรกและสำคัญ
อันจะเป็นอนุสรณ์ของวัดป่าคลองกุ้ง ก็เมื่อฉะนี้แล้วใครเล่าข้าพเจ้าผู้เป็น
ศิษย์จะไม่ปลื้มตัวไปร่วมงานครั้งสำคัญนี้ แม้ภาระหน้าที่การงานของข้าพเจ้า
จะมีมากเพียงไร ในขั้นสุดท้ายข้าพเจ้าก็ต้องทำงานและเดินทางจากจังหวัด
พระนครไปร่วมในการกุศลครั้งนด้วย โดยออกเดินทางจากจังหวัดพระนคร
เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๔๙๖ ด้วยพาหนะรถยนต์ประจำทางของบริษัท
จันทบุรีพานิช การเดินทางของข้าพเจ้าในครั้งนั้นจะว่าเป็นคราวเคราะห์ติด
อยู่ เพราะรถยนต์คันที่โดยสารไปนั้นแม้จะถึงจังหวัดจันทบุรีอันเป็นจุดหมาย
ปลายทางล่าช้ากว่ากำหนดไปบ้าง ก็ได้รับความปลอดภัย แต่ปรากฏว่ารถ
ยนต์โดยสารประจำทางอีกคันหนึ่ง ซึ่งล่วงหน้ามาก่อนต้องประสบอุบัติเหตุ
รถตกลงไปข้างถนนเพราะสะพานชำรุด

ขณะที่ข้าพเจ้าเดินทางไปถึงนั้น งานพิธีได้เริ่มไปแล้ว ๒ วัน หลัง
จากอาบनाเบเลยนเครื่องแต่งกายเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าก็รีบไปยังวัดป่าคลองกุ้ง
ข้าพเจ้าเข้าไปกราบนมัสการหัตถ์ของท่านพอล รู้สึกว่าทั้งท่านพอและข้าพเจ้า
มีความปลาบปลื้มยินดี ท่านพอเริ่มปราศรัยกับข้าพเจ้าว่า ทำไมจึงมา

ล่าช้า นานงใครๆ เขาเอาไปทานกันหมดแล้ว ข้าพเจ้าได้ขแรงถึงเหตุผล
ความจำเป็นเกี่ยวกับหน้าที่การงานให้ท่านพ่อทราบ หลังจากนั้นท่านพ่อ ได้
สอบถามถึงสารทุกข์สุขดิบตามสมควร ข้าพเจ้าได้เริ่มถือโอกาสพิจารณาตัว
รับใช้ท่านพ่อ อันเกี่ยวกับกิจกรวมที่ต้องทำในงานพินิตด้วยความสมัครใจ
และคอยติดตามรับใช้้อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

ในคืนวันนั้น หลังจากที่มีการเวียนเทียนและสวดมนต์สมโภชน์พระ
บรมสารีริกธาตุแล้ว ท่านพ่อส่งพานดอกมะลิซึ่งกำลังแย้มบาน ส่งกลิ่น
หอมอบอวล ให้ข้าพเจ้าถือตามท่านไปในวงล้อม ที่ตั้งประดิษฐานพระบรม
สารีริกธาตุ ท่านพ่อบอกให้ข้าพเจ้าจับมามาตวงหนึ่ง ข้าพเจ้าใช้สายตา
มองหาตามบริเวณนั้น ก็ไม่ปรากฏว่ามีมาอะไรรออยู่เลย ในช่วงเวลาไม่ถึง
๒ วินาที ท่านพ่อก็กส่งให้ข้าพเจ้าหยิบพุ่มเงิน ซึ่งกีดขวางทางที่ท่านจะชน
ไปบนที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ เมื่อหยิบเคลื่อนที่เสร็จ ท่านพ่อก็
จับแขนเสื้อของข้าพเจ้าตวงตวงข้าพเจ้าเข้ามา แล้วบอกข้าพเจ้าให้หมอบลง
หมอบหนึ่งๆ ข้าพเจ้าปฏิบัติตามทันที แล้วกรูสูกตัวเองในบัดดลนั้นเองว่า
ข้าพเจ้ากำลังเป็นมาเขาแล้ว โดยท่านพ่อชนเหยียบบนหลังข้าพเจ้าต่างบันได
เพื่อชนไปเปิดนเครื่องประดับพระบรมสารีริกธาตุ และไปรยดอกมะลิสด
ข้าพเจ้าคงหมอบหนึ่งอยู่ตามคำสั่งของท่านพ่อ เสร็จกิจแล้ว ท่านพ่อก็กลับ
ลงมา และเหยียบหลังข้าพเจ้าท่านเองเดียวกันกับเมื่อก่อนชน ท่านพ่อได้

ถามข้าพเจ้าว่า เป็นอย่างไรบ้างมา? ข้าพเจ้าเองรู้สึกแปลกใจ เพราะร่างกายอันบอบบางของข้าพเจ้า (ในขณะนั้น) และสิ่งที่ข้าพเจ้ารู้สึกในขณะที่ท่านพ่อเหยียบหลังในครั้งแรกนั้น หลังของข้าพเจ้าदनกรบแต่ก็ไม่ได้เป็นอะไรเลย คงมีสภาพเป็นปกติ ขณะนั้นเป็นเวลาทพุทธศาสนิกชนมาร่วมชุมนุมกันอยู่อย่างคับคั่งร่วมสองพันคน ผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์ในตอนนั้น พวกนักวิพากษ์วิจารณ์ด้วยประการต่างๆ บางกว่า ข้าพเจ้าถูกเหยียบคองแย้แน่ ข้าพเจ้าได้จากจังหวัดบุรีมาเป็นเวลาร่วม ๑๒ ปี จึงคล้ายกับว่า เป็นคนแปลกหน้าเข้าไปอยู่ในหมู่บ้าน พระอาจารย์เฟื่อง (พระครูฉนวนวิสุทธิ) พระอาจารย์แดง (พระสุธรรมคณาจารย์) ซึ่งเคยรู้จักกับข้าพเจ้ามาแล้วในสมัยที่ข้าพเจ้าอุปสมบท และพระภิกษุอื่น ๆ อีกหลายรูป ที่นั่งอยู่ ณ สถานที่ประกอบพิธี ซึ่งยังจำข้าพเจ้าได้ไม่ถนัด ต่างรู้สึกแปลกใจว่า คนนี้ใครหนอ เหตุไฉนท่านพ่อดี จึงทำกับเขาอย่างสนิทสนมเช่นนั้น ครั้นวันรุ่งขึ้นเวลาเช้า ข้าพเจ้าไปสนทนากับอาจารย์เฟื่อง และอาจารย์แดง จึงทราบว่า เป็นข้าพเจ้านั่นเอง

ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้อยู่โดยใกล้ชิดกับท่านพ่อดี ในงานพิธีครั้งสำคัญนั้น ข้าพเจ้าได้ประสพสิ่งอันน่าปลาตและอัศจรรย์อย่างยิ่ง ซึ่งในชีวิตของข้าพเจ้ายังไม่เคยประสพมาก่อนเลย แต่ในกรณีนี้ ข้าพเจ้ามีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของท่านพ่อดี จึงไม่ขอนำมากล่าวไว้ในตอนนี้

อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยงานพิธีคราวนี้ เป็นครั้งสำคัญที่จะเป็น

ประวัติการณ์ของวัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี ที่มีกำเนิดโดยท่านพ่อลี
 ชาวเจ้าจันทกั๊วเป็นหลักฐาน ดังต่อไปนี้

ความสำคัญของงานพิธี

งานทำบุญสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ ฉลองสะพาน ถนน ศาลา
 เมรุ ครัว หอนัน ศาลาการเปรียญ และสร้างพระพุทธรูป ณ วัดป่าคลอง
 กุ้ง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจัดและอำนวยความสะดวกโดยท่านพ่อลี เป็นประธาน
 นับว่าเป็นมหากรรมมงคลอันเลิศ พิธีได้เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๔๙๖
 ถึงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๙๖ มีกำหนดถึง ๑๑ วัน แต่เพียงเท่านั้นยังไม่
 สำคัญเท่ากับ งานนบเนงานที่ตรงกับมะเส็ง เบญจศก เพ็ญเดือน
 หก ฤกษ์วัน อังคารหนุน ตรงกับวันประสูติ ตรัสรู้และเสด็จสู่ปริ-
 นิพพานของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเวียนมาบรรจบครบรอบ
 อย่างน่าอัศจรรย์ ยิ่งกว่านั้น มิได้มีแต่เฉพาะเท่าที่กำหนดไว้เต็มเท่า
 นั้น ยังมีงานพิเศษอื่น ๆ แทรกเข้ามาอีกหลายอย่าง ชาวเจ้าอดที่จะคิดนึก
 เสียไม่ได้ว่า นโยบายของท่านพ่อลีในการจัดงานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
 ในคราวนี้ ท่านพ่อ เล็งเห็นกาลไกล มีแนวอันลึกซึ้ง จึงมิได้ตั้งชอรงเกยจ
 เดียดฉันท์ในกรณีเกี่ยวกับลัทธิของศาสนา หรือพิธีกรรมแต่อย่างใดเลย ใคร
 จะสมัครใจมาร่วมพิธีอย่างไร ท่านพ่อ ก็โอนอ่อนผ่อนตามอัธยาศัย เช่น
 ชนชาวจีน ที่นับถือพุทธศาสนาเถรวาทได้นำเอาพระเงิน ฝ่ายอาณัม-

นิกาย มาร่วมประกอบพิธีสวดมนต์ ทำกงเต็ก ทั้งกระเจาด แเซก จีน
 มาร่วมสวดมนต์ตามลทธิธรรมเนียบที่เขาเคารพนับถือ ท่านพ่อก็อนุญาต
 ในแง่แห่งความคิดเห็น ข้าพเจ้าเห็นว่าวิธีการเช่นนี้เป็นทางหนึ่งที่จะโน้มน้าว
 จิตใจให้คนทุกชาติ ทุกภาษา ไม่เลือกเพศ ชั้น วรรณะ มาร่วมเป็นอัน
 หนึ่งอันเดียวกันได้ เพราะทุกคนก็ถือว่า เป็นการประกอบคุณงามความดี เป็น
 บุญกุศลด้วยกันทั้งนั้น ยิ่งกว่านั้น ยังมีการแสดงพระธรรมเทศนาโดยองค์-
 แสดงเป็นพระสงฆ์ฝ่ายไทย แต่แสดงพระธรรมเทศนาเป็นภาษาจีน ให้
 ชนชาวจีนฟัง เป็นผลให้ชนชาวจีน ได้รับรสแห่งพระธรรมโดยซาบซึ้ง
 ส่วนพระจีน ก็คงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นภาษาจีนเช่นเดียวกัน (องค์
 แสดง ชื่อ ท่านอาจ เหมือนกัน) เมื่อเป็นเช่นนั้น ย่อมก่อให้เกิดการ
 เปรียบเทียบ ผลที่ประจักษ์ชัดก็คือเมืองงานพอเสร็จสิ้นไปแล้ว ปรากฏว่าชน
 ชาวจีนเป็นจำนวนมาก ได้หันมานิยมเลื่อมใสในท่านพ่อลืออย่างมากมาย
 มากเป็นพยานหลักฐานที่พิสูจน์ผลงานของท่านพ่อ ที่ควรจะได้จารึกไว้

งานพิธีมีอะไรบ้าง

เมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว จะเห็นได้ว่างานพิธีครั้งนี้ เป็นงาน
 เกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระศาสนาโดยเฉพาะ มิได้เจือปนด้วยการมหรสพอื่น
 ใดดังเช่นงานอื่น ๆ แม้กระนั้นก็ยังสามารถดึงดูดบรรดาพุทธศาสนิกชน

ภาพเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี
ในพิธีฉลองสมโภชน์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖

ส่วนหนึ่งของผู้ที่ไปร่วมงานพิธีสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดป่าคลองกุ้ง
จังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๔๕๖ ถึงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๕๖

ทั้งที่เป็นคนไทยและจีน มาว่าวมชุมนุมกันเป็นจำนวนนับได้หมื่น ๆ คน สถานที่ประกอบพิธี และบริเวณงานเนื่องแน่นไปด้วยหมู่ชนอันล้นหลามตลอดงาน

บริเวณงาน ได้ถูกประดับตกแต่งอย่างวิจิตรพิสดารและงดงามมาก นับตั้งแต่อาณาเขตที่ติดต่อกับถนนใหญ่สายตลาดจันทบุรี - ท่าแฉลบ ตรงสะพานที่สร้างขึ้นใหม่ด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อเป็นทางเข้าสู่วัด ก็มีฉัตรธงทิวปลิวไสวไปตลอดทาง กลางคืนมีไฟฟ้าประดับตกแต่งสีแดงตระการตา ยิ่งบริเวณที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุด้วยแล้ว สวยสดงดงามมาก (ตั้งภาพที่ปรากฏอยู่) จนถึงกับมีผู้ประพันธ์เป็นอนุสรณ์ไว้ในหนังสือตายเกิด

ตายสูญ ดงน

อนุสรณ์งานฉลองพระบรมสารีริกธาตุ

ณ วัดป่าคลองกุ้ง

ภาพที่ขงตริงใจมิได้ขาด

คือวันงานฉลองพระธาตุ ณ วัดป่า

งามที่ตั้งประดิษฐานตระการตา

กลางศาลามองเด่นเห็นแต่ไกล

ทบุชาสวาระพัดจาดเพียบพร้อม

ทงดอกไม้เครื่องหอมไฟนวลไสว

เพื่อนอบน้อมสักการะพระรัตนตรัย

ถวายชีวิตจิตใจบูชาคุณ

งานอนันตบมมะเส็งเบญจก

เพ็ญเดือนหกภุมวารอังคารหนุน

ตรงประสูติ ตรัสรู้ ผู้ทรงบุญ

โลกนั้นหมุนเวียนมานำอศักรัย

งามพระธาตุแสงสัมณรัตน์

ภายใต้ฉัตรเรือนสุวรรณอันทรงศรี

โพธิ์เงินทองของบุชามาแก้วมี

เครื่องบดพลบาศรัตนสุคนธา

มาลัยคละอบะสายดอกไม้พาน

ตาดเพดานล้วนตาข่ายลายบุบผา

ม่านแพรสีสวยสดดงดงามตา

โค้มระย้าสว่างไสวแสงไฟนวล

ภายใต้อัตตวิสัย
 แห่งพระจอมมุนีนาถชินสีห์
 เสด็จมาด้วยบุญบารมี
 แห่งพระอาจารย์ลือมอโร
 งามที่ประดิษฐานตระการตา
 โปธังเงินทองเครื่องห้าบูชาไว้
 มาลัยรักร้อยสายตาข่ายไซ้
 อุบะห้อยรัตโบว์แหวกม่านงาม.

พิธีเกี่ยวกับการเคารพสักการะบูชา

ทุกคนที่เข้ามาในวัด ต่างก็มีเจตน์จำนงที่จะประกอบคุณงามความดี
 อันเป็นบุญกุศล ตามกำลังแห่งความศรัทธาของตน ดังนั้นการเคารพสักการะ
 บูชาพระบรมสารีริกธาตุ จึงเป็นเป้าหมายอันสำคัญของบรรดาพุทธศาสนิกชน
 ที่พากันหลั่งไหลมาเทมาตจะลลชกคณในมหาสมุทร

การสักการะบูชา อาจแยกกล่าวได้เป็น ๒ กรณี คือ

๑. บูชาด้วยเครื่องสักการะ คือ ดอกไม้ธูปเทียน ฯลฯ ที่เรียก
 ว่า อามิสบูชา อันเครื่องสักการะบูชาในงานพิธีคราวนบน ที่สำคัญและ
 ควรนำมากล่าวไว้ด้วยก็คือ ก่อนที่งานพิธีจะเริ่มขึ้น ได้มีผู้ศรัทธาร่วมกันจัด
 สร้างต้นโพธิ์เงิน และโพธิ์ทองคำขึ้นอย่างละต้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ถวายเป็น

พุทธบูชา คิดเป็นมูลค่าในขณะนั้นประมาณหนึ่งหมื่นบาทเศษ สำหรับดอกไม้
ธูปเทียน บรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งที่เป็นไทยและจีนได้นำมาสักการะบูชาอยู่
ตลอดเวลามีได้ขาด ทั้งกลางวันและกลางคืนจนแทบจะหาที่ปักไม้ได้ บาง
รายถึงกับเดินลงไปปักตามพนดิน กลิ่นธูป กลิ่นเทียน กลิ่นดอกไม้ หอม
ตลบอบอวลไปทั่วบริเวณงาน ผู้ที่มาร่วมชุมนุม ณ สถานที่นี้ ต่างก็มิไ้หน้า
อันขมแฉมแฉมได้เบิกบานสำราญทั้งกายและใจ โดยเฉพาะดอกไม้ธูปเทียน
ที่บรรดาพุทธบริษัทนำมาสักการะบูชา นั้น ถ้าจะคิดคำนวณเป็นเงินแล้ว รวม
สองหมื่นบาท ซอชายกันจนขาดตลาด

๒. การปฏิบัติบูชา ได้แก่การไหว้พระ สวดมนต์ รักษาศีล ฟัง
พระธรรมเทศนา กระทำความเพียรเพื่อฝึกฝนจิตใจเป็นสมาธิ อันเป็นบ่อ
เกิดแห่งปัญญา ตลอดจนมีผู้ปฏิบัติกันอย่างพร้อมเพรียง คบคอง จนบริเวณ
ศาลาการเปรียญไม่พอบรรจุคน ผู้ที่มัจฉศรัทธาอันแรงกล้าถึงกับพยายาม
กระทำความเพียรด้วยการนั่งสมาธิภาวนา เพื่อเป็นการปฏิบัติบูชาอยู่ตลอด
คืนก็มิได้อยู่เป็นจำนวนมาก

ส่วนการสวดมนต์ไหว้พระ และเวียนเทียนสมโภชน์พระบรมสารี-
ริกธาตุนั้น ปรากฏว่า บรรดาพุทธบริษัทได้ร่วมกันสวดมนต์ไหว้พระและ
เวียนเทียนสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุทุกคน โดยมีเครื่องขยายเสียงเป็น
เครื่องช่วยให้เสียงก้องกังวานไปในรัศมีอันไกล การสวดมนต์ได้หมุนเวียน
ผลัดเปลี่ยนกัน โดยท่านพ่อลี เป็นผู้กำหนดให้สวดพร้อมกันทั้งพระภิกษุ

สามเณร อุบาสก อุบาสิกา บ้าง สลับกันสวดตามทิศทางที่ผู้ร่วมงานพิธี
นั่งประจำอยู่บ้าง พระคาถาสวดส่วนมาก คือ อิติปิโส ภควา ฯลฯ สวด
คราวละหลาย ๆ จบ นอกจากนี่ยังได้กำหนดเวลาสวดของพระสงฆ์จีนฝ่าย
อาณานิิกาย และชนชาวจีน แยก เป็นอีกส่วนหนึ่งด้วย

สำหรับพิธีเวียนเทียนสมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุ บรรดาพุทธ
บริษัทกระทำร่วมกัน แต่เนื่องด้วยพุทธบริษัทมาร่วมพิธีมีจำนวนมาก แม้
สถานที่จะมีอาณาเขตกว้างขวาง ก็หาเพียงพอกับปริมาณของผู้ศรัทธาไม่
ฉะนั้น การเวียนเทียนสมโภชน์บางคนจึงต้องผลัดเปลี่ยนกัน โดยจัดเป็น
ชุด ๆ เพราะจะให้เวียนคราวเดียวพร้อมกันทั้งหมดสถานที่ไม่เพียงพอ

การบริจาค

งานนี้เดิมพุทธศาสนิกชนทั้งหมกุมล่าเนาใกล้และไกล ทั้งต่างจังหวัด
และภายในจังหวัดจันทบุรี เดินทางมาร่วมบำเพ็ญกุศล และบริจาคทรัพย์
ด้วยเป็นจำนวนมาก เงินที่มผู้ศรัทธาบริจาคในคราวนี้ บางส่วนได้จ่ายเป็น
ค่าอาหารเลี้ยงดูผู้ร่วมงาน บรรดาผู้มาร่วมงานต่างก็ได้รับการต้อนรับ
เป็นอย่างดี มีความสะดวกสบายในเรื่องอาหารที่จะรับประทาน ทั้งนี้โดยทาง
โรงครัว ซึ่งมีคุณแม่ของข้าพเจ้าเป็นหัวหน้า ได้รับมอบหมายจากท่านพ่อ
ให้จัดทำอาหารเลี้ยงตลอดงาน ไม่ว่าใครจะเดินทางมาถึงเช้าสายบ่ายเที่ยง
หรือเวลาใด เมื่อต้องการจะรับประทานอาหารก็ได้รับสมประสงค์ วันหนึ่ง ๆ

ต้องใช้ข่าวสารสำหรับเลี้ยงดูไม่ต่ำกว่าสองกระสอบ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ต้อง
รับภาระในเรื่องการครัวเป็นเรื่องใหญ่ แต่ทุกคนที่ได้รับมอบหมายต่างก็
พยายามปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหน็ดเหนื่อย มานะอดทน ความสำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยดี มีระยะเวลาอย่างหนักถึง ๑๓ วัน ๑๓ คืน เป็นกรณีควร
ได้รับการสรรเสริญอย่างยิ่ง

การบริจาคทานครั้งใหญ่

ด้วยความปรารถนาอันแรงกล้า ในอันที่จะบำเพ็ญการกุศลอย่างยิ่ง
ใหญ่ กอปรด้วยความมกนน้อยสันโดษของท่านพ่อลี จึงเป็นมูลฐานที่สำคัญ
ประการหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดการบริจาคทาน กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม
๒๔๙๒ เวลาหลังจากที่ได้อาพาธถวายพระเพลิง พระพุทธรูปที่จัดสร้างชน
ได้มีการทวงสลากบรรดาสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีผู้นามาถวายให้เป็นสมบัติ
ของท่านพ่อลี แต่ท่านพ่อลีได้เสียสละโดยสิ้นเชิง ด้วยการบริจาคเป็น
ทาน ยิ่งกว่านั้น ยังมีผู้ศรัทธานำเครื่องทองรูปพรรณ เพชร พลอย นาค เงิน
และเครื่องใช้ต่าง ๆ มามอบให้ท่านพ่อบริจาคเป็นทานอีกด้วยเป็นจำนวนมาก
บรรดาผู้มาร่วมงาน ต่างพากันมาชุมนุมอย่างคับคั่งจนหาทางเดินไม่ได้ ตั้ง
จะเห็นได้จากภาพประกอบ จะสังเกตได้ว่า ทุกคนต่างก็มีความสดใสร่าเริง
หน้าตาขมแย้มยิ้มเอิบ บางคนก็โชคดียังได้รับแหวนเพชร สร้อยคอทองคำ
แหวน และเครื่องประดับกายอันมีค่า ชาวเจ้าท่าหน้าทวายส่งของแก่ผู้ทนา

ตกลงมาเป็นเวลาร่วม ๒ ชั่วโมงจึงเสร็จ และยิ่งไปกว่านั้นในขณะที่
กนน ยงมพอทงกระจาด ซึ่งจัดและดำเนินการโดยพุทธศาสนิกชนที่เป็นชน
ชาวจีนอยู่อีกส่วนหนึ่งด้วย

พิธีชนชาวจีนนำมาร่วมงาน

พิธีชนชาวจีนนำมาร่วมงานคราวนี้ ขอทนายชนมยนต์ ก็คนนำมา
ด้วยความสมัครใจอันแท้จริง จึงมีความสามัคคีกลมเกลียว ร่วมมือร่วมใจ
กันด้วยความเข้มแข็งเป็นอันดี ผลจึงปรากฏว่า งานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
เป็นที่น่าพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่บางท่านคงจะมี
ความฉงนสนเท่ห์ว่า เหตุใดจึงสามารถทำได้และได้ถึงเพียงนี้ ทนายชาพเจ้า
เห็นว่ามิใช่อะไรอัน คงเนื่องด้วยอหยาศัยไมตรีอันดีงามและสูงยิ่งของท่าน
พ่อดี นั่นเอง เป็นพลังอันสำคัญและบันดาลให้กิจการทั้งหลายเป็นไปด้วย
ความราบรื่นเรียบร้อย

สำหรับพิธีกรรมที่ชนชาวจีนนำมาร่วมนั้น ได้แก่พิธีทงกระจาด พิธี
กงเต็ก ซึ่งเป็นพิธีชนชาวจีนนิยมมาก เพราะถือว่าเป็นการทำบุญทำ
ทานิสงส์อย่างยิ่งใหญ่ นอกจากนั้น ก็มีพิธีลอยกระทง ซึ่งกระทำร่วมกันทั้ง
พุทธศาสนิกชนที่เป็นคนไทยและจีน พิธีกรรมต่างๆ ดังกล่าวนั้น ต่างก็มี
ความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า เป็นการบำเพ็ญบุญกุศลด้วยกันทั้งนั้น จึงไม่
เป็นการขัดแย้งแต่ประการใด

พิธีสร้างพระพุทธรูป

(พระเครื่อง)

ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย

พระพุทธรูป ก็คือสัญลักษณ์ที่กำหนดขึ้นไว้ เพื่อเป็นเครื่องหมาย แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นพระบรมศาสดาของพวกเรา ชาวพุทธ เมื่อพระองค์ได้เสด็จสู่พระปรินิพพานแล้ว บรรดาพุทธบริษัทย่อม ว่าเหวเป็นธรรมดา อย่างไรก็ตามผู้ทศกัณฐ์เห็นกาลไกล มุ่งที่จะให้พระธรรม อันเป็นคำสั่งสอนของพระองค์เผยแพร่และเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน จึงได้ดำริและจัดสร้างพุทธปฏิมากร คือ พระพุทธรูปขึ้นแทนพระองค์ เพื่อให้บรรดาพุทธศาสนิกชนได้มีไว้สำหรับเคารพสักการบูชา เป็นเครื่องน้อม นำจิตใจของสาธุชน ให้ระลึกถึงอานุภาพของพระพุทธองค์ ทั้งยังเป็นสื่อนำเข้าสู่การปฏิบัติธรรม อันเป็นคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา เป็นการสืบอายุแห่งพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองวัฒนาถาวรมาได้จนถึงบัดนี้ และ ยังเจริญสืบไปในอนาคตอันไกล

เราจะเห็นได้ว่าในสมัยนี้ หรือที่เรียกกันว่า “ยุคกึ่งพุทธกาล” บรรดา
 พุทธศาสนิกชนได้พากันนิยมและสนใจแสวงหาพระพุทธรูปพระเครื่อง มาไว้
 สำหรับเคารพสักการะบูชากันมาก จนเป็นที่น่าปลาบปลื้มยินดีอย่างยิ่ง
 แม้จะเป็นเหตุหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดมีการแลกเปลี่ยนกันด้วยมูลค่าอันสูงก็ตาม
 แต่ในทัศนะของข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นนิมิตรอนตที่จะได้เห็นพระพุทธรูป
 อันเป็นมิ่งขวัญของชาวเรา เจริญรุ่งเรืองสถาพรสืบต่อไปในอนาคตจนเต็มยุค
 แห่งพุทธกาล

ในแง่คิดของข้าพเจ้าเห็นว่า วัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของท่าน
 พ่อลี (พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์) ในการจัดสร้างพระพุทธรูปขึ้น
 ก็คงมีมูลฐานอันเป็นแนวเดียวกับที่ไดกล่าวมาแล้วในเบื้องต้น โดยเฉพาะ
 การดำเนินการของท่านพ่อ เป็นการเหมาะสมกับกาลสมัยอย่างยิ่ง ซึ่ง
 กระทำในสมัยกึ่งพุทธกาล และตรงกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่หา
 ได้ยากยิ่ง

เหตุผลอันเป็นเข็มขัดวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของท่านพ่อลี นั้น
 มีอยู่ดังนี้

๑. เนื่องด้วยพระพุทธรูป เป็นความสำคัญประการแรกที่จะเรียก
 ร้อง และสนองความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่ใคร่จะได้ไว้สำหรับเคารพ
 บูชาเป็นทางหนึ่งที่จะโน้มน้าวจิตใจของพุทธศาสนิกชน ให้หันเข้ามาสู่การ

ปฏิบัติธรรม อันเป็นคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เป็นอย่างดี
 ข้าพเจ้าได้เห็นวิธีการของท่านพ่อที่กระทำ ก่อนที่จะมอบให้แก่ผู้ไปขอ
 ท่านพ่อจะให้ผู้นั้นปฏิญาณตนอย่างเอาพระรัตนตรัยเป็นทพทรงระลก รมศีล หนึ่ง
 สมามี แลให้สวดมนต์ไหว้พระ หรือท่องคาถาประจำองค์พระให้ได้เสียก่อน
 แล้วจึงมอบให้ เมื่อมอบให้แล้วยังได้เน้นถึงความสำคัญในการที่จะกระทำ
 การสักการะบูชา ซึ่งจะต้องปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำ ด้วยการเปรียบเทียบ
 ให้เห็นโดยอุทาหรณ์ว่า เราเองต้องรับประทานอาหารทุกวัน พระพุทธรูป
 ถ้าจะให้สักการะสัก เราจะต้องถวายอาหารด้วยการเจริญพระคาถา
 สวดมนต์ภาวนาเป็นประจำ และให้ประพาศิตนแต่ในทางที่ดี
 ที่ชอบ จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะนำประชาชนให้หันเข้าสู่การ
 ปฏิบัติพระธรรม

๒. เพื่อให้พุทธบริษัท ทิมนความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
 ได้มีไว้สำหรับเคารพสักการะบูชาโดยง่าย และมีต้องมีการเสียดละอันเป็นไป
 ในลักษณะแลกเปลี่ยนแต่ประการใดเลย เจตนารมณ์ของท่านพ่อดี เป็น
 เจตนาอันบริสุทธิ์ผุดผอง มุ่งเพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาอย่าง
 แท้จริง ควรแก่การสรรเสริญอย่างยิ่ง แม้ท่านพ่อจะต้องเหน็ดเหนื่อย
 ลำบากตรากตรำ ลงทุนลงแรงมากมายเพียงใด ก็หาได้คำนึงถึงไม่ ตั้งนั้น
 พระพุทธรูปที่ท่านพ่อสร้างขึ้น จึงหาค่าใด ๆ มาเปรียบเทียบมิได้ และ

เป็นสมบัติอันล้ำค่าของพระพุทธศาสนา   ทงการดำริและวิธีการของท่าน
 พอน   ถ้าจะเปรียบเทียบกันในสมัยเดียวกัน   แต่มีวิธีการต่างกัน   จะต่าง
 กันอย่างไร   ข้าพเจ้าหวังว่าคงเป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปแล้ว

แบบรูปที่สร้างและประวัติ

เนื่องด้วยการจัดสร้างพระพุทธรูป ของท่านพ่อลี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖
 ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี ในครั้งนั้นเป็นครั้งแรก จึงจัดสร้าง
 แบบปางปฐมเทศนา ซึ่งแบบที่ท่านพ่อลีนำมาจากประเทศอินเดีย
 เมื่อคราวไปนันทการบุษนียสถานทง ๔ คือ ๑. ทซงพระพุทธเจ้าประสูติ
 ณ บ้าลุมพินี ๒. ทซงพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ณ ไตรัมโพธิพฤกษ์ ผงแม่น้ำ
 เนรัญชรา ๓. ทซงพระพุทธเจ้าประทานปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ณ บ้า
 อัสปตนมฤคทายวัน ๔. ทซงพระพุทธเจ้าเสด็จมช้นอธิปนพพาน ณ แขวง
 เมืองกุสินารา แบบรูปเดิมทนามาน ทำด้วยหินอ่อนสทยกและสีแดง องค์
 พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่กลางใบโพธิ์ ซึ่งมีความเป็นมาตงัน

การจำลองพระพุทธรูปเพื่อทำเป็นแม่พิมพ์

ในกรณีนี้   ข้าพเจ้าได้รับคำบอกเล่าจากช่างที่ได้รับมอบหมายจาก
 ท่านพ่อลีให้เป็นผู้จำลองแบบว่า ตามความเห็นของช่างเห็นว่าการจำลองแบบ

เพื่อทำเป็นแม่พิมพ์ไม่ใช่เป็นการยากลำบากอะไรเลย เพราะสัดส่วนตลอด
 จนขนาดก็คงเป็นไปตามแบบรูปเดิม แต่จะเป็นเพราะเหตุใดไม่ทราบ ทุกๆ
 ครั้งทจตทำแบบ ทจาลองแล้วจะแตกร้าวและไม่สมบูรณ์เสมอไป บรรดา
 ช่างทั้งหมดแม่จะพยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ก็คง
 ประสบกับความล้มเหลวในลักษณะเดียวกัน เมื่อช่างได้พยายามแก้ไข
 พลิกแพลงด้วยประการต่างๆ ไม่สำเร็จผลสมประสงค์ จึงนำความไป
 นมัสการท่านพ่อดี ท่านพ่อ อุทานว่า อ้าว! ลืมบอกเจ้าของเดิม หลังจาก
 นั้นท่านพ่อ ก็จัดอุปเทชนบูชาและบอกกล่าว แล้วมอบให้ช่างดำเนินการใหม่
 ทุกสิ่งทุกอย่างทจตทากเสาเรจลุดวงไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย แต่เนื่อง
 ด้วยระยะเวลาในการจัดพิมพ์กระชั้นชิดกับกำหนดวันงานมาก การพิมพ์
 ตามแบบปางปฐมเทศนาแต่แบบเดียว ก็เกรงว่า จะได้จำนวนไม่เพียงพอ
 แก่การแจกจ่าย ซึ่งกะไว้ว่าจะสร้างให้ได้ ๘๕๐๐๐ องค์ ด้วยเหตุนี้ การ
 จัดสร้างจึงมีแบบรูปแตกต่างไปจากความมุ่งหมายเดิมอยู่บ้าง เพื่อเร่งรัด
 ให้ทันเวลา จึงสุดแต่ว่าใครมีแม่พิมพ์ชนิดใด ก็นำมาช่วยกันพิมพ์

การพิมพ์พระพุทธรูปและแบบรูปที่จัดสร้าง

เนื่องด้วยระยะเวลาการสร้างพระพุทธรูปในครั้งนั้น มีเวลาเพียงหนึ่ง
 เดือนเท่านั้น ประกอบกับการจำลองแบบพิมพ์พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา
 อันเป็นความมุ่งหมายเดิม ต้องประสบอุปสรรคบางประการดังได้กล่าวมาแล้ว

ถ้าจะจัดสร้างแบบเดียวทั้งหมดก็จะไม่เพียงพอแก่การแจกจ่าย จึงมีแบบรูป
 ทจตสร้างแตกต่างกันไปหลายแบบ แต่อย่างไรก็ตามจำนวนที่จัดสร้างได้ในครั้งน
 ึ่งส่วนมากเป็นแบบปางปฐุมเทศนา สำหรับแบบปางปฐุมเทศนานั้น แยกได้
 เป็น ๒ ลักษณะ คือ เป็นใบโพธิ์เต็ม และแบบตัดเป็นรูป ๕ เหลี่ยม โดย
 ตัดใบโพธิ์ด้านข้างองค์พระพุทธรูป ทง ๒ ข้าง และปลายใบโพธิ์ออก ทงน
 ึ่งเพื่อประหยัดผงและเนอมวลสารที่นำมาใช้ในการสร้างประการหนึ่ง อีก
 ประการหนึ่งมุ่งหมายจะให้เล็กกระทัดรัดเหมาะสำหรับสตรี ส่วนที่ปรากฏว่า
 บางองค์ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ก็คงมอยู่บ้างแต่เป็นจำนวนน้อย
 ึ่งทงนี้อาจเป็นเพราะพระภิกษุ ึ่งเป็นสานุศิษย์ช่วยพิมพ์และทำการตัดกรอบ
 คงจะพลุกแพลงเพื่อให้สวยงามก็อาจเป็นได้

พระพุทธรูปทจตสร้างครั้งน มอยู่ ๓ ชนิดด้วยกัน คือ ชนิดทสร้าง
 ด้วยดินเผา ชนิดเนื้อวาน และชนิดผง ลักษณะก็คงแยกได้เป็น ๒ ลักษณะ
 ตามนัยดังกล่าวแล้ว

สำหรับแบบรูปทจตสร้างแตกต่างกันไปจากความมุ่งหมายเดิมนั้น มี
 หลายพิมพ์ด้วยกัน เช่น พิมพ์พระสมเด็จ พระพุทธรชินราช มฤคทายวัน
 และพระรอดเป็นต้น (ผู้บันทึกต้องขออภัยที่ไม่สามารถเรียกชื่อพระทงหมด
 ได้โดยถูกต้อง) ขอท่านผู้สนใจได้โปรดพิจารณาจากภาพที่ได้ประมวลไว้ดัง
 ต่อไปน

มวลดสารที่ใช้ในการสร้างพระพุทธรูป

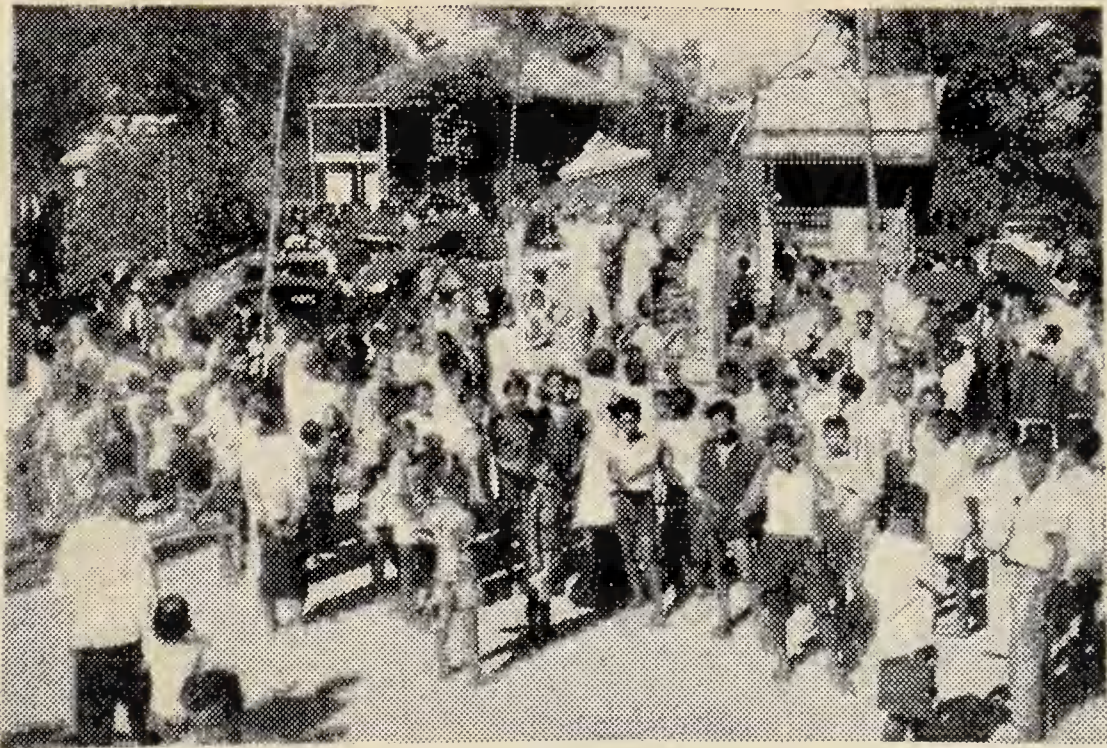
มวลดสารที่นำมาใช้ผสมในการสร้างพระพุทธรูปคราวนี้ (พ.ศ. ๒๔๙๖) ท่านพ่อลี ได้นำมาจากถ้ำ และภูเขาหลายแห่ง และได้สะสมไว้นานมาแล้ว เช่นเกษรต่างๆ พญาวาน และวานต่างๆ นอกจากนมผงพิเศษอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ยิ่งกว่านี้ยังมีผู้ศรัทธา นำผงที่ใช้ในการสร้างพระรุ่นเก่าๆ นำมาถวายท่านพ่อลี เพื่อรวมการสร้างพระในครั้งนี้อย่างเป็นจำนวนมาก เช่น ผงพระสมเด็จวัดระฆัง เป็นต้น

พิธีพุทธาภิเษก ถวายพระเพลิง สร้างน้ำ และมอบพระพุทธรูป

พระพุทธรูปที่สร้างจนแล้ว ได้กระทำพิธีพุทธาภิเษก ตั้งแต่วันเริ่มงานจนตลอดงาน เป็นเวลาถึง ๑๓ คืน โดยเฉพาะพระพุทธรูปชนิดที่สร้างด้วยดินนั้น ก่อนที่จะนำไปถวายพระเพลิง ได้กระทำพิธีทักษิณาวัตร โดยผู้อุปัชฌาย์พระพุทธรูปไปประดิษฐาน ณ ที่ซึ่งจะถวายพระเพลิง ทุกคนต้องปฏิญาณตนอย่างเอาพระรัตนตรัยเป็นทพวงพระดกแล้วสมาทานศีล แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาวท่งชุด นุ่งผ้าโจงกระเบนสวมชฎา ซึ่งทำเป็นรูปพระเจดีย์ โดยท่านพ่อลีออกแบบ และมอบหมายให้ข้าพเจ้าเป็นผู้จัดทำ มีจำนวนทั้งหมด ๘ คน (ในลักษณะสมมุติว่า เทวดาเป็นผู้อุปัชฌาย์) พิธีตอนนั้นกระทำเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๔๙๖ เวลา ๑๔.๐๐ น. ท่ามกลางแสงแดด

ท่านพ่อลี กำลังนำขบวนอัญเชิญพระพุทธรูปที่สร้างขึ้น กระทำพิธีทักษิณาวรรต
แล้วอัญเชิญขึ้นสู่ถวายเป็นพระเพลิง ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี

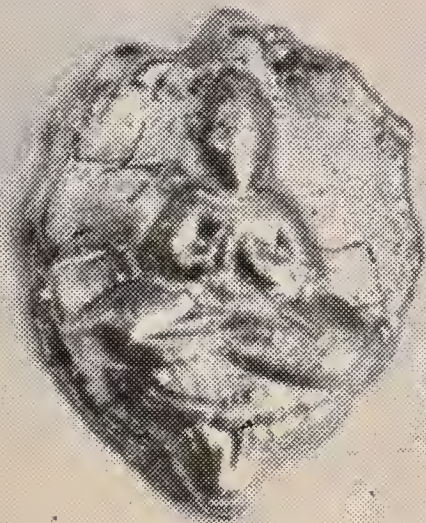

พระพิมพ์ที่ทานพอดี

(พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร์ เมฆาจารย์)

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2496 ณ วัดป่าคลองกุง จังหวัดฉะเชิงเทรา

"พระธรรมจักร" (ปางปฐมเทศนา)

1. เนื้อดินเผา

2. เนื้อผง

3. เนื้อวาน

4. เนื้อดินสีพิทกุลแห่ง

5. เนื้อดินสีขาว

6. เนื้อผง

7. เนื้อดินเผา

8. เนื้อดินสีเทา

9. เนื้อวานสีโกโก้

พระพิมพ์ทรงต่าง ๆ ที่ท่านพ่อดี

(พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์)

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2496 ณ วัดป่าคลองกุ้ง จังหวัดจันทบุรี

ซึ่งกระทำพิธีในคราวเดียวกับ "พระธรรมจักร"

1. เนอวาน

2. เนอวาน

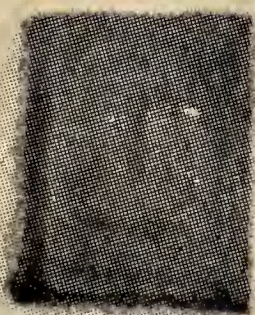
3. เนอคินเผา

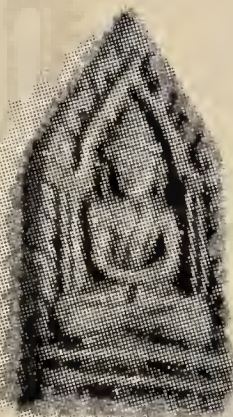
4. เนอคินเผา

5. เนอวาน

6. เนอวาน

7. เนอคินเผา

8. เนอคินเผา

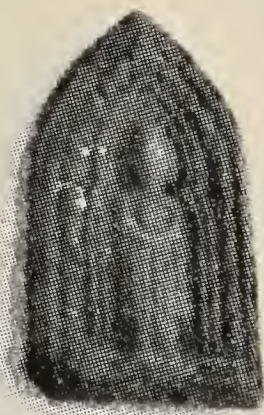
9. เนอคินเผา

10. เนอคินเผา

11. เนอคินเผา

12. เนอคินเผา

อนเจตจำ แมกระนน ก็มผู้มาร่วมชุมนุมกันเป็นจำนวนกว่าสองหมื่นคน
 หลังจากพิธีถวายพระเพลิงพระพุทธรูปแล้ว พิธีทวงกระจาด และการบริจาค
 ทานครั้งใหญ่ ก็เริ่มต่อไป โปรดพิจารณาจากภาพก็จะเห็นได้ว่าประชาชน
 มาร่วมชุมนุมกันคับคั่งเพียงไร

รุ่งอรุณของวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๘๖ พิธีสงฆ์พระพุทธรูปที่
 สร้างได้เริ่มต่อไป หลังจากถวายอาหารบิณฑบาตรแด่พระสงฆ์ และเลี้ยง
 อาหารผู้มาร่วมงานเสร็จสิ้นลงแล้ว เวลา ๑๐.๐๐ น. ได้เตรียมการ
 มอบพระพุทธรูปแก่บรรดาพุทธศาสนิกชนต่อไป แต่เนื่องด้วยพุทธศาสนิกชน
 มารอรับกันอย่างมากมาย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและรวดเร็ว จึง
 จำต้องจัดให้บุคคลเหล่านั้นเข้าแถว แบ่งเป็นแถวๆ ประมาณ ๓๕ แถว แล้ว
 ให้พระภิกษุเป็นผู้มอบ ในขณะที่กำลังจัดแถวอยู่นั้นเอง ท้องฟ้าในบริเวณ
 นั้นปกคลุมไปด้วยเมฆฝน แสงแดดก็ค่อยๆ จางหายไปจนกลายเป็นมืดครม
 หลังจากนั้นไม่นานนัก หยาดน้ำกรวดหล่นลงมาจากท้องฟ้าอย่างประปราย
 แลวก็เพิ่มปริมาณมากขึ้นตามลำดับ แต่อย่างไรก็ดีทุกคนในทัศนต่างก็เห็น
 กันว่าเป็นศุภนิมิตอันดี มีความเยือกเย็น ประกอบกับความปรารถนาอันแรง
 กล้าที่จะได้รับมอบพระพุทธรูป จึงมิได้หวาดหวั่นแต่ประการใดเลย ฝนที่
 กระหน่ำลงมาไม่สามารถจะเอาชนะจิตใจของเขาเหล่านั้นได้ ทุกคนยืนหยุด
 ต่อสู้อยู่ในท่ามกลางสายฝนทนเปียกจนหนาวสั่นเป็นเวลาเกือบ ๑ ชั่วโมง

ชาวบ้านได้กระจายไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหลังจากการมอบพระพุทธรูป
 ในครั้งใหญ่ไปแล้ว ได้มีพุทธศาสนิกชนพากันหลั่งไหลมาขอรับความเมตตา
 กรุณาจากท่านพ่อลี อีกมิได้ขาด บ้างก็เหมารถยนต์เดินทางมาจากต่าง
 จังหวัด เช่น จังหวัดตราด จังหวัดระยอง และอำเภอท่าใหม่ เป็นต้น
 จนท่านพ่อไม่มีเวลาจะพักผ่อนเลย ทั้งกลางวันและกลางคืน ซึ่งทุกคน
 ก็ได้รับมอบพระพุทธรูป จากท่านพ่อ สมความปรารถนา พระพุทธรูปที่
 สร้างขึ้นในคราวนี้ ทั้งหมดราวห้าหมื่นองค์ ได้แจกจ่ายหมดสิ้นไปในระยะ
 เวลาอันสั้นมาก เมื่อเสร็จพิธีที่จังหวัดจันทบุรีในครั้งนั้นแล้ว ท่านพ่อ ก็เดิน
 ทางไปพัก ณ กุฏิวามแหวัดบรมนิวาส ได้มีผู้ติดตามไปขออีก ท่านพ่อก็
 มอบให้จนหมดสิ้น

บันทึก

ความมหัศจรรย์ของพระบรมสารีริกธาตุ

และ พระอรหันตธาตุ

วันที่ 17 ตุลาคม 2498

วันนี้เวลา ๑๘.๐๐ น. ข้าพเจ้าได้ไปหาท่านพ่อลี ณ กุฏิรามแห
วัดบรมนิวาส พระนคร เมื่อไปถึงมีบรรดาศิษย์อยู่ ณ ที่นั้น ๖ - ๗ คน ต่อมา
เวลาประมาณ ๒๐ น. เศษ คุณหลวงสารนาทประจิต ซึ่งเป็นผู้ทเคารพ
นับถือท่านพ่อลีมาหาท่านพ่อลี ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจ และคาดหมายไว้ในใจ
ว่าวันนี้จะต้องได้ยินได้ฟัง เรื่องอะไรดี ๆ อีกเป็นแน่ ทั้งนี้ เพราะคุณหลวง
ท่านชอบซักถาม เมื่อเริ่มสนทนาปราศรัยกันพอสมควรแล้ว คุณหลวง
สารนาทประจิตได้สอบถามท่านพ่อลี อันเกี่ยวกับพระบรมธาตุ ข้าพเจ้าดีใจ
ที่ความคาดหมายของข้าพเจ้าไม่ผิด ในที่สุดก็มีประโยคหนึ่งซึ่งมีข้อความ
เป็นคำถามของคุณหลวงสารนาทประจิต ถามท่านพ่อว่า ท่านอาจารย์ครับ
ท่านอาจารย์ เคยประสบปรากฏการณ์อันน่ามหัศจรรย์ของพระบรมธาตุด้วย
ตนเองบ้างหรือไม่ ท่านพ่อตอบว่า ขณะที่อยู่กับท่านยังไม่เคยมีปรากฏ
การณ์ที่น่าตื่นเต้นอะไรมากนัก แต่

มียุสมัยหนึ่ง เมื่อราว พ. ศ. ๒๔๘๑ ได้ไปนมัสการปูชนียสถาน
 ๕ แห่ง ณ ประเทศอินเดีย เมื่อกลับมาประเทศไทยได้อัญเชิญพระบรม
 สารีริกธาตุมาด้วย ๕ องค์ ต่อมาได้พบกับศิษย์เก่า ของท่านคนหนึ่งชื่อ
 นายดวง ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อไปเยี่ยมนายดวง ได้เห็น
 สภาพความเป็นอยู่ภายในครอบครัวของนายดวง ซึ่งมีแต่ความยุ่งยากเดือด
 ร้อน ตัวนายดวงเองชอบเสพสุรา ทบตีภรรยาและบุตรอยู่เนือง ๆ เกิดความ
 สิ้นเวรสลดใจ สงสารคิดจะช่วยให้พ้นจากความทุกข์ยาก อยู่มาวันหนึ่งจึง
 เรียกตัวนายดวงมาว่ากล่าวสั่งสอน และพูดกับนายดวงว่า นายดวงรับรอง
 ได้หรือไม่ว่าต่อไปนี้จะไม่ประพฤติตัวดังเช่นที่แฉวมามาก ถ้ารับรองได้จะให้
 ของดีสักอย่างหนึ่ง แต่ต้องปฏิบัติตามคำปฏิญาณ และถ้าปฏิบัติได้ นาย
 ดวงจะร่ำรวย มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก เมื่อนายดวงได้ยินท่านพ่อปล้ำกล่าว
 เช่นนั้น จึงถามท่านพ่อว่าจะให้กระผมปฏิบัติอย่างไร ท่านพ่อจึงว่าให้รับรอง
 ก่อนว่าจะปฏิบัติได้หรือไม่ ในที่สุดนายดวงก็รับรอง ท่านพ่อ จึงนำนายดวง
 ปฏิญาณตนรับไปปฏิบัติ ซึ่งมีความสำคัญอยู่ ๓ ประการ ดังนี้ คือ

๑. เลิกการเสพสุราโดยเด็ดขาด
๒. เลิกการเขยนตีดาว่าบุตรและภรรยา
๓. รักษาศีลห้าเป็นนิจ

หลังจากการปฏิญาณตนเรียบร้อยแล้ว ท่านพ่อ ได้มอบพระบรม
 สารีริกธาตุ ที่อัญเชิญมาจากอินเดียให้นายดวงไปไว้กระทำการสักการะ

บูชา ๑ องค์ เมื่อนายดวงรับไปแล้วได้นำไปประดิษฐานไว้บนพานแก้ว โดย
 มีพระพุทธรูปตั้งครอบไว้กั้นหนึ่ง ตั้งบูชาไว้บนหัวนอน นายดวงได้ปฏิบัติตน
 ตามคำปฏิญาณด้วยดีตลอดมา แต่อาจจะเป็นคราวเคราะห์กรรมของนายดวง
 ก็อาจจะเป็นได้อยู่มารวันหนึ่งมีการกินเลี้ยงกัน นายดวงได้ไปร่วมกินเลี้ยงกับ
 เขาด้วย นายดวงได้เสพสุราด้วย เมื่อกลับมาถึงบ้านก็ดำทับตีภรรยาตั้งเช่น
 ที่เคยกระทำมาแล้วแต่กาลก่อน ในขณะที่นายดวงกำลังประกอบกรรมอันไม่
 เป็นมงคลและละเมิดคำปฏิญาณนั่นเอง ก็บังเกิดเสียงดัง เพาะ ชน ณ ที่ประดิษ
 ฐานพระบรมสารีริกธาตุ ในห้องนอนของนายดวง เมื่อนายดวงได้ยินเสียง
 เท้านกसानกตัวชนมาได้ทันทีว่าตนได้กระทำความผิดอย่างมหันต์ ในทันใด
 นั่นเอง นายดวงก็วิ่งเข้าไปในห้องนอนก็ล้มกราบที่บูชาและร้องไห้โอดครวญ
 ว่า กุตายแล้ว กุละเมิดคำปฏิญาณ กุเสียสัตย์ เมื่อนายดวงคลายจากความ
 โศกเสียใจในพฤติกรรมที่ได้กระทำไปแล้ว สิ้นปลาดและมหัศจรรย์ปรากฏ
 เฉพาะหน้านายดวง ก็คือ พานแก้วอันเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ
 นั้น แตกออกเป็น ๒ ซีก รอยที่แตกเป็นเส้นตรงเรียบเสมอนั่นหนึ่งกระຈกตก
 ตัดด้วยเพชรแยกออกจากกัน และตรงเส้นผ่าศูนย์กลางพอดี ใต้แต่นั้น
 องค์พระพุทธรูปที่ครอบพระบรมสารีริกธาตุนั้นก็แตกออกเป็น ๒ ซีก ใน
 ลักษณะเดียวกัน ส่วนพระบรมสารีริกธาตุ จะค้นหาสักเท่าไรก็ไม่ปรากฏ

หลังจากนั้นนายดวงได้ไปหาท่านพ่อลี เมื่อเห็นหน้าก็กล่าวว่พระธาตุ
 ท่านพ่อเรียกคนมาเสียแล้ว ท่านจึงกล่าวว่าอย่าพูดถึง นายดวงได้สารภาพ
 ด้วยใจที่สำนึกในความผิดและเล่าปรากฏการณ์ดังกล่าวให้ฟัง ต่อจากนั้นมา

มีขามนานภรรยาของนายดวงกมลแก่กรรม แม้กระทั่งตนนายดวงเองก็ได้ถึง
แก่กรรมไปแล้ว

เมื่อท่านพ่อตงเลามาถึงตอนนั้น จึงกล่าวกันว่า นกนับว่าเป็นเรื่องแปลก
อยู่เหมือนกัน ข้าพเจ้าและทุกคนซึ่งอยู่ ณ ที่นั้นต่างนั่งฟัง และรู้สึกในความ
มหัศจรรย์อันศกตสทอนเป็นอย่างยิ่ง

ในระยะเวลาถัดต่อมา เมื่อคุณหลวงสารนาทประจิด พุดถึงเรื่อง
พระบรมสารีริกธาตุของท่านหายแต่ไม่ทราบว่าหายไปได้อย่างไร เพราะ
บรรจุไว้ในมณฑองคำและพระเจดีย์งา ตั้งบูชาไว้ในห้องพระพุทธรูป ห้องนี้
ไม่มีใครเข้าออกพลุกพล่าน แต่มีเด็กคนใช้เคยเข้าไปนอนในห้องนี้ จากปาก
คำของเด็กเคยเล่าให้ฟังว่า เวลาากลางคืนในห้องนี้มีแสงสว่างเป็นดวงกลม
ออกมาจากที่บูชาแล้วลอยวนเวียนอยู่ในห้อง เด็กสำคัญว่าเป็นผีกระสือ เด็ก
กลัวไม่กล้าเข้าไปนอนในห้องนี้อีกเลย หลังจากนั้นคุณหลวงสารนาทประจิด
ได้เปิดเจดีย์ที่บรรจุพระบรมธาตุไว้ ก็ไม่พบ รู้สึกงง ๆ จะว่าคนชะโมยไปก็
น่าจะชะโมยสิ่งอื่นมากกว่า เพราะในห้องนี้มีพระพุทธรูปและของมีค่า
อื่น ๆ อีกมาก แต่เหตุใดของอย่างอื่นไม่หาย

ท่านพ่อตงจึงกล่าวกันว่า ที่ท่านมอญก็เคยหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เมื่อคราวงานฉลองสมโภชน์ และบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่วัดมณีชลขันธ์
จังหวัดลพบุรี ได้หายไป ๒ องค์ เป็นพระธาตุอัครสาวก คือ พระโมค
คัลลานะ กับ พระสารีบุตร จะหายไปในลักษณะอย่างนั้นนั้นเป็นการยาก

ที่จะกล่าว แต่เรื่องมีอยู่ว่าในงานดังกล่าวนั้นได้มีข้าราชการบางนายพูดซุบ
 ซิบกันว่า จะใช้พระบรมสารีริกธาตุ จริงหรือ? เมื่อเสียงนทราบบถึงท่านพ่อ
 ท่านจึงมาค้ำนั่งว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ทศาคณูณคนนั้น เห็นประจักษ์แจ้ง
 ในของจริงตามสภาพแห่งความเป็นจริง ท่านคิดว่าจะประชุมเพื่อชี้แจงให้
 บุคคลทั้งหลายทราบถึงของจริง ซึ่งอาจแยกได้เป็นของจริงโดยแท้ ของจริง
 โดยสมมุติ แต่ก็ไม่มีความว่างที่จะกระทำได้

ต่อมาในคืนวันบรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นเอง ได้มีปรากฏการณ์
 มหัศจรรย์เป็นที่ประจักษ์แก่ตาสาธุชนที่อยู่ในบริเวณนั้น ดังปรากฏตาม
 สำเนาหนังสือของพระศีลวรคุณ เจ้าคณะธรรมยุต จังหวัดลพบุรี ที่กราบ
 เรียนต่อสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ณ วัดบรรมนิवास ต่อไป

ที่ ๒๔๓/๒๔๕๓

วัดมณีชลขันธ์

๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓

เรื่อง การฉลองสมโภชน์และบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
กราบเรียน เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

ด้วยตามที่พระเดชพระคุณ ได้กรุณาประทานพระบรมสารีริกธาตุ
ที่ได้จาก อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย เพื่อบรรจุไว้ในองค์พระเจดีย์
วัดมณีชลขันธ์ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี บรรดาข้าราชการ พ่อค้า
ประชาชน ต่างก็ปลื้มปิติยินดีปราโมทย์ในความเมตตาของพระเดชพระคุณเป็น
อย่างยิ่ง จึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันจัดให้จัดงานต้อนรับพระบรมสารีริกธาตุ
จึงได้อัญเชิญโดยขบวนรถยนต์จากวัดบรมนิวาส วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๓
รุ่งขึ้นวันที่ ๙ ทำพิธีสมโภชน์ และวันที่ ๑๐ เวลา ๑๕.๐๐ น. อัญเชิญ
พระบรมสารีริกธาตุขึ้นบรรจุในองค์พระเจดีย์เป็นเสร็จพิธี

เกล้า ๆ ขอกราบเรียนพระเดชพระคุณ เรื่องการฉลองสมโภชน์และ
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ให้ทราบดังต่อไปนี้

วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๕๓ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองโดยมีท่านผู้ว่า
ราชการจังหวัดลพบุรี ผู้บังคับกองตำรวจภูธรเมืองลพบุรี และเจ้าหน้าที่

ฝ่ายสงฆ์ เกลา ฯ และพระอาจารย์อมมโร (ลี) ได้เป็นผู้ไปรับมอบจาก
 พระเดชพระคุณ จากวัดบรมนิวาส เวลา ๙.๐๐ น. ได้เคลื่อนขบวนรถยนต์
 และขบวนแถววงตำรวจ ๑ คัน จากวัดบรมนิวาส โดยมีกองตำรวจมา ๑ กอง
 เป็นเกียรติยศมาส่งถึงอนุสาวรีย์ กรุงเทพ ฯ และเวลา ๑๔. ๐๐ น. ขบวนถึง
 พระพุทธบาท และเวลา ๑๔. ๑๕ น. ขบวนรถยนต์ต้อนรับและขบวนแห่
 ขบวนรถแถว และขบวนรถโฆษณา ของราชจังหวัดลพบุรี โดยมีรอง
 ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี และวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เป็น
 หัวหน้ามาต้อนรับที่พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ระหว่างที่ขบวนแห่ผ่านวัด
 ตามเส้นทาง มีวัดศรีธรรมโศภณ, วัดใหม่จำปา, วัดหัวช้าง ได้จัดตั้งโต๊ะ
 บูชา และขบวนต้อนรับได้จัดการแห่รอบเมืองจังหวัดลพบุรี เวลา ๑๗.๐๐ น.
 มาถึงวัดมณีชลขันธ์ โดยมีข้าราชการทหาร ตำรวจ พลเรือน พ่อค้า
 ประชาชน ตลอดจนลูกเสือ นักเรียนชายหญิง มาต้อนรับอย่างคับคั่ง และ
 เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองและสงฆ์ ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่ง
 ประดิษฐานบนที่ขงทางการได้จัดไว้ ณ หน้าพระอุโบสถ ผู้บัญชาการศูนย์
 การทหารราบ และผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี ได้จัดยามเกียรติยศ
 โดยมีทหาร ๑ นาย ตำรวจ ๑ นาย ยืนยามที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ
 และเปิดโอกาสให้ประชาชนถวายนมัสการ กลางคืนมีมหรสพฉลอง

วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๗ เวลา ๗.๐๐ น. เปิดโอกาสให้
 ประชาชนถวายนมัสการ ณ ที่โรงพิธีประดิษฐานหน้าพระอุโบสถ เวลา

๑๖.๐๐ น. พระสงฆ์มีพระราชคณะ ๓ รูป พระคณาธิการ ๖ รูป พระ
 เปรียญ ๓ รูป รวม ๑๐ รูป โดยมีพระธรรมมารามุนี เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี
 เป็นประธานเจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว ถวายผ้าป่าแก่พระสงฆ์ที่เจริญพระ
 พุทธมนต์ทุกรูป ต่อจากนั้น เกลา ๆ แสดงพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ จบ
 แล้วประชาชนถวายผ้าป่า เวลา ๑๘.๐๐ น. พระอาจารย์อมมธโร (ลี) ได้นำ
 พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ถวายคำบูชาต่อพระบรมสารีริกธาตุ
 และสวดพุทธอภิเศก และสวดมนต์สมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุตลอดคืน
 เวลา ๒๒.๕๐ น. ขณะที่พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ทำการ
 สวดมนต์สมโภชน์พระบรมสารีริกธาตุนั้น ได้มีรัศมีสีสว่างคล้ายไฟ โต
 ขนาดลูกมะตูม ปรากฏแสงพลุ่งออกจากต้นโพธิ์อยู่หน้าพระอุโบสถ ห่างจาก
 ประชาชนที่แลเห็นประมาณ ๕ วาเศษ แล้วแสงนั้นก็พุ่งไปทางทิศตะวันออก
 และอ้อมโค้งมาทางทิศเหนือลอยมาโดยเร็วครู่หนึ่ง ก็หยาดลงสองหน และ
 แสงนั้นก็เลือนลอยมาช้า ๆ ไปทางทิศตะวันตก แล้ววกมายอดพระเจดีย์ และก็
 พัดน้อยหายไ้ เป็นเวลาประมาณ ๓ นาที แสงสว่างอันเป็นนิมิตมงคลนี้
 พระภิกษุสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ต่างแลเห็นแสงสว่างนั้นทวักัน
 และเข้าใจว่าแสงสว่างนี้ คงจะเป็นอภินิหารพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้า บรรดาประชาชนต่างก็ปลื้มปีติยินดีปรีดาปราโมทย์
 เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นนิมิตแสงสว่างนี้ ถือว่าเป็นสิริมงคลและเป็นมิ่งบ้าน
 ขวัญเมืองแก่จังหวัดลพบุรีเป็นอย่างยิ่ง

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๙๗ ถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสงฆ์
สามเณร ทั้งเช้าและเพล เวลา ๑๔.๐๐ น. มีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
เป็นประธาน พร้อมด้วยข้าราชการทหาร ตำรวจ พลเรือน พ่อค้าประชาชน
และลูกเสือ นักเรียนชายหญิง ต่างชุมนุมพร้อมกันอย่างคับคั่ง แล้ว
พระอาจารย์อมมธโร (ลี) นำถวายนมัสการแก่พระบรมสารีริกธาตุ ขณะทำ
พิธีกล่าวคำถวายนมัสการพระบรมสารีริกธาตุนั้น เวลานั้นแสงแดดจัดอยู่
แล้วก็ปรากฏว่าแสงแดดนั้นได้จางไป อากาศกลับมืดครมคล้ายมีสายรุ้งลอย
จากอากาศมาสู่ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ครู่หนึ่งก็มีละอองฝนตกลง
มาเล็กน้อยซึ่งเป็นเครื่องนิมิตมงคลอันหนึ่ง ที่ชาวจังหวัดลพบุรีถือว่าเป็น
อภินิหารของพระบรมสารีริกธาตุ ต่างปลื้มปิติยินดีอย่างยิ่งในเหตุการณ์
ประหลาดอันนี้ เวลา ๑๔.๕๐ น. พระธรรมปิฎก เจ้าอาวาสวัดพระศรี-
มหาธาตุ และสังฆมนตรี ได้อ่านสาส์นของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า วัดบรม-
นิวาส จบแล้ว ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดกล่าวตอบรับและกล่าวมอบพระบรม-
สารีริกธาตุให้แก่เกล้า ๆ แล้วเกล้า ๆ ได้กล่าวตอบรับและรับมอบพระบรม
สารีริกธาตุ พอถึงเวลา ๑๕.๐๐ น. ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ผู้เป็น
ประธานฝ่ายบ้านเมือง เกด้า ๆ และพระอาจารย์อมมธโร (ลี) ผู้เป็น
ประธานฝ่ายสงฆ์ พร้อมด้วยบรรดาข้าราชการทหาร, ตำรวจ, พลเรือน
และพ่อค้าประชาชนที่ได้ชุมนุม ณ ที่นั้น ได้ัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุโดย

ชักรอกชนบรจุในองค์พระเจดีย์   พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา   แตรวง
 ลูกเสื่อเป้าเพลงมหาฤกษ์มหาชัย   พิณพาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ   เรือบิน
 ของศูนย์การทหารปืนใหญ่   ไปรยข้าวตอกดอกไม้   ผู้มาชุมนุมเปล่งเสียง
 ภิญโญ และขณะเดียวกันอากาศกลับร่มเย็นแล้วมีละอองฝน ไปรยปรายทั่ว ๆ
 ไป ซึ่งเป็นนิมิตและศุภมงคลอย่างประเสริฐ

ฉนั้น   เกลา ๆ   จึงกราบเรียนมายังพระเดชพระคุณเพื่อทราบ.

เรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(ลงชื่อ)

สำเนาอันถูกต้อง

จรรยา สุวรรณมาศ

(นายจรรยา สุวรรณมาศ)

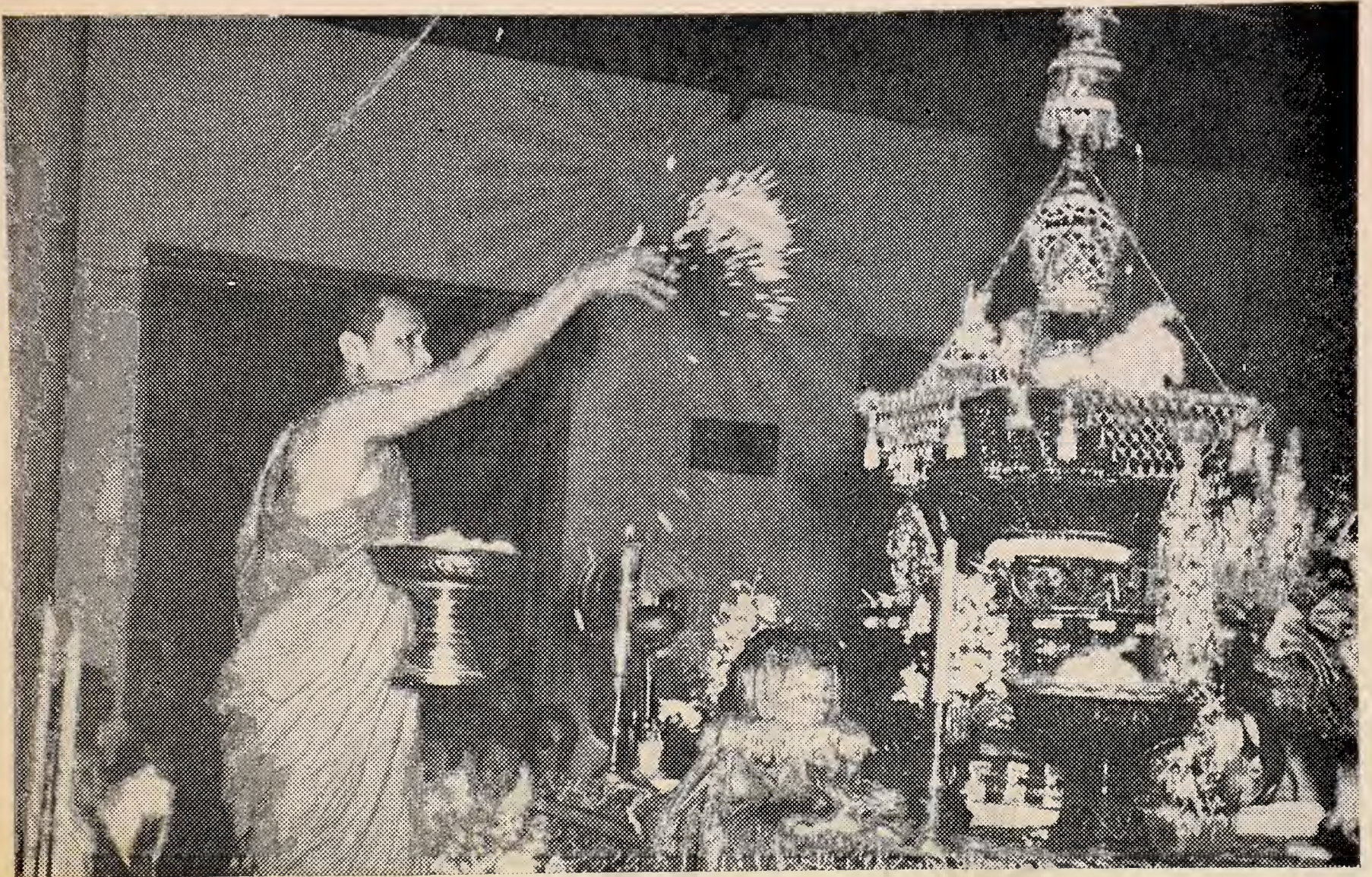
วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี.

พระศิลาวรรณ

(พระศิลาวรรณ)

เจ้าคณะธรรมยุตจังหวัดลพบุรี—อ่างทอง

จากเหตุการณ์ที่ปรากฏตามรายงานของพระศิลาวรรณ   เจ้าคณะ
 ธรรมยุตจังหวัดลพบุรี—อ่างทอง   ดังกล่าวนั้น   ปรากฏว่าในวันรุ่งอรุณของ
 วันใหม่   เมื่อท่านพ่ออดีตตรวจดูพระธาตุอัครสาวกที่เคยมีอยู่ ๒ องค์   แต่ได้
 อันตรธานไปเสียแล้ว   จะไปอยู่ที่ไหนอย่างไร   ท่านพ่อไม่กล่าว

จากภาพที่เห็นพอจะเป็นแนวทางนำท่านผู้สนใจไปสู่ห้วงแห่งความนึกคิดประกอบ
ความมหัศจรรย์ของพระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุ,
ดังที่ได้บันทึกไว้แล้วในเบื้องต้นได้บ้างไม่มากนักน้อย

อนึ่ง เนื่องในพิธีฉลองสมโภชน์และบรรพชพระบรมสารีริกธาตุ ใน
องค์พระเจดีย์ ณ วัดมณีชลขันธ์ อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี น
ก่อนที่จะอัญเชิญไป ได้ประกอบพิธีฉลองและสมโภชน์ ณ ศาลารุงศ์
วัดบรมนิวาส เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เสียชนหนักไปแล้ว ดัง
ภาพที่ปรากฏอยู่นี้ ขอท่านผู้สนใจได้โปรดพิจารณาด้วยตนเองว่า ท่านพอ
สังเกตทำอะไร เหตุใดจึงจับภาพได้เหมาะสมเช่นนี้

อย่างไรก็ดี ยังมีเรื่องสืบเนื่องซึ่งข้าพเจ้าเห็นสมควรบันทึกไว้ ณ ที่
นี้ด้วย กล่าวคือได้มีส่งประหลาดอัศจรรย์ ซึ่งท่านพ่อได้มาอย่างปาฏิหาร
อีกหลายอย่างที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเห็นด้วยตา จับต้องด้วยมือ นั่นคือรูป
คล้ายนกרבสมัยโบราณ มีเพียงส่วนศีรษะถึงลำคอ ทำด้วยแก้วเจียรนัย
สีสวยสดดงามเหลือที่จะพรรณนา กว้างยาวด้านละประมาณ ๒ ซม.
สีเหลืองมจตุรัส หนาประมาณครึ่ง ซม. ตรงกลางของแก้วนเกาะสลักกลง
ไปเป็นรูปศีรษะคน เมื่อยกแก้วชนชนส่องดูจะเห็นภาพปรากฏสีสรรและ
ส่วนต่างๆ ของใบหน้า ตา หู จมูก ปาก แก้ม และหนวดเคราขน
เป็นเส้นๆ อย่างถนัดและชัดเจน สีของแต่ละอย่างเหมือนของจริง ภาพ
ที่เห็นมีความคมชัดตาดำตรงใจบังชี้ให้เห็นบุคคลลักษณะอันเข้มแข็ง สง่า
น่าเกรงขามของผู้เป็นเจ้าของ ดูประหนึ่งภาพนี้เป็นภาพที่มหัศจรรย์หรือ
พลังภายในแฝงอยู่ด้วย ท่านพ่อ ได้จำลองภาพนี้ไว้และประดิษฐานอยู่ ณ
วัดโคกการาม จังหวัดสมุทรปราการ ท่านที่สนใจจะติดตามและไปดูได้

นอกจากนี้ ก็มีพระเครื่อง เช่น พระสมเด็จวัดระฆัง (อยู่ในลักษณะหัก ๒ ท่อน ๓ ท่อน ฯลฯ) พระรอด พระหุยานเนอหิน นางกวัก (เนอผงอย่างเดียวกับพระสมเด็จ) ตะกรุด ไม่แก่นจันทน์แกะเป็นรูปนางกวัก แต่ยังไม่สำเร็จ หินอ่อนทำเป็นรูปสเทียมคล้ายเตรียมจะแกะสลักเป็นรูปพระสมเด็จแต่ยังไม่ได้แกะ โดยเฉพาะพระสมเด็จนั้นได้มาในลักษณะถมดินจอมปลวกหุ้มและติดอยู่ด้วย ส่วนมากหักไม่อยู่ในลักษณะที่จะต่อให้เป็นองค์พระโดยสมบูรณ์ได้ ท่านพ่อ ได้นำมาบดเป็นผงและใช้ในการสร้างพระพุทธรูปรุ่นหลัง (พระโพธิจักร) ซึ่งกระทำพิธีครั้งใหญ่ในคราวฉลองและสมโภชน์ ๒๕ พุทธศตวรรษ ณ วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ด้วย

สำหรับการสร้างพระเครื่องของท่านพ่อลี ที่สร้างในวัน ๒๕ พุทธศตวรรษ และที่สร้างหลังจากปี ๒๕๐๐ ก่อนการมรณภาพของท่านพ่อนั้น มีอยู่มากมายหลายอย่าง ทั้งที่สร้างด้วยทองคำ นาค เงิน ทองแดง ทองเหลือง หิน เนอดินเผา เนอวาน เนอผง เนอปรอท มีสูตรต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งปางสมาธิ และปางปฐมเทศนา (เนอโลหะ) อันมีคุณค่าควรแก่การศึกษาอยู่อย่างมาก แต่ผู้บันทึกต้องขอประทานอภัยที่ไม่สามารถนำมาพิมพ์ไว้ในคราวเดียวกันนี้ได้ เพราะไม่มีเวลาเพียงพอ และเห็นว่าเท่าที่ได้นำมาจัดพิมพ์ไว้ในครั้งนี้ คงจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้สนใจได้พอสมควรแล้ว.

สุจินต์ สว่างเนตร ผู้บันทึก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์ไชยวัฒน์ 31/15 ถนนกรุงเทพ ๔-นนทบุรี สามแยกเตาปูน
บางซื่อ ดุสิต พระนคร นายจรัสวัฒน์ ไชยชนะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

